

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Katedra pomocných věd historických a archivního studia

Bakalářská práce

Eva Hořková

Kostel sv. Jodta v Chebu ve středověku
Church of St. Judoc in Cheb in the Middle Ages

Praha 2016

Vedoucí práce: prof. PhDr. Hana Pátková, Ph.D.

Podkování

Velmi děkuji prof. PhDr. Haně Pátkové, Ph.D. za odborné konzultace, pomoc, dobré
míněné rady a také za její trpělivost.

Rovněž děkuji všem, kteří mi v mé práci podporovali.

Prohlášení:

Prohláuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem žádnou citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla vyutilita v rámci jiného vysokoškolského studia ani k získání jiného nebo stejného titulu.

V Chebu, dne 4. srpna 2016

í í í í í í í í í í ..

Eva Hořková

Klí ová slova (esky)

církev, zbožnost, středověk, nadace, mše, Cheb

Klí ová slova (anglicky)

church, religiosity, the Middle Ages, foundation, mass, Cheb

Abstrakt (český)

Bakalářská práce se zabývá dějinami kostela sv. Jodoka v Chebu. Cílem práce je zachytit zejména období středověku, proto podává informace o založení kostela, financování a činnosti hlavně v 15. a 16. století. Toto období je zpracováno na základě dochovaných pramenů a regionální literatury. Informace o dalších osudech kostela a popisu jeho vybavení jsou získány z prací německých i českých regionálních autorů. Do práce je zahrnuta také historie oblasti a ostatních duchovních staveb v Chebu, otázka církevní správy a chebského patriciátu. Podstatnou částí práce je edice pramenů ke středověkým dějinám kostela.

Abstract (in English)

The bachelor thesis deals with the history of the church of saint Judoc in Cheb. The thesis focuses mainly on the period of the Middle Ages, it gives information about the erection of the church and its funding and activities mainly in the 15th and 16th century. The extant sources and the regional literature are used for this period. Information about history of the church in modern times and the description of the church furnishings is gained from both German and Czech regional authors works. The history of the region and of the other sacral buildings in Cheb and the question of religious administration and of Cheb patriciate are also included in this thesis. The important part of the thesis is the edition of the sources for the medieval history of the church.

Obsah

Úvod.....	7
I. Církevní správa a náboženství.....	13
II. Založení a vývoj prvních církevních staveb v Chebu a okolí v rámci hlavních dobových událostí	19
Počátek historie chebského území do počátečních let 13. století.....	19
Historie 13. století	26
Historie od 14. století do konce 17. století.....	35
III. Chebské patricijské rodiny, které se podílely na založení kostela sv. Jozefa, další významné chebské rody a poskytnuté zbožné donace	47
IV. Kostel sv. Jozefa (Jodoka).....	62
V. Interiér kostela sv. Jozefa a otázky kolem části vybavení	65
VI. Chebské antependium a křížový oltář Panny Marie	68
VII. Doba kolem kostela sv. Jozefa v období středověku.....	73
Hlavní poskytovatelé nadací pro obnovu sv. Jozefa, jak nám je předkládají dochované listiny	73
Obnova a přístavba kostela sv. Jozefa v 15. a 16. století.....	75
VIII. Kostel sv. Jozefa z pohledu chebských kronikářů	80
Karl Huss	80
Vinzenz Pröckl	82
X. Edice vybraných pramenů	85
Závěr	108
Seznam zkratk	112
Seznam použité literatury a prameny	113
Seznam vyobrazení	117
Obrazová příloha.....	118

Úvod

Ve své bakalářské práci jsem se pokusila zachytit založení a dějiny kostela sv. Jošta, který stával na lukách před Lodní bránou u břehu řeky Ohře v Chebu. O středověkém Chebu bylo napsáno již mnoho prací, ale kostelík sv. Jošta zůstal trochu opomenut. Proto cílem mé práce bylo zjistit, kdo vlastně stál u jeho zrodu a poskytl první finanční prostředky nutné pro chod kostela v tomto období, to znamená hlavně v 15. a 16. století.

Jelikož chebské území patřilo k euzenské diecézi, od které se odloučilo až na počátku 19. století, kdy v rámci centralizačních snah Habsburků se císař František I. (1792–1835) rozhodl připojit Chebsko k pražské arcidiecézi, není zachyceno v pražských konfirmačních a erekčních knihách, Soudních aktech pražské konzistoře, Rejstřících papežských desátků a podobně. Vycházela jsem proto z regionální literatury a historických pramenů z fondu Státního okresního archivu v Chebu.

V prvních kapitolách své práce jsem nejprve chtěla přiblížit prostředí středověkého Chebska, což se týká osídlování regionu a hlavních událostí, které ovlivňovaly jeho vývoj hlavně v otázkách víry a zakládání prvních církevních staveb. Po vykreslení těchto faktů, které pokládám za důležité, nebo je třeba znát prostředí, kde byl založen tento kostel, přistupuji k vlastnímu tématu, které je cílem mé práce, a to k samotnému kostelu sv. Jošta.

První kapitola pojednává o církevní správě oblasti a o otázkách náboženství. Zde jsem byla odkázána hlavně na literaturu. Významným pomocníkem v přehledu celé chebské minulosti je monografie Evy Třmáňkové *š Chebõ*¹, což byla vlastně první česká psaná poválečná studie, ale i v dnešní době má ještě svůj význam.

Další informace poskytují ve svých pracích chebský archivář i. ² Německý archivář Heinrich Gradl vydal mnoho historických prací, z nichž asi nejdelší jsou *š Monumenta Egranaõ*³.

¹ Eva Třmáňková, Cheb, 1974

² Německý archivník od roku 1789 řádného správce a od roku 1796 se považoval po předcích a komorách radnice. Snahy V. Pröckla o jeho uspořádání byly v roce 1850 ztraceny tím, že při novém uspořádání státní správy se musel archiv z radnice přestěhovat do budovy dnešního muzea; navíc byl poskytnut šbadatelskou činností kamerálního komisaře Mikuláše Urbana z Urbanstedtu, který se v letech 1852–1867 nabídl k dobrovolné práci na jeho uspořádání a svou činnost vyčerpil k tomu, že celou sbírku v domě msta daroval jednak Německému muzeu v Norimberku, jednak spolku pro dějiny Německa v Chebách. Teprve v roce 1865 se začalo s vážným uspořádáním archivu, kterého se pak v roce 1878 ujal Heinrich Gradl a po něm v roce 1895 dr. Karl Siegl. V roce 1912 byl archiv přestěhován do kláštera klarisek, po 2. světové válce byl uložení v sousední budově františkánského kláštera.

Táfl, s. 164–165

³ Heinrich Gradl

Ocenila jsem rovn ě práci dal ěho n meckého archivá e Heriberta Sturma š*Eger, Geschichte einer Reichsstadt*.¹ a š*Nordgau ó Egerland- Oberpfalz, Studium zu einer historischen Landschaft*². Tento archivá velmi podrobn ě zpracoval d ě jiny Chebska v mnoha studiích a v práci pokračoval i po odsunutí v roce 1946 ařl do své smrti.

Velmi p řínosné byly práce eského archivá e Fr. Kub ě. Zde jsem vyuffila jeho knihu š*Chebský m stský stát*³, š*Cheb v dob ě husitské* a š*Soudce chebský a jeho význam*.⁴ Dobu Ji řiho z Pod brad popisuje práce Jaroslava ěchury š*eské zem ě v letech 1437 ó 1526*⁵, Josefa Macka š*Ji ří z Pod brad*⁶ a hlavn ě Rudolfa Urbánka š*V k pod bradský IV*⁷. Toto období také nov ě popisuje práce Petra ěrneje a Mileny Bartlové š*Velké d ě jiny zemí Koruny eské VI*⁸.

V dal ě kapitole jsem nastřnila chebské d ě jiny od po átku ařl zhruba do konce 17. století, kdy skon ěla rekatolizace. Na období st edov ku jsem se zam ěřila více, nebo ě v t ě dob ě bylo zakládáno nejvíce církevních staveb, což souviselo také s momentální politickou situací. Ov ěm nebylo cílem této práce vylí it podrobn ě ji chebskou pestrou historií i osudy duchovních staveb, proto v n kterých pasážích jsem byla velmi stručná. Kapitola kon ě koncem 17. století, kdy byl znovu otev řen kostel sv. Jořta a díky zbořným nadacím op ět ofřívá. V této kapitole jsem vyuffila zase Gradlova š*Monumenta Egrana*⁹ a pokračování jeho d ě jin v práci š*Geschichte des Egerlandes (bis 1437)*.⁹ Potom Sturmovo š*Eger, Geschichte einer Reichsstadt*¹⁰ a práci dal ěho n meckého archivá e Karla Siegla š*Alt Eger in seiner Gesetzen und Verordnungen*¹⁰.

Monumenta Egrana obsahují listiny k nejstar ěm chebským d ě jinám od roku 805 do doby trvalé zřstavy Korun eské v roce 1322. Heinrich Gradl, první kritický chebský d ě jepisec a chebský archivá ě, vydal tuto edici v roce 1886 a soust ědil v ní prameny z eských i n meckých archiv ě a kombinací regist ěr a doslovných p ěpis ě s kritickým komentá ěm poskytl historik m základní pom ěcku ke studiu st edov kých d ě jin Chebska.

¹ Heribert Sturm, Eger, Geschichte einer Reichsstadt, Augsburg 1952

² Heribert Sturm, Nordgau ó Egerland ó Oberpfalz, Studium zu einer historischen Landschaft, München/Wien 1984

³ Franti ěk Kub ě, Chebský m stský stát, Po átky a vrcholné období do po átku 16. století, eské Bud ějovice, 2006

⁴ Franti ěk Kub ě, Cheb v dob ě husitské, in: Soudce smluvený v Chebu, Cheb 1982, s. 105 - 129

Franti ěk Kub ě, Soudce chebský a jeho význam, Chebské muzeum v Chebu jako metodický list ě. 8 ady Muzeum a ěkola, 1983

⁵ Jaroslav ěchura, eské zem ě v letech 1437 ó 1526, I. díř, Mezi Zikmundem a Ji řím z Pod brad (1437 ó 1471), Praha 2010

⁶ Josef Macek, Ji ří z Pod brad, Praha 1967

⁷ Rudolf Urbánek, eské d ě jiny III. 4. V k pod bradský, Praha 1962

⁸ Petr ěrnej, Milena Bartlová, Velké d ě jiny zemí Koruny eské VI. (1437 ó 1526), 2007

⁹ Heinrich Gradl, Geschichte des Egerlandes (bis 1437), Praha 1893

¹⁰ Karl Siegl, Alt Eger in seiner Gesetzen und Verordnungen, Augsburg/Kassel 1927

Z eských autor ů jsem ocenila jiřl zmi ovanou Evu Ťmánkovou a mnoho dal-ích. Pro vládu Vohburg a Ťmauf to byla práce chebského archeologa Pavla Ťbesty š *Geneze nejstar-ích kostel ů v Chebu*¹ a Jana Sokola a Fr. Pe ase š *Cheb, Hrad a podhradí, Historické m sto Cheb*², dále eskou verzi práce rakouského autora Ferdinanda Oppla š *Friedrich Barbarossa*³. Potom také Fr. Kub a jeho š *Chebsko za vlády Ťmauf ů*⁴.

Období P emyslovc ů krom jiných hezky popisuje kniha Josefa fiemli ky š *Století posledních P emyslovc ů nebo š P emyslovci, Jak řili, vládli, umírali*⁵ a téřl Zd. Fialy š *P emyslovské echy*⁶. Lucemburské období p ipomíná kniha Jaroslava echurey š *eské zem v letech 1378 ó 1437*⁷ a š *eská koruna uprost ed Evropy*⁸ od autor ů Fr. Ťmahela a Lenky Bobkové⁸. Husitské období krom jiných p ipomíná jiřl zmi ovaná studie Fr. Kub š *Cheb v dob husitské*⁹ a kronika Vladimíra Bystrického š *Západní echy v husitských válkách*⁹ Práv koncem tohoto pro eské zem neklidného období se rozhodli cheb-tí m – ané zalořit kostel sv. Jořta. Pro chebský m stský stát, který p edstavoval svérázný st edov ký územní útvar, to bylo v–ak období z hlediska vývoje vrcholné.

Informace o chebské historii a chebských památkách jsem erpala také od dal-ího chebského archivá e Jaromíra Bohá e, hlavn v jeho studii š *Zmizelé echy, Cheb*¹⁰. Rovn řl kniha Vladimíra R řlka š *Chebská radnice a její st edov ké fresky*¹¹ p iná-í také informace o chebské m stské správ ě a jejích vztazích s církevními institucemi, zvlá-t co se tý e poskytování donací.

Vilém Knoll zase nejnov ři shrnul dosavadní poznatky a srovnal zemskou panovnickou a m stskou správu na Chebsku v po áte ním období chebského m stského státu ve své studii š *Vývoj chebské zemské a m stské správy do po átku 15. století*¹².

¹ Pavel Ťbesta, *Geneze nejstar-ích kostel ů v Chebu*, in: *Archaeologia historica*, Brno: Masarykova univerzita Ro . 38, . 1 (2013), s. 291-308.

² Jan Sokol, Fr. Pe as, *Cheb, Hrad a podhradí, Historické m sto Cheb*, Praha 1966

³ Ferdinand Oppl, *Friedrich Barbarossa, Císa řa rytí ř*, Praha ó Litomy-ř, 2001

⁴ Franti-ek Kub , *Chebsko za vlády Ťmauf ů*, Cheb 2013

⁵ Josef fiemli ka, *Století posledních P emyslovc ů*, 1998

Josef fiemli ka, *P emyslovci, Jak řili, vládli, umírali*, 2005

⁶ Zden k Fiala, *P emyslovské echy*, Praha 1975

⁷ Jaroslav echurea, *eské zem v letech 1378 ó 1437, Lucemburkové na eském tr ůn ě II*, Praha 2000

⁸ Franti-ek Ťmahel, Lenka Bobková, *Lucemburkové, eská koruna uprost ed Evropy*, 2012

⁹ Vladimír Bystrický, *Západní echy v husitských válkách*, 2013

¹⁰ Jaromír Bohá , *Zmizelé echy, Cheb*, Praha ó Litomy-ř, 2008

¹¹ Vladimír R řek, *Chebská radnice a její st edov ké fresky*, Chebské muzeum 1994

¹² Vilém Knoll, *Vývoj chebské zemské a m stské správy do po átku 15. století*, *Právník* 141, 2002, s. 207 - 246

K získání informací z hlediska um lekohistorického mi poslouřila publikace od kolektivu autor ť *Um ní gotiky na Chebsku*¹.

V kapitole o chebských patricijských rodínách, které ovládaly řivot ve m st a m ly zásluhy na zakládání církevních staveb, zvlá-t pak kostela sv. Jořta, mn poslouřila publikace Fr. Kub ť *Taufská ministerialita na Chebsku*² a ť *Chebský m stský stát*. Rovn ř také práce Vladimíra R řka ť *Chebská radnice a její st edov ké fresky*. O chebských rodech podrobn ě informuje také H. Gradl ve své ť *Die Chroniken der Stadt Eger*³. Rovn ř na dopln ě ní poslouřila publikace od kolektivu autor ť *Um ní gotiky na Chebsku*, také práce Heriberta Sturma ť *Eger, Geschichte einer Reichsstadt* a Karla Siegla ť *Die älteste Pfarrinventar der St. Niklaskirche in Eger*⁴ a řifl zmín ě ná práce Evy Ěmánkové.

Karl Siegl ve svém soupisu archiválií z roku 1900 ť *Die Kataloge des Egerer Stadtarchivs*⁵ podává informace o m – anských rodínách, které se podílely na zaloření kostela sv. Jořta a zároveň poskytl nadace i jiným církevním objekt m. Rovn ř zde popisuje dal-í zbořné nadace Cheban ě .

V dal-ích kapitolách jsem se v novala řifl samotnému kostelu sv. Jořta. Nejřve popisuji stavbu jako takovou, jak ři hodnotí uznávaní odborníci, a to Heribert Sturm v ť *Eger, Geschichte einer Reichsstadt*, Eva Ěmánková, Petr Macek a Michal Patrný v ť *Gotické architektu e na Chebsku*⁶. A potom popisuji její historii. Zde krom ě řifl zmín ě ných autor ě jsem ocenila ť *Zmizelé echy, Cheb* od Jaromíra Bohá ě e.

Co se týká interiéru kostela, byla zajímavá informace od chebského n meckého kroniká ě e V. Pröckla a historické údaje sepsané purkmistrem J. A. Waltherem z roku 1679⁷. Dále popisuji názory řifl zmín ě ných badatel ě na sporné vybavení kostela, a to otázku chebského antependia a k řídlového oltá ě e. A nakonec se zmi ě ují o novém vybavení po rekatolizaci díky dv ma mecená- m. Krom ě publikace ť *Gotická architektura na Chebsku* jsem pouřila údaje od Lorenze Schreiner z ť *Kunst in Eger: Stadt und Land*.⁸

¹ Um ní gotiky na Chebsku, gotické um ní na území historického Chebska a sbírka gotického socha ství Galerie výtvarného um ní v Chebu, Galerie výtvarného um ní v Chebu, 2009

² Franti-ek Kub ě , Taufská ministerialita na Chebsku, Chebské muzeum 1997

³ Heinrich Gradl, Die Chroniken der Stadt Eger, Praha 1884

⁴ Karl Siegl, Die älteste Pfarrinventar der St. Niklaskirche in Eger, Cheb 1929

⁵ Karl Siegl, Die Kataloge des Egerer Stadtarchivs, Eger 1900

⁶ Petr Macek a Michal Patrný, Gotická architektura na Chebsku in: Um ní gotiky na Chebsku, gotické um ní na území historického Chebska a sbírka gotického socha ství Galerie výtvarného um ní v Chebu, Galerie výtvarného um ní v Chebu, 2009

⁷ SOA Plze ě , SOKA Cheb, fond 1, kartón 335, fasc. 456, slořka ě . A 2006

⁸ Lorenz Schreiner, Kunst in Eger: Stadt und Land, Wien/ München, 1992

Jednu kapitolu jsem v novala objekt m, které byly d íve považovány za sou ást mobiliá e kostela sv. Jořta ó chebskému antependiu a k ídlovému oltá i. Tak dlouho se o nich hovo ilo v souvislosti se sv. Jořtem, fle si zaslouží pozornost. O antependiu bylo jifl napsáno mnoho literatury. Mimo jiných ho popisuje nap . Bernhard Grueber, Karl Siegl, Lorenz Schreiner i Vincenz Pröckl. Já jsem zvolila p ehledný popis od novodob j-řho badatele Jana Royta z jeho studie *řSt edov ké emeslo v Chebu*¹.

Rovn fl k ídlový oltá Panny Marie a otázky jeho p vodu jsem zhodnotila na základ publikace od Michaely Ottové a Ale-e Mudry *řKatalog gotického socha ství na území historického Chebska*².

Cílem mé práce bylo zjistit okolnosti ohledn založení kostela sv. Jořta a jeho fungování v období st edov ku. Hlavním zdrojem byly listiny, ulofené ve Státním okresním archivu Cheb. Z nich jsem získala n které poznatky, zvlá-t týkající se prost edk na financování v né m-e a poskytování dal-řch nadací a dar .³

Protofle originálních listin se mnoho nedochovalo, informace ohledn zasv cení kostela, ud lování odpustk a dal-řch nadací jsem musela erpat i z novov kých p epis listin a z historie, kterou sepsal chebský purkmistr Adam Walther z Waldbachu roku 1679. Ten se

¹ Jan Royt, *St edov ké emeslo v Chebu* in: Um ní gotiky na Chebsku, gotické um ní na území historického Chebska a sbírka gotického socha ství Galerie výtvarného um ní v Chebu, 2009

² Michaela Ottová, Ale- Mudra, *Katalog gotického socha ství na území historického Chebska* in: Um ní gotiky na Chebsku a sbírka gotického socha ství Galerie výtvarného um ní v Chebu, 2009

³ SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 527

SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 530

SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 531

SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 532

SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 565

SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 1164

Pozn. V soupisu archiválií z roku 1900, sepsaném chebským archivá em Karlem Sieglem řDie Kataloge des Egerer Stadtarchivs, se objevují údaje o nadacích, které poskytl Jobst Angel, sourozenci Paul a Erhard Ruduschovi a Elisabeth Junckerová roku 1446 na v nou m-i. Dále její potvrzení ezenským generálním viká em Conradem Plassinarem (Plassinger) dne 25. kv tna 1446. Je zde také záznam, kde Conrad Plassinar dne 26. kv tna 1446 vyzývá k almufnám a dar m. V soupisu se nachází i údaje o listin z 12. kv tna 1684, kde sufragán, viká etc., biskupa Albrechta Sigmunda von Freisingen und Regensburg schvaluje nadaci Johanna Adama Walthera a jeho manfelky Rosiny pro kostel sv. Jořta.

Dále z 21. dubna 1490 je zde dohoda mezi Michaelem Göczelem, oltá níkem u sv. Jořta, a radou m sta jako patrony ve form notá ského instrumentu vyhotoveném E. Schönsteterem.

Chybí zde údaj ze dne 5. ervna 1516, a to dohoda mezi kn zem Georgem Molitorem, oltá níkem u sv. Jořta, a radou m sta Cheb jako patrony, vyhotovená ve ejným notá em Johannem Rabem. (SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 1164). Tuto listinu jsem nalezla v sou asném inventá i. Zase ale naopak dnes zde chybí revers z 13. listopadu 1498 pro oltá níka u sv. Jořta Nicolause Mocha, který m l Karl Siegl ve svém katalogu roku 1900 zaznamenan.

Karl Siegl, *Die Kataloge des Egerer Stadtarchivs*, Eger 1900, s. 38

také patří mezi velké mecenáře kostela sv. Jošta.¹ Ze stejného zdroje jsem získala i poznatky ohledně bohoslužeb u sv. Jošta a jejich financování.

Svého pohledu na historii kostela přináší vyprávění chebských kronikářů, hlavně Karla Husa v díle *Chronik der Stadt Eger*² a *Die noch sehbaren Denkmäler des Altherthums in der Stadt Eger*². Významnou roli v něm navazuje Vinzenz Pröckl ve své kronice z roku 1835 *Chronik der Stadt Eger und des Egerlandes*.³

Součástí práce je edice vybraných pramenů a nakonec vyhodnocení získaných poznatků.

¹ SOA Plzeň, SOKA Cheb, fond 1, karton 335, fasc. 456, složka . A 2006

² Karl Huss, *Chronik der Stadt Eger*, rkp, 1797, dostupné z: http://www.manuscriptorium.com/apps/index.php?direct=record&pid=AIPDIG-ZK_29C118906HSK2IQNC0A-cs; vyhledáno 2016

Karl Huss, *Die noch sehbaren Denkmäler des Altherthums in der Stadt Eger*, rkp 1821, dostupné z: http://www.manuscriptorium.com/apps/index.php?direct=record&pid=AIPDIG-ZK_29C718912HSK2IAOD91-cs; vyhledáno 2016

³ Vinzenz Pröckl, *Chronik der Stadt Eger und des Egerlandes*, rkp 1835, dostupné z: http://www.portafontium.eu/iipimage/30260633/soap-ch_00001_mesto-cheb-proeckl-1835-sig598_0950?x=218&y=-52&w=942&h=424; vyhledáno 2016

I. Církevní správa a náboženství

Chebské území patřilo od počátku k nejsevernější části renské diecéze. Asi krátce po roce 1100 se chebská farnost osamostatnila od pšovnické tirschenreuthské, proto je první písemná zmínka o chebské farnosti pochází z roku 1140. První kostel, zasvěcený sv. Janu Křteli, stál uprostřed Jánského náměstí a plnil již v první polovině 12. století funkci farního kostela.¹

Jak se město rozvíjelo a přibývalo obyvatel, bylo třeba postavit asi kolem roku 1220 druhý farní kostel sv. Mikuláše, vedle kterého stál kostelík sv. Michaela. Postupně vzniká kolem Chebu rozvětvená síť venkovských farností.

To, že církevní Chebsko spadalo pod biskupství renské a ne pod Prahu, mělo jistě vliv na jeho autonomii vůči zástavnímu držiteli a na udržování vztahů s ním. Organizace chebské města a osady sdružovaly do děkanátu Beidl.²

Až do poloviny 13. století vykonával patronátní právo nad kostely na Chebsku římský mecký král. Duchovní péči zajišťovali svatoříšští kněží. Roku 1258 byl mecký patronát spolu s patronátem nad všemi chebskými kostely propojen s řádem meckých rytířů. Řád zůstal zachován až do konce 16. století.³

Město se snažilo získat rozhodující vliv i v církevní oblasti. Stálé hromadění patronátních práv a správ nad různými církevními institucemi poskytovalo tak dost možností církevní záležitosti ovlivňovat. Od roku 1340 lze prokázat porušení města v hlavním farním kostele sv. Mikuláše a mecká rada jmenovala zvláště šlechtiče nad církevními záležitostmi (Kirchenväter). Ti pocházeli z adužících nebo bývalých radních, aby dohlíželi na finanční stránku církevního života a na financování církevních

¹ Heinrich Gradl, ME, listina 63

Heribert Sturm, Eger Geschichte einer Reichsstadt: Bilderband, s. 24

Heribert Sturm ve své další práci *Š Nordgau ó Egerland ó Oberpfalz* popisuje toto území jako oblast na sever od Dunaje a na západ od Těmavy. V nejsevernější části se nachází Cheb. V jeho blízkosti jsou děkanáty Kirchenthumbach a Beidl.

Heribert Sturm, *Nordgau ó Egerland ó Oberpfalz*, Studie zu einer historischen Landschaft, s. 9, 10, 29

V kapitole *Š Egrische Pfarreien in der Diözese Regensburg* se zabývá chebskými farnostmi v renské diecézi. Uvádí, že první písemná zpráva o rozvoji církevní organizace v nejsevernější části renské diecéze pochází z doby krátce před polovinou 12. století. Chebský farář je poprvé zmíněn mezi lety 1135 a 1143. Pšovnická mateřská farnost Chebu byl Tirschenreuth, od které se musel odtrhnout kolem roku 1100.

Týfl, s. 309 - 314

² Fr. Kubík, *Chebský mecký stát*, s. 53, 54

³ Eva Těmánková, *Cheb*, s. 30 - 31

staveb. Každý rok p edkládali rad ů ty ke kontrole. Bohatý chebský patriciát tak svou oblast ovládl nejen hospodá sky a politicky, ale spoluur oval i církevní pom ry.¹

Husitské války Cheb nepoznamenaly tak siln jako m sta v echách. Chebský m stský stát se aktivn zapojil do akcí protihusitského tábora, cofl se ostatn dalo p edpokládat vzhledem k p řsn katolickému n meckému obyvatelstvu, které bylo po staletí spjaté s í-ským prost edím.²

Ov-em vleklé války byly vy erpávající pro ob strany, proto se od roku 1429 vedla váfnná jednání o jejich ukon ení. Prokop Holý získal slib markrab te Fridricha Braniborského, fe zajistí husit m volné sly-ení a diskusi o ty ech prařfských artikulech (svobodné hlásání slova Bofního, trestání smrtelných h ích bez ohledu na p vod, v-eobecné podávání svátosti oltá ní pod obojí zp sobou, konec sv tského panování církve). Místem této diskuse m l být Cheb. Plánovaná sch zka v kv tnu 1430 se neuskute nila. O rok pozd ji se konala první sch zka obou stran, ov-em strany se nedohodly, cofl zap í inil papeřfský legát Julián Cesarini. Na jeho popud do-lo k dal-ímu k ířáckému tařfení, které skon ilo drtivou porářfkou k ířák ů Domaflic v srpnu 1431.

Op t p evládl názor dohodnout se s husity cestou smíru. Porářfený Cesarini se sám ujal vedení koncilu a vyzval echy k p íjezdu do Basileje. Ti ov-em řládali o p edb řnné jednání v Chebu, které m lo zaru it bezpe nost husitského poselstva a stanovit podmínky jednání. Jednání bylo stanoveno na duben a kv ten 1432. Basilejské poselstvo ítající 250 osob p ijelo do Chebu 27. dubna a vedl ho kurřit Fridrich Braniborský a bavorský vévoda Jan. Koncil zastupovali bohoslovci Nider a Jan Geilhausenn, magdeburský kanovník Jind ich Toke, nejlep-í teolog a diplomat výpravy, norimberský diplomat Petr Volkmer a ada dal-ích významných osobností. Husité dorazili afl 8. kv tna, nebo se zdrřfeli ekáním na pr vodní glejty na cestu nep átelskými územími. V ele devadesáti lenné výpravy byl Prokop Holý, prařfané Jan Rokycana a Martin Lupá , tábo i Mat j Louda z Chlum an a Mikulá-Biskupec a mnozí dal-í.³

Jednání za alo 9. kv tna 1432 v budov dominikánského klá-tera a trvalo deset dní. Hrozilo, fe jifl k dohod nedojde. Hlavními body bylo p íjetí Písma za hlavní autoritu na basilejském koncilu, zaru ení bezpe nosti husitského poselstva a stanovení podmínek vlastních jednání v Basileji. Ob strany v n em ustoupily a záv re ná dohoda tak byla výsledkem kompromisu a byla formulována v jedenácti řláncích. V t-í úsp ch ov-em

¹ Fr. Kub , Chebský m stský stát, s. 53, 54

² Týřl, s. 57, 58

³ Fr. Kub , Cheb v dob husitské, in: Soudce smluvený v Chebu, s. 105 - 129

zaznamenala husitská strana. Sedmý odstavec dohody, který se zapsal do d ějin pod názvem šSoudce chebský, uznával hlavní požadavek husitů a stanovoval za soudce na koncilním jednání zákon bořů, praxi Kristovu a prvotní církve a teprve potom usnesení koncilu. Dohoda byla podepsána dne 18. kv ětna 1432. šSoudce chebský svou hlavní funkci splnil. Umofnil jednání obou stran na nejvyšší úrovni v Basileji na ja ě roku 1433, zabezpe il nerušenou cestu i pobyt husitské delegace a odstranil p ekážky na cest ě k dohod ě. Koncil nakonec smluvenou chebskou úmluvu p ějal. Chebská dohoda ve svých d sledcích vedla ke kompaktaci a k ukon ění válek. Chebští sehráli d ěležitou úlohu nejen jako hostitelé, ale i jako aktivní prost edníci.¹

Historici hodnotí význam šChebského soudce ěr zn ě. N kte ě ho berou jako velké diplomatické vít zství husitů a první p r lom do st edov kého sv ěta sm rem k novov ěku. Jiní ho povařují jen za krátkodobé teoretické vít zství, které nep ěmo vedlo k rozkolu tábora a k porážce u Lipan.²

V dob ě vlády Ji řiho z Pod brad zaujali Chebští mimo řadn ěloajální postoj ve vztahu k ěskému státu a jeho panovníkovi. Cheb se stal m ěstem knížecích a královských sn ěm ě, velkolepých slavností i diplomatických jednání.³ Sv ěj postoj nem ění ani po vyhlá ění interdiktů na m ěsto roku 1469 a snařil se odvrátit jednáním ni řivé d sledky klatby. Nátlaku papeřské kurie podléhají ař t sn ě p ed Ji řkovou smrtí roku 1471, p esto si v dal ěších sporech zachovávají i nadále neutrální postoj. Chebští poslové museli vynalořit mnoho úsilí a opat ovat si dal ě p ěmluvce, neř byl interdikt kone ěn v roce 1472 zru ěn.⁴

P řsn ě katolická víra Chebu byla p eru ěna ař na za ětku 60. let 16. století. M ěsto i kraj byly sice uř obklopeny evangelickými sousedy, ale katolická víra se stále je ět udrřela. P esto zprávy o reformaci pronikaly ař sem a ovliv ovaly obyvatele.

Uř p ed polovinou 16. století dochází zpráva na řádovou kapitolu do Halberstadtu, ře v klá ětech klarisek a franti řán ě propadli luterismu. Faru sv. Mikulá ě spravovali n me ř ryt ěi, ale jejich ělenové p estupovali a p ebírali ú ady luteránských řarů nebo v bec odcházeli. Po smrti komtura Mikulá ě Sachse roku 1556 z stalo jeho místo zpo řátku neobsazeno. Brzy se v ěak zjistilo, ře nová víra se uř tak ve m ěst ě i okolí roz ěř ila, ře její p řiznivci nabývali p evahy. V roce 1564 p ějel do Chebu sám durynský

¹ Vladim ěr Bystrický, Západo ěchy v husitských válkách, s. 283

Fr. Kub ě, Cheb v dob ě husitské, in: Soudce smluvený v Chebu, s. 105 - 129

² Fr. Kub ě, Soudce chebský a jeho význam, s. 7 ó 11

³ Rudolf Urbánek, ěské d ějiny III. 4. V ěk pod bradský., s. 333 - 399

⁴ Eva ěmánková, Cheb, s. 75, 76

Jarom ěr Bohá ě, Zmizel ěchy, Cheb, s. 16, 17

komtur v doprovodu předního luteránského kazatele a rádce Viléma Saského, mistra Hieronyma Thilesia, který v kostele sv. Mikuláše pronesl kázání. Dne 19. listopadu 1564 se tak v Chebu koná první evangelická mše. Císařem Maxmiliánem bylo Thilesiovi dovoleno vykonávat obřady s tím, že kostel bude využíván pro obou vyznání. Od té doby si v městu získala luteránská víra, jen kláštery s výjimkou německého šádového domu zůstaly u katolického vyznání. Na jaře roku 1565 byl Thilesius vystředán mistrem Janem Pacaem.

Na počátku reformace waldsasští cisterciáci, kteří měli v Chebu svou pobočku zvanou Kamenný dům, opustili město a jejich rozlehlý dům získal falckrabě rýnský Fridrich, který jejich protesty město i císař dal také v letech 1571 a 75 přestat.

Ufí v roce 1566 byli z kostela sv. Mikuláše vykazáni zbylí dva katolickí kněží. Marný boj s městem a předním v městu svedl dominikánský předevor Heiman Vilhen, který se snažil udržet kostel sv. Mikuláše staré víře, což se mu ani za podpory ezenského biskupa nepodařilo. Uchránil ale alespoň klášter, který byl nakonec roku 1604 přičleněn k české šádové provincii. Také přitál a kostel křivoník s červenou hvězdou, který se stal útočištěm posledního kněze od sv. Mikuláše, se udržel, stejně tak klášter klarisek, i když hodnost jeho členek ho opustilo a jeho majetek byl z velké části rozprodán. Konvent františkánů se v devadesátých letech úplně rozešel, a proto na počátku 17. století musel opustit klášter přijmout nové členy. Z ostatních kostelů a kaplí se tehdy uzavřela jak hradní kaple a nejstarší městskeý kostel sv. Jana Křtitele, tak i přední městkeý kostel sv. Jošta, sv. Tebestiána i sv. Křtitele za městem. Také městkeý přitály začaly přijímat jen chudé a nemocné protestantskeého vyznání.¹

Největším ziskem pro město bylo získání komendy německých rytířů, kterou mu nabídl ke koupi v roce 1599 kancléř šádu. Po vleklých jednáních byl obchod uzavřen až roku 1608. Město zaplatilo 50 000 zlatých a stalo se tak nejen držitelem pozemkového majetku šádu, ale konečně i patronem svého hlavního kostela sv. Mikuláše i všech jemu podléhajících far.²

Roku 1628 ale musel být šádový dům německých rytířů postoupen šádu Johanitůvli maltézských rytířů.³

¹ Eva Hořková, Cheb, s. 94, 95

Fr. Kubík, Chebskeý městkeý stát, s. 134, 135

² Eva Hořková, Cheb, s. 97

³ Táfl, s. 105

Teprve koncem protireformace roku 1693 došlo op t ke koupi m stskou radou a od t doby byla chebská m stská obec drfitelem patronátu, a se p i tom se nevyhnula sporu s jezuitským ádem, který usiloval o tuto budovu.¹

ezenský ordinariát m l snahu v-e zvrátit je-t ve 2. polovin 16. století. Po átky protireformace m fleme ale datovat afl kolem roku 1627. M stská rada, která je-t nyní umoflnila evangelické bohosluflby ve h bitovním kostele Nejsv t j-í Trojice, fládala císa e o pomoc, své postavení ale neudrfla a nakonec se musela podrobit.

Situace se vyvinula tak, fl v zá í 1628 p ijífdí do Chebu císa ská komise, aby provedla obrácení m sta na jedinou pravou katolickou víru.

K práci na obnovení víry byli p izváni jezuité. První dva, P. Jan Emrich, bývalý n mecký kazatel v Praze, a Jan Seel zahajují ve m st svou misijní práci. Jejich situace v-ak byla obtífná mezi evangelickou m stskou radou a obyvatelstvem. B hem posledních -edesáti let se Cheb stal pln protestantským m stem. P esv d ování proto vyst ídalo donucování. Protireforma ní komise v roce 1629 na císa v rozkaz evangelickou radu m sta rozpustila a byli odstran ni evangeli tí purkmist i Juncker, Dritter a Pachelbel. Do ú ad byli jmenováni oddaní, pravov rní katolíci a za spolupráce nových radních a jezuit se dosáhlo toho, fl se m -ané postupn bu rozhodli p estoupit, nebo vyst hovat. Do roku 1631 se tak v t-ina m sta, alespo formáln , hlásila ke katolické ví e.²

Av-ak ani násilná rekatolizace nem la velké úsp chy. Kdyfl byl v prosinci 1631 Cheb obsazen saským vojskem, se kterým se vrátili i vyhnaní emigranti v ele s purkmistrem Pachelbelem, stalo se celé m sto op t evangelickým. Po necelém p lroce je Cheb obléhán císa ským vojskem, saská posádka kapituluje p ed generálem Holkem a odchází s emigranty z m sta. Majetek emigrant je znovu konfiskován a Cheb op t obrácen na katolickou víru. Vald-tejnova smrt situaci m sta nijak nezmnila. Koncem války v roce 1647 byl Cheb je-t dobyt Tvédy a situace se opakoala. Do m sta se op t vrátili protestant-tí emigranti a ujímali se ú ad . Po vestfálském míru bylo m sto vyklizeno a evangeli tí lenové rady vym n ni. V Chebu za ala nová, jifl t etí rekatoliza ní vlna.

V únoru 1652 obdrfla m stská rada od císa e p íkaz, aby pokračovala v rekatolizaci. Ve-keré obyvatelstvo m sta i okolí muselo do dvou m síc u init vyznání z katolické víry, nebo ti, kte í se necht li vzdát své evangelické víry, byli donuceni k emigraci bez návratu. Z mnoha m -an , kte í m li obavu o sv j majetek, se tak stali horliví katolíci. Ostatní

¹ Eva Tmánková, Cheb, s. 125

² Táfl, s. 106, 107

museli m sto opustit a podle zprávy m stské rady z ervna 1652 probíhala celá akce úsp ěn . Takře do po átku ědesátých let v Chebu nebylo zjevných nekatolíř .¹

Protireforma ní komise vykonávala svou ěinnost ařl do roku 1673. Po átkem 90. let řil vymírala generace m ěan , kte ři byli násilím obráceni ke katolicismu.

V roce 1693 obdrřelo m sto jako symbol kone něho vít zství katolicismu ostatky sv. Vincenta, které byly uloženy ve farním kostele a kařdoro n ě p ěi slavnostním procesí neseny m stem.² Evangelická víra se sice odměl uje, ale pouze na ěas.

Dekret z 6. b ezna 1787 m ěl na řdit spojení chebského d kanátu s prařfskou diecězí. Ov ěm neobe ělo se to bez potřří a papeř Pius VIII. schválil p ěpojení ařl roku 1808. Tímto se Cheb definitivn ě odlou ěil od ězenské diecěze a byl p ěipojen k prařfské arcidiecězi. Tím se p ětrhlo poslední pouto, které vázalo Cheb s minulostí.³

Hlavní farní kostel sv. Mikulá ěe a sv. Alřib ty byl 24. ledna 1833 pový ěen ěísa ěm Franti ěkem I. na d kanský kostel a 6. řjna 1894 kněřetem arcibiskupem hrab tem Schönbornem z prařfské diecěze pový ěen na arcid ěanský.⁴

¹ Eva ěmánřková, Cheb, s. 108 - 112

² Tářl, s. 128

řV m st se zavád ěla śřta k novým svatým: od roku 1654 se slavil svátek sv. Josefa, který se stal novým spolupatronem farněho kostela stejn ě jako sv. Vincenc (1694). Jeho ostatky daroval m stu kardinál hrab Kolonitsch a jejich p ěnesení dalo podn ět k velké slavnosti, která se pak více neřl sto let kařdoro n ě opakovala.ř

³ Heribert Sturm, Nordgau ó Egerland ó Oberpfalz, s. 312, 313

⁴ Heribert Sturm, Eger Geschichte einer Rechtsstadt: Bilderband, s. 110 - 117

II. Založení a vývoj prvních církevních staveb v Chebu a okolí v rámci hlavních dobových událostí

Počátky historie chebského území do počátečních let 13. století

Cheb má geograficky velmi výhodnou polohu v chráněné kotlině mezi českým lesem, Smrčinami, Slavkovským lesem a Krušnými horami. Proto byla oblast hojně osídlována již od mladší doby kamenné (asi 3000 př. n. l.), o čemž svědčí dochované stopy. Z mladší doby bronzové (1100 až 750 př. n. l.) bylo objeveno popelnicové pohřebiště v říčovicích u Františkových Lázní. Prošli tudy Keltové i Markomané.

Archeologicky je nejlépe doloženo osídlení Slovy z 9. až 11. stol. Při výzkumech prováděných v r. 1911 na Chebském hradě bylo ve východní části areálu odkryto slovanské pohřebiště.¹

Tam zde pohřbená byla uložena nohama k východu a navršena ve více vrstvách nad sebou. Nalezly se charakteristické slovanské přerky, a to stříbrné a zlaté záušnice. Na které hroby kryly velké kamenné desky, z nichž na jedné byl vyryt hrubý křížek.

Slovanské pohřebiště zasahovalo i pod dnešní palácovou kapli, muselo být tedy starší. Protože středověká česká pohřebiště byla vždy rozložena okolo kostela, můžeme se domnívat, že zbytky této slovanské svatyně leží pod nynější hradní kaplí. České kostely této doby stály v blízkosti panských dvorů nebo na opevněných hradištích. Slovanský Cheb si lze představit jako opevněné hradiště s kostelem a hřbitovem, které stálo u jezdecké cesty v místě jejího přechodu přes řeku. V podhradí bylo tržišť a několik kupeckých osad, které lemovaly tuto cestu. Na které slovanské osady zasahovaly i na území pozdějšího středověkého města jako Dřínice, Příchovice, Rankovice a Slavice.²

Historické území Chebska pokrývalo i část území v Sasku a Bavorsku. Postupující kolonizací od Dunaje podél Týmavy severovýchodním směrem se Němci dostali až k území české Odavy. V průběhu 11. stol. se Chebsko ležící na pomezí české a říšské dostává do přímé zájmové sféry bavorské severní marky. Tu spravovala markrabata z Vohburgu.

¹ Jaromír Boháč, Zmizelé městy, Cheb, s. 5

Eva Třemánková, Cheb, s. 8, 9

Pavel Třebestý, Geneze nejstarších kostelů v Chebu, s. 291

² Jan Sokol, Fr. Peřina, Cheb, Hrad a podhradí, Historické město Cheb, s. 4 - 6

Nejstarším dokladem o postupující st edov ké kolonizaci kolem Chebu je listina císa e Jind icha IV. z 13. února 1061, kde je první písemná zmínka o Chebu. V listin Jind icha IV. z 13. února 1061 pro ministeriála Otnanta je darované zalesn né území ohrani eno cestou, která vede z Chebu. Tato cesta vedoucí z Norimberka p es Cheb do ech se pro vývoj m sta stala zcela zásadní.¹

Po sjednocení Severní marky markrab tem Diepoldem z Vohburgu kolem r. 1100 je horní Pooh í s kone nou platností p i len no k í-i. Kolonizované území bylo zaji-t no systémem ministeriálních hrad , které od poloviny 12. stol. vytvo ily sí opevn ných sídel. Ufl kolem r. 1125 staví Diepold III. v západní ásti p vodního slovanského sídli-t v Chebu kamenný hrad, který se stává úst edním hradem celého ministeriálního správního okruhu.²

Markrab Diepold III. (1093 ó 1146) založil r. 1133 cisterciácký klá-ter ve Waldsassenu jako hlavní duchovní instituci celého kraje. Klá-ter m l v Chebu velký d m s kaplí, zv. Kamenný d m. Zdej-í šSteinhausõ spravovali cisterciáci prost ednictvím dosazených fojt .³

Otázkou je, kde sídlil v této dob chebský fará , zda na hrad u starého kostelíka, jehofl h bitov se je-t uflíval, nebo se nevyly uje, fle jil tehdy vznikl farní kostel sv. Jana na trffi-ti, kde pozd ji fará sídlil.⁴

Nejstar-í známý chebský kostel stával na prvním uvád ném trffi-ti v Chebu, Jánském nám stí. Byl zasv cen sv. Janu K titeli. N kte í pozd j-í badatelé uvád jí pouze sv. Janu nebo sv. Jan m, K titeli a Evangelistovi.⁵

¹ Heinrich Gradl, ME, listina . 8

Heribert Sturm, Eger Geschichte einer Reichsstadt: Bilderband, s. 83

Eva Āmánková, Cheb, s. 9

² Vilém Knoll, Vývoj chebské zemské a m stské správy do po átku 15. století, s. 211

Za vlády Vohburg sídlil na hrad purkrabí, který v p ípad nep ítomnosti markrab te spravoval okolní prakticky neosídlenou zemi a ídil její kolonizaci. Velel hradní posádce a nejspí-e m l i soudní moc. Hradní posádku tvo ily markrab toví ministeriálové, kte í se pozd ji stali zárodkem budoucí dokonalé -taufské administrativy. Chebsko bylo páte í a nej íst-ím vzorkem nového typu panovnické domény šterrae imperiõ.

³ Karel Halla, M sto Cheb ve st edov ku, in: Um ní gotiky na Chebsku, gotické um ní na území historického Chebska a sbírka gotického socha ství Galerie výtvarného um ní v Chebu, s. 15

⁴ Heinrich Gradl, ME, listina . 49

Jan Sokol, Fr. Pe as, Cheb, Hrad a podhradí, Historické m sto Cheb, s. 9

Heribert Sturm, Eger Geschichte einer Reichsstadt: Bilderband, s. 8

⁵ Michaela Ottová, Karel Halla, Ale-Mudra, Zp soby organizace a prom ny socha ského emesla v Chebu, in: Um ní gotiky na Chebsku, gotické um ní na území historického Chebska a sbírka gotického socha ství Galerie výtvarného um ní v Chebu, s. 146

Heribert Sturm, Eger Geschichte einer Reichsstadt: Bilderband, s. 24

V listině z doby kolem r. 1140 je jím jako svědek jmenován chebský farář, což by dokládalo existenci farnosti a to, že v té době byl kostel jím dokončen.¹ Kolem kostela se rozkládal hřbitov obehnaný zdí.²

První chebský farní kostel zasvěcený Janu Křtiteři: *ŠV jádru to byla o soud podle zachovaného p dorysu o pravdě podobně pozdní románská stavba, později barokně upravovaná, která vyhořela při velkém ohni v r. 1809 a byla odstraněna r. 1812. Tato trojlodní podélná dispozice s pravoúhlým, jedinou klenbou zaklenutým chórem a s klenutou lodí o dvou párech pilířů, se podle nalezených plánů zdá být souasná se stavbou Barbarossových falce.*³

Jeho podobu známe také z kresby Karla Husa a p dorysu Vinzenze Pröckla. Oba znázorní prostý jednolodní obdélný kostel s protáhlým, p luhov uzavřeným presbytářem. Ale B. Grueber znázorní kostel jako trojlodní obdélnou stavbu se západní emporou a drobným, téměř tvercovým chórem.⁴

Kostel byl v roce 1809 požárem zničen a o tři roky později odstraněn, takže jej známe pouze z historických pramenů a rekonstrukce podle původních základů.⁵

¹ Heinrich Gradl, ME, listina . 63

Jako svědek jmenován jím chebský farář 1143 (1140 o 1146) šParochianus de Egireo

² Od počátku 16. století byl hřbitov u sv. Jana Křtitele vyuffván spíše k pohřbívání hřbitovník, zavražděných nebo nepokřtěných dětí. Funkci hlavního mstského hřbitova p eberá jím v polovině 13. století prostranství u kostela sv. Mikuláše a sv. Alfbty. Další pohřbívání se nacházelo jím kolem roku 1313 u pitálu křivoník s červenou hvězdou. O něm později zakládají u svého kláštera hřbitov i klarisky. Mimoto každý klášter i mstský farní kostel měl kryptu pro pohřbívání významných donátorů a duchovních.

Karel Halla, Msto Cheb ve středověku, s. 38

³ Eva Hořková, Cheb, s. 25

⁴ Petr Macek, Michal Patrný, Gotická architektura na Chebsku, s. 44

Podle tohoto autor byl zřejmě založen jím p ed polovinou 12. století za Vohburg, upravován byl snad goticky a konečně p estaven na sklonku 17. století. Detaily v akcích ve věch p ípadech odkazovat ke kapli a mstskému kostelu.

⁵ Kostel sv. Jana Křtitele na Jánském náměstí byl dosud historicky považován za nejstarší chebský kostel. V roce 1997 pod podlahou taurfské hradní kaple byly nalezeny základy ještě staršího kostela. Kostel pocházel ze stejného období jako kostrové pohřbívání a lze ho historicky datovat do doby krátce po roce 845. Tehdy bylo v ezn pokřtěno trnáct eských velmožíř, mezi kterými byl i vládce chebského hradiště. Po roce 1183 nechal císař Friedrich Barbarossa na jeho místě postavit taurfskou hradní kapli. Afl v době, kdy probíhala její stavba, vznikl kostel sv. Jana Křtitele jako náhrada za zbořený slovanský kostel.

Podle nejnovějších archeologických výzkumů z roku 1997 nálezy pod podlahou taurfské kaple svědčí pro zbytky starší sakrální stavby. Pohřbívání lze datovat na základě nových dat získaných pomocí radiouhlíkové metody, z nichž lze určit dobu nejstarších pohřbívání do poloviny 9. století. Slované p e-li na kostrové pohřbívání teprve po p íjetí křesťanství. V severní části hřbitova, kde bylo tehdy nejméně hrobů, vznikl tento nalezený kostel.

Chebský vládce se svým kmenem opravdu uvítal nové víře a po návratu ze slavnostního křtu, který pro něj nebyl aktem p íjetí křesťanství, ale potvrzením jím dříve p íjaté víry, nechal postavit tento kostel na jím existujícím hřbitově. Ostatní eská knířata pojala ezenský křesťanství asi jen jako politický akt, protože roku 846 se p ítafení Ludvíka Němce proti Moravanům postavila na obranu Moravy a křesťanského šBoha Němců

Po smrti Diepolda III. r. 1146 přešla Chebsko odúmrtním právem jako říšské léno za Konráda III. na Těšiny a byla vybudována říšská správa. V r. 1167 získává Chebsko synovec Konráda císaře Friedrich I. Barbarossa. Dosavadní hrad, postavený Diepoldem III. na počátku 12. stol. a který již plnil funkci správního střediska chebského území *Regio Egere*, se stal příliš malým a byl zburácen, aby uvolnil místo pro novostavbu císařského hradu. Předpokládá se, že po této ním impulsem pro stavbu nového hradu byla císařova první návštěva Chebu v r. 1179.

Dne 12. června 1179 dorazil císař Friedrich I. Barbarossa do Waldsassenu na vysvěcení nového klášterního kostela cisterciáckým biskupem Konrádem z Tězna.¹

Při této příležitosti se zdržoval na chebském hradě, kde se konal po etný říšský sněm, kterému císař předsedal. Barbarossa rychle rozpoznal důležitost polohy Chebu pro záměry své císařské politiky. O oblíbenosti Chebu svědčí etné návštěvy císaře a jeho rodiny. Podle historických zpráv se nám domnívat, že stavba chebské katedrály byla dokončena kolem r. 1188 při poslední císařovské návštěvě. I když úplná dostavba probíhala za vlády jeho syna Jindřicha VI. a jeho vnuka Friedricha II., kteří Chebsko navštívili.

O hradní kapli se dochovala první zmínka z r. 1213, kdy zde byla Friedrichem II. vydána zlatá bula.² To by vedlo k domněnce, že v té době byla dokončena obě patra. Je však výrazný slohový rozdíl mezi románskou spodní částí a raně gotickou architekturou horní kaple. Je zřejmé, že křížová řebrová klenba horního patra, srovnatelná s nejpokročilejšími gotickými klenbami té doby kdekoli v Evropě, byla nasazena na

zavrhl. Christianizace v těchto se tím opozdila až do doby vlády Bořivoje I., který přijal křesťanství Konstantina a Metodje teprve v osmdesátých letech 9. století.

Kostelík měl sloužit svému účelu po celou dobu tzv. vohburské kolonizace (asi 1120–1146) a v prvních letech vlády Friedricha Barbarossy.

Pavel Těbista, *Geneze nejstarších kostelů v Chebu*, s. 295

Podle Diepoldovy darovací listiny waldsassenskému klášteru z roku 1143 je jako svědek podepsaný farář z Chebu, spojovaný právem s kostelem sv. Jana Křtitele. Proto historikové předpokládají jeho vznik kolem roku 1140. Jelikož dnes je již známo, že na hradišti existoval slovanský kostel, lze předpokládat, že farář patřil k němu a vznik kostela sv. Jana tak nám lze datovat až do doby těsně před Barbarossovou přestavbou kaple na falci, tedy k roku 1183.

Týž, s. 298

¹ Ferdinand Opll, *Friedrich Barbarossa, Císař a rytíř*, s. 230

² Heinrich Gradl, *ME*, listina . 127, 128

12. 7. 1213 Friedrich II. vydává zlatou chebskou bulu, je zde také první zmínka o hradní kapli, Friedrich II. poznává papežem Innocencem III. svobodnou volbu biskupa, odvolání se v náboženských záležitostech na římskou kurii. Byla to dohoda mezi dvěma velkými osobnostmi středověké Evropy, ukončení zápasu mezi císařstvím a papežstvím.

románské nosné sloupy a s určitým časovým odstupem. Takže se předpokládá podle úmlecko-historického rozboru stavby a podle hospodářské a politické situace, že byla v této době dokončena pouze dolní část. Patrně ať již nástavby Friedricha II. vedly k urychlené dostavbě horní části.

Kaple byla založena těsně u jižní stěny hradního paláce na místě bývalého slovanského hřbitova. *„Dolní kaple stojí na úrovni slovanského hřbitova a byla snad náhradou jeho staršího kostela. I její zasvěcení sv. Martinu, v starých dobách u nás tak oblíbené, je asi dle dictví po starší stavbě, kdežto horní kaple nesla titul sv. Erharda, biskupa zezenského, a kolínské sv. Uršuly. Spodní kostely hradu byly určeny pro hradní elitu, horní vyhrazeny pro šlechtické společnosti. Tak tomu bylo jistě i zde a shromáždění úřadníci mohli alespoň zahlédnout stědním otvorem něco z nádhery bohoslužeb a slavnostních státních aktů, jež se konaly nahoře. Možná se mezi nimi představitelům i zbytkům vodního slovanského obyvatelstva, kterým bylo dovoleno navštívit hroby předků a místo, kde se po staletí modlili.“¹*

Za vlády Friedricha II. došlo k radikálnímu rozvoji města Chebu, k jeho opevnění a k vybudování stědního městského kostela a prvních klášterů. Za jeho vlády vrcholí také první ze dvou nejvýznamnějších období v chebských dějinách, doba tatarské ministeriální domény, a byly položeny základy druhého, doby chebského městského státu.²

¹ Jan Sokol, Fr. Peřas, Cheb, Hrad a podhradí, Historické město Cheb, s. 19

² František Kubík, Chebsko za vlády Tatarské, s. 21 a 23

Karl Siegl, Alt Eger in seiner Gesetzen und Verordnungen, Augsburg/Kassel 1927, s. 8

pozn. Nejvýznamnějším úředníkem za vlády Tatarské byl zemský soudce. Poprvé byl doložen roku 1215 a stal se jím Heinrich von Liebenstein. Nejvýš soudce zastupoval panovníka v uplatňování zemských práv. Předsedal zemskému soudu, vybíral královské dávky a chránil kláštery a kostely. Zastupoval panovníka jako vrchního lenního pána a byl i vojenským velitelem.

Knoll Vilém, Vývoj chebské zemské a městské správy do počátku 15. století, s. 212

Chebské městské společenství vystupuje již roku 1242 jako nositel práva, tedy jako samostatná právnická osoba. V této době stál v čele města králem dosazený rychtář. Královský rychtář je poprvé zmíněn roku 1242 a jednalo se o ryze panovnický úřad nezávislý na městské obci. Fungoval jako prostředník mezi panovníkem a obyvateli města. Byl také hlavní osobou městského soudu a trestní správy.

Koncem 13. století postupně dochází k potlačení funkce rychtáře a do pozadí purkmistrem. Purkmistr se poprvé připomíná roku 1281.

Týfl, s. 217, 218, 223

Na které staropatricijské rody, které se usadily ve městě, se staly pomocníky rychtáře. Později privilegovanými denominaty uváděnými v roce 1279. Stály tak v čele vznikající městské správy. Lze předpokládat, že se jednalo o chudší ministeriály.

Zemská správa sídlila na hradě, městská ve městě. Prvním sídlem městské správy byla stará radnice na Jánském náměstí.

Velká nebo vnitřní rada byly volené orgány. Vlastní výkonnou moc ve městě měla vnitřní rada. Vlastní výkon svěřovala placeným úředníkům nebo zplnomocněncům.

Jako m sto ó civitas je Cheb poprvé uvád n v roce 1203 v listin krále Filipa TMvábského z 21. února. ¹ Král Filip TMvábský osvobozuje chebskou pobo ku cisterciáckého klá-tera ve Waldsassenu, zvanou škamenný d mň, od daní. V dob Filipa lefel d m je-t mimo obvod tehdej-řho osídlení, které se tu poprvé nazývá civitas. ² V ele m sta stál králem dosazený m stský rychtá , který ve svém ú ad soust edil jak výkon soudní pravomoci nad m stem a ob any, tak byl i p edstavitelem výkonné moci ve v-ech správních záleřitostech obce.

Jelikofl stávající svatostánek na Jánském nám stí vzhledem ke stále se zvy-ujícimu se po tu farník o ividn jifl nesta il, na podn t císa e, jemufi p vodn náleřelo i patronátní právo, se za íná s budováním nového farního kostela.

Nejvýznamn j-í stavbou nové výstavby se stal farní kostel, který byl zasv cený sv. Mikulá-i, patronu obchodník , a sv. Alřb t . P vodní stavbu tvo ila trojlodní románská bazilika o ty ech polích s vázaným klenebním systémem. Západní stranu budovy uzavírala p í ná lo s hlavním portálem a tvercový chór s dvojitou v ří se nacházel na stran východní. Podle pozd j-řch nález se zdá pravd podobné, ře p vodním zám rem m la být výstavba je-t dal-řch dvou západních v ří, cofi by potvrzovalo souvislost chebské stavby s dokon enou stavbou chóru bamberského dómu v r. 1218. Stavba této baziliky m la probíhat v letech 1220 ó 1230.

Podle Fr. Pe ase byl portál postaven mezi léty 1210 ó 1220, tedy v dob , kdy byla zahájena stavba kostela a sou asn výstavba nov zalofřeného m sta. Stavba kostela byla zapo ata od západu, cofi by potvrzovalo, ře na míst tohoto kostela stál je-t star-ř, jemufi se novostavba cht la zpo átku vyhnout. Je-t více to potvrzuje slohová rozdílnost mezi západním portálem a ob ma v řemi. Zatímco portál je ist románského slohu, jsou ob v ře po stranách presbyteria na p echodu z románského a gotického slohu. ³

Historická zpráva, která se týká stavby, je zaznamenána afl v renesan ní kronice komendy ádu n meckých rytí , ve které se pí-e, ře bo ní oltá sv. Anny byl sv cen v r.

Rada 36 i nejvy-ří rada byla nejspí-e ustavena pod tlakem cech snad n kdy kolem roku 1352. M la zákonodárnou pravomoc a poskytovala kandidáty pro ostatní orgány.

Týřl, s. 224 ó 230

Chebské církevní ú ady byly vy aty z pravomoci zemských i m stských ú ad .

V ele řidovské obce stála volená rada star-řch. Do správy obce zasahovali řidovský rychtá i mistr.

Týřl, s. 238, 241, 242

¹ Heinrich Gradl, ME . 119

² Týřl, . 119

³ Jan Sokol, Fr. Pe as, Cheb, Hrad a podhradí, Historické m sto Cheb
Heribert Sturm, Eger Geschichte einer Rechtsstadt: Bilderband, s. 24

1239¹. Patronátní právo patřilo tehdy císaři. Podle dalšího bádání se zdá, že uřídil Friedrich II. ho jí slíbil úřad na meckých rytířích v P. Marie v Jeruzalémě, který založil jeho strýc Konrád a kterému jí v roce 1214 daroval císař velká zboží v sousedním Durynsku. Ukazuje na to také opakovaný slib jeho syna Konráda IV., který byl však splněn až v dubnu r. 1258², kdy listinou Friedrichova vnuka Konradina se patronát i s kostelem, po smrti dosavadního faráře, postupoval úřadům na záchranu dušiček dárcových předků, král Jeruzalémských. Dar byl potvrzen rok nato papežem a úřad zůstal zachován spolu s péčí o úřady farností na Chebsku až do konce 16. stol.³

Z původní románské stavby se zachovala spodní část patra v lodi, západní portál a část severního portálu. Po požáru roku 1270 byl farní kostel nově vystavěn a přestavěn presbytářem. Velká změna nastala v letech 1469 a 1475. Ze staré baziliky vznikl tedy jeden z velkých halových kostelů, které zdomácnily v severozápadních částech a východním Bavorsku. Při této přestavbě byla převzata střední loď mezi románským západním portálem a raně gotickým chórem do nové stavby. Obě postranní lodě byly při zachování stejné výšky se střední lodí o něco více než o polovinu rozšířeny.⁴

Tato velkolepá přestavba chrámové lodi byla uskutečněna na prostřednictvím nadace bohatého chebského měšťana Sigmunda Wanna, obchodníka z Wunsiedelu a chebského rodáka, který poskytl kostelu roku 1461 částku 1800 zlatých. Znamennou finanční obnos darovala také Alfberta Junckerová a její syn. Stavbu řídil chebský mistr Jörg. Roku 1466 byla loď již zastavena, ale při stavbě kleneb vzhledem k neekvaným statickým poruchám byl povolán zkušený mistr z říje Erhard Bauer z Eichstättu, kterého doporučil samotný stavitel jezdeckého dómu Mathis Roritzer. Z roku 1476 se dochovala zpráva, že mistr Lukas z Norimberka vymaloval klenbu kostela. Dolní část kostela vymaloval chebský mistr Georg Eberhardt.

Během dalších staletí kostel několikrát vyhořel a prošel dalšími barokními i novogotickými stavebními úpravami a také změnami ve vybavení interiéru.⁵

Kolem druhého farního kostela v místě dnešního Kostelního náměstí byl hřbitov. Severně od hlavní budovy stál ještě kostelík sv. Michaela, postavený úřadem na meckých rytířích ve 13. stol. Byla to vlastně dvojkaple, jejíž spodní prostor, který nebyl propojený

¹ Eva Hořková, Cheb, s. 30

² Týfl, s. 30, 31

Heinrich Gradl, ME, listina . 232

³ Eva Hořková, Cheb, s. 30, 31

⁴ Heribert Sturm, Eger Geschichte einer Reichsstadt: Bilderband, s. 110 - 117

⁵ Týfl, s. 110 a 117

Petr Macek, Michal Patrný, Gotická architektura na Chebsku, s. 61 a 62

s horním, sloužil jako kostnice (Karnerkirche). Roku 1669 byl upraven. Jeho dřevěná kladná oprava se provedla v roce 1687, kdy bylo také vyklizeno spodní patro a v prostoru pro vodní kostnice zřízena další kaple, do které se chodilo zvláštním portálem. Ufí v roce 1671 sem byly dodány dva nové oltáře. Roku 1809 byl kostelík při velkém požáru zničen a zbytky stavby odstraněny r. 1827.¹

Kostel sv. Mikuláše, dnes již povýšený na arciděkaný chrám, tvoří neodmyslitelnou dominantu města.

Historie 13. století

Nově vznikající město bylo v jihozápadní části historického jádra před r. 1247 rozšířeno o komplex budov řádů minoritů a klarisek.

Řád minoritů, menších bratří, byl typický pro městečské obce 13. stol. Založil ho sv. František z Assisi r. 1209 a jeho učení schválil v r. 1223 papež Honorius.² Františkáni neboli menší bratři sv. Františka z Assisi, byli po německých rytířích druhý řád, který se v Chebu usadil.

Podle pozdějších zpráv známe skutečné zakladatele kláštera, Honnigara Schmidla ze Seebergu a Hechta z Podhradu. Titulovali sponzorovat též stavbu kláštera klarisek a po požáru r. 1270 nechat postavit oba kláštery znovu. Není však znám přesný rok založení kláštera. Předpokládá se, že k němu muselo dojít ufi před r. 1247, kdy se poprvé v listině objevuje jméno jeho představeného. Jednalo se o kvardiána Eberharda.³ Kromě zpráv i sama stavba dokládá brzký příchod minoritů do nového města, nebo nejstarší části minoritského kostela patří jistě pozdní románskému období. V r. 1256 ufi stála první klášterní budova, ve které bydlel český biskup. Z listiny z téhož roku, která řeší spor mezi waldsasským klášteřem a řádem německých rytířů, jsou známa i jména předních členů řádu, opata Jana a almušník Konrád.⁴

O podobě románské stavby kláštera a kostela mnoho nevíme, nebo při velkém požáru města r. 1270 byly obě tyto stavby zničeny. Nejnovější archeologické výzkumy hovoří o tom, že dochované základy prvního kostela se nacházejí pod presbytářem kostela a rovněž

¹ Eva Hořková, Cheb, s. 29, 119

² Táfi, s. 32

³ Kvardián řádu minoritů v Chebu se objevuje mezi sv. dky sporu opat Ulricha z kláštera sv. Emmerama v Chebu a Johanna z kláštera ve Waldsassenu, v listině z 3. října 1247.

Heinrich Gradl, ME, listina . 212

⁴ Eva Hořková, Cheb, s. 32, 33

se dochovala sakristie. Tam la sloužit v dob obnovy kostela v letech 1270 ó 1285 jako provizorní kaple.¹

V roce 1280 byly ud leny odpustky k podpo e klá-tera a jeho staveb od biskupa Jana z Gurku. Jiř roku 1285 byl franti-kánský kostel a konvent znovu obnoven a roz-í en.²

Konventní kostel pak byl vysv cen ke cti Zv stování Pann Marii ezenským biskupem Jind ichem dne 26. ledna 1285.³

Vysv cení kostela se zú astnili král Rudolf Habsburský a mnoho vysokých hodností í-e, církevních i lechtických, kte í se zde se-li na í-ském sn mu.

Dochovala se zpráva o první svatb v tomto kostele. ty i dny po slavnostním vysv cení zde byli 30. ledna 1285 oddáni eský král Václav a Rudolfova dcera Guta.⁴

V té dob nebyl klá-ter je-t zcela dokon en a pracovalo se na n m je-t v první polovin 14. století. Z roku 1374 pak pochází zpráva o stavb klá-terní knihovny.⁵

šKlá-terní kostel je orientovaný halovým trojlodím vřdy o ty ech polích k ířlové řebrové klenby s p ípojeným protáhlým, p tiboce uzav eným presbytá em, sklenutým t emi poli v záv ru paprs it . Jak nasv d uje západní -tít kostela, byla zde p vodn zamý-řena bazilika, k p em n na halu do-řo afl v pr b hu stavby. Jihozápadní nárořř trojlodí je výrazn skoseno ó zde p dorys kostela omezil jiř daný pr b h hlavní m stské hradby. Trojlodí je sklenuto řebrovými klenbami z cihelných tvarovek, vybíhajících z hranolových, barokn upravených pilí , p i st nách pak z jehlancových konzol, v severní lodi zdobn j-řch. Lod odd lují hrotité pasy. Oproti tomu řebra klenby presbytá e jsou kamenná, s ter ovitými svorníky, dosedají na trojdílné svazkové p ípory (v záv ru jednoduché pruty) s kalichovitými hlavicemi, místy pokrytými rostlinným dekorem. Svazkové p ípory jsou ve vý-ř zhruba 4 metr nad dlařbou ukon eny kuřelovitým podseknutím, lemovaným drobnou ímsou. Nasazení klenby na výb hy je ó zejména v záv ru presbytá e ó zna n nepravidelné a nazna uje zde velkou pravd podobnost odli-řné stavební řáze.õ⁶

¹ Eva Ĥmánková, Cheb, s. 33

Petr Macek, Michal Patrný, Gotická architektura na Chebsku, in: s. 47

² Karel Halla, M sto Cheb ve st edov ku, s. 16

³ Heribert Sturm, Eger Geschichte einer Rechtsstadt: Bilderband, s. 30

Heinrich Gradl, ME, listina . 363

Petr Macek, Michal Patrný, Gotická architektura na Chebsku, s. 47, 48

⁴ Heinrich Gradl, ME, listina . 366

Josef fiemli ka, Století posledních P emyslovc , s. 220

⁵ Eva Ĥmánková, Cheb, s. 62

⁶ Petr Macek, Michal Patrný, Gotická architektura na Chebsku, s. 48, 49

Budova kostela se afl na n které dostavby dochovala afl do dne–ní doby a právem se adí mezi významné gotické stavby druhé poloviny 13. století. Zajímavá je dvoupatrová kaple u severní st ny lod .

Kaple slouffila jako oratorium ádu klarisek, které se usadily v t sném sousedství franti–kánského klá–tera a po pořáru v roce 1270 pouffily tuto kapli afl do stavby vlastního kostela v druhé polovin 15. století. Z p ilehlého flenského klá–tera byl na západní empo e kostela samostatný, odd lený vstup. Ve st n byl odkryt zezd ný vchod. V Chebu tak nalézáme koncem 13. století vzácný typ flenského a muřského dvojklá–tera.

Pro kostelní stavbu je charakteristická vysoká, strmá st echa a kamenná v fl, která p echází ze tvercové základny nad druhým patrem v osmihran rozd lený na dv podlařfí. Nachází se mezi lodí a jifní st nou chóru a byla dokon ena kolem roku 1330. K severozápadní ásti kostela jsou p ipojeny klá–terní budovy s dob e dochovanou pozdn gotickou k ířlovou chodbou. Minoritský ambit s ty ikrát osmi poli, který je sklenutý k ířlovými klenbami na profilovaných konzolách, uzavírá rajský dv r. Vznik k ířlové chodby podle provedení si m flme dovolit datovat do prvního desetiletí 14. století.

áste n dochované fresky v klenbách s rostlinnými ornamenty a medailony se symboly evangelist pocházejí z 15. století.¹

Podle H. Sturma je franti–kánský kostel jedna z nejkrásn j–ích ran gotických staveb halového kostela v –irokém okolí Chebu. Rostlinné ornamenty na st edov kých stavbách pat í k chebským zvlá–tnostem.

Klá–ter klarisek byl postaven v druhé polovin 13. stol. v t sném sousedství klá–tera franti–kán . ád klarisek byla flenská odnoř franti–kán , zalořený Klárou z Assisi. Jednalo se patrn o hospic s p ímou hospodá skou závislostí na minoritech.²

Do Prahy ho r. 1233 uvedla sestra krále Václava I., která sama byla klariskou a s Klárou, pozd ji také svato e enou, vedla korespondenci. První zmínka o ádových sestřách v Chebu pochází z roku 1264. P vodní podobu stavby neznáme. Po velkém pořáru roku 1270 klarisky vyuffily pro své bohosluffby samostatnou kapli v sousedním franti–kánském kostele. V roce 1465 zahájily stavbu vlastního kostela. P esnou podobu

¹ Eva Třmánková, Cheb, s. 36 ó 41

Petr Macek, Michal Patrný, Gotická architektura na Chebsku, s. 48, 49

Jan Royt, St edov ké deskové a nást nné malí ství na Chebsku, s. 79

Heribert Sturm, Eger Geschichte einer Rechtsstadt: Bilderband, s. 130

² Karel Halla, M sto Cheb ve st edov ku, s. 16

této stavby také neznáme. Podle vysoké v ře na vedut z roku 1546 ji adíme do pozdn gotického Chebu.¹

lenky se zabývaly mimo jiné ru ními pracemi a s jejich jménem byl spojován jeden z nejcejn ěích exponát chebského muzea, tzv. chebské antependium.

Klá-ter také disponoval zna ným majetkem. Jednak p íjetím lenek z bohatých rodin, jednak se jim dostalo r zných dar ů a privilegií. Nap íklad král P emysl Otakar II. nov daroval klá-teru vesnici D enici i se v-emi d chody a poddanými.²

Klá-ter byl t řice po-kozen p í obléhání Chebu Tředy v roce 1647, protoře stál t sn u obranných hradeb. O této dob ě podává zprávu klá-terní kronika, která popisuje, ře obléhání trvalo celý m síc, b hem n ějly byly m stské zdi dnem i nocí zna n po-kozovány d lovými koulemi ke zd -ení ádových sester. Panovaly také obavy z vpádu nep ítele.

innost klá-tera byla omezena jen na samostatné modlení jednotlivých lenek. Velmi krátký no ní odpo inek musely strávit ve sklep ě. Abaty-ř byla tehdy Klara Meyer a z pov dníkem Sigismund König, u ený a zku-ený muř, který jim neustále pomáhal, ut -oval je a uklid oval, zvlá-t kdyřl nep ítel n kolikrát úto il na m sto.³

Po skon ení vále ných útrap byl klá-ter t řice postifen na majetku, takře se hned nepomý-řelo na d kladnou opravu. Ov-ěm budovy byly ěsem o to zchátralej-ř a dlouho odkládaná renovace se stala nevyhnutelnou. O úplné obnov ě klá-tera bylo rozhodnuto ař díky abaty-ři Bernhard Vetterlové, která byla p edstavenou klá-tera v letech 1688 ō 1723. Nejd íve byla zahájena znovuvýstavba konventu a hospodá ských budov a stavba nového kostela, protoře ten starý m l ějř roku 1704 silné trhliny a hrozilo z ícení. Poté, co byla stará kostelní budova zbo ena, polofřil roku 1708 opat z Waldsassenu Albert Haussner základní kámen k novému kostelu. Na stavb ě se podílel v té dob ě významný bavorský stavitel a architekt Christoph Diezenhofer. Po dokon ení stavby byl kostel 17. srpna 1712 ezenským biskupem Albertem Karlem z Wartenberka vysv cen.

Budova konventu zabírala svými k řdly celý prostor kolem m stských hradeb ař k franti-kánské zahrad ě. Tento neřv t-ř chebský klá-ter byl roku 1782 císa em Josefem II. zru-en a budovy rozprodány. Hlavní oltá ě a ty i postranní oltá ě p e-ly s dovolením císa e do majetku m stského farního kostela sv. Mikulá-e, rovn řl také relikvie sv. Maxentia a sv.

¹ Jaromír Bohá ě, Zmizelé řechy, Cheb, s. 38

Eva Třmánková, Cheb, s. 40

E. Třmánková popisuje, ře n kdy na po átku 14. století si klarisky postavily p í kostele Zv stování Panny Marie orato řs oltá em a vlastním poh ebi-t m. Stavba byla sv cena roku 1317 spolu se t emi oltá ě i u minorit ě.

² Heinrich Gradl, ME, listina ě. 289

³ Heribert Sturm, Eger Geschichte einer Reichsstadt: Bilderband, s. 321

Markěty tam byly slavnostn p evezeny. Ostatní vybavení bylo umíst no v jiných kostelech.¹

Budovy pro-ly r znými prom namí. Kostel sv. Kláry slouffí jako výstavní a koncertní sí chebské galerie, Tějchar je depozitá em chebského muzea a ve zbývajících ástech klá-tera sídlí chebský archiv.

Ve 2. pol. 13. stol. jsou budovány také stavby, které slouffily pé i o r zn postífené a nemocné obyvatele. První takový ústav byl -pitál Blahoslavené Panny Marie, zaloffený a spravovaný ádem n meckých rytí , brat í n meckého domu sv. Marie v Jeruzalém . Usazení ádu n meckých rytí v Chebu se datuje na r. 1256. Tedy d íve, neff jim byl p edán kostel sv. Mikulá-e. ádový d m v Chebu je písemn zmín n roku 1265.²

Komenda n meckých rytí , pod ízená durynské bailii v Halle, byla zaloffena z ejm kolem poloviny 13. stol.³ Roku 1258 Konradin Těaufský daroval n meckým rytí m podací právo u kostela sv. Mikulá-e a sv. Alfb ty. Komenda se nacházela severn od kostela, její sou ástí byl velký hospodá ský dv r a sýpka, p ipomínané prvn roku 1322, náleffela k ní z ejm také patrová kaple sv. Michaela. V pr b hu reformace kolem poloviny 16. století komenda upadala a nedlouho poté byla zcela opu-t na. Roku 1608 ji koupilo m sto a roku 1626 p e-la do vlastnictví ádu maltézských rytí - johanit .⁴ Roku 1695 ji získává m sto zp t, po sporu s jezuitským ádem, který dostal tzv. k íffový dv r na Kasárním nám stí jako místo pro novou kolej.⁵

Mezitím dochází také ke zm nám mocenských pom r na Chebsku. Velké ambice Friedricha II. uspí-ily jeho pád. V í-i se hrotí situace, Friedrich II. umírá b hem boj roku 1250, jeho syn Konrád IV., ímskon mecký král od roku 1250, vál il s protikráli v í-i a pak ode-el do Itálie, aby smrtí zpe etil sv j boj o sicilské d dictví. V í-i nastalo období interregna. Slabí králové byli závislí na dobré v li kníffat a velkých pán a í-e se dále rozpadala. Roku 1257 ve volb stanuli dva kandidáti, kastilský král Alfons X. a bratr anglického krále Richard Cornwallský. Zde vstupuje na scénu P emysl Otakar II., který se v lét 1262 otev en vyslovil pro krále Richarda. Pomohl také zma it zám ry rodu

¹ Heribert Sturm, Eger Geschichte einer Rechtsstadt: Bilderband, s. 321

Eva Těmánková, Cheb, s. 126

² Heinrich Gradl, ME, listina . 228

Eva Těmánková, Cheb, s. 34

Karel Halla, M sto Cheb ve st edov ku, s. 15

³ Heinrich Gradl, ME, listina . 212

⁴ Petr Macek, Michal Patrný, Gotická architektura na Chebsku, s. 50

⁵ Eva Těmánková, Cheb, s. 125

Wittelsbach , sp řzn něho s Konrřdem IV., u kterých vyr stal jeho nedosp lý syn Konradin a který cht l posledního p edstavitele rodu Třauf dosadit na tr n.

Richard v listin ě vydané 9. srpna 1262 v Cřchřch ud lil P emyslovi v léno ěchy a Moravu se v ěm p řslu-enstvím a v léno mu prop j il i Rakousy a Třýrsko. Také ho jmenoval obrřncem korunního jm ní na vřchod od Rýna.¹ Z titulu své nové hodnosti v ři jako správce řských statk ě hned po řtkem roku 1266 P emysl Otakar II. obsazuje se svým vojskem Cheb a p ipojuje Chebsko ke svým územím. V kv tnu 1266 vydává listinu, kde potvrzuje v-echny dosud získané výsady a svobody.² Roku 1273 v-ak stanul v ele ři-e silný panovník Rudolf Habsburský a P emysl se musel vzdřt roku 1276 mimo eských drřlav.

I kdyřl P emyslova vlřda na Chebsku trvala pouhých deset let, jednalo se jifl o snahu ovlřdnout toto území trvale, aby se zajistila západní hranice eského státu. D leřitým znakem P emyslovy vlřdy na Chebsku a posílení eského vlivu zde bylo povolřní řdu k iflovník s ěrvenou hv zdou, který zalofila P emyslova teta Aneřka P emyslovna. Stalo se tak po pořřřru m sta roku 1270.³

Klř-ter byl postaven na míst , kde p vodn střval m stský řpitřl s kaplí sv. Ducha⁴ vedle Mostní brřny u ěky. Tento objekt byl p i pořřřru zni en. Kdyřl m sto postavilo po velkém pořřřru nový m stský řpitřl, sv ilo ho z podn tu krřle prařským k iflovník m.

Roku 1271 sv ũje m sto nový m stský řpitřl řdu k iflovník . Jeho p edstavený se také stal lenem řdu. Toto spojení potvrdil v roce 1271 ězenský biskup Leo z Regensburgu, který povolil i vylou ení nového řstavu ze svazku ězenské diecěze. Z konce 13. století se zachovala jměna dvou řpitřlních mistr , Jana a Jind icha ze St řbra i nada ní listiny bohatých chebských m – an , které zaji- ovaly vřřivlu chovanc . Ke řpitřřlu pat ila i kaple, zasv cenř podle V. Pröckla p vodn sv. Duchu. Byla p istav na p řmo k hradební zdi a na vřchod se opřřala o Mosteckou brřnu.⁵

¹ Heinrich Gradl, ME, listina . 253

² Týřl, listina . 256

³ P i pořřřru, který ve m st vypukl 16. kv tna 1270, uho elo celkem 150 lidí. V samotném frantř-křnském klř-te e uho elo p t mnich a spolu s mnichy také ty i jeptř-ky. Sho ely také v-echny m stské svobody, privilegia, staré listiny.

Heinrich Gradl, Geschichte des Egerlandes (bis 1437), s. 101

Heinrich Gradl, ME, listina . 276

Karel Halla, M sto Cheb ve st edov ku, s. 16

⁴ Heribert Sturm, Eger Geschichte einer Rechtsstadt: Bilderband, s. 394

Pozn: Proti proudu ěky střl uřl od r. 1309 m stem zalofřený chorobinec, ke kterému pat ila kaple sv. Třbestiřna.

Eva Třmřnkovř, Cheb, s. 51

⁵ Eva Třmřnkovř, Cheb, s. 45

Přemysl Otakar II. daroval chebským klášterům statek na Komorní Hradě, dvě části lesa a několik luk a malých rybníků v Nebesích nedaleko Aše. Nový klášter byl podstoupen klášterům s tím, že se ujmu chudých ze strany kláštera. Město si také dosadí správce pro klášter a bude mít pod kontrolou úřady a správu. *Šbiskup Leo z Regensburgu v listině ze 14. září 1271 sjednotil tento klášter se klášterem sv. Františka na Starém Městě v Praze. Podle nadace z r. 1273 také město komturství 28 chudým denně odevzdat 45 liber chleba, 15 máz piva, ročně 36 sáh dřeva a 81 zl. v penězích na plat pro pekaře a chleba, zeleninu a s. l. 1*

Po nejnutnějších opravách byl kostel sv. Ducha koncem 14. století požárem opět zničen. V roce 1414 se proto město ujímá pod vedením radního Niklase Gummerauera stavby nového gotického kostela. V dalších letech jsou dostavěny i budovy nového kláštera a konventu.

V jižní straně kostela byl zavedený portál, který sloužil jako vchod do kaple sv. Václava. Tu již v roce 1347 nechal postavit pro přicházející nemocné bohatý měšťan Niklas Walther z Hofu.

Roku 1349 postavil bohatý měšťan Niklas Walter kapli se dvěma oltáři, sv. Barbory a sv. Kateřiny, a komendádu klášterům předal několik nemovitostí v Sedleci a v Roli u Karlových Varů se závazkem řídit kaplana, který bude u těchto oltářů navždy sloužit ranní mši.²

Barokní přestavba koncem 17. století naprosto změnila vnitřní vybavení. Roku 1673 byl kostel zasvěcen sv. Bartoloměji a hlavní oltář vnoval starosta Georg Adam Juncker.³

ŠKostel má podélnou nepravidelnou dispozici a je zaklenut křížovou obřadnou klenbou na střední sloup. Na stěnách kostela se nám dochovaly fragmenty nástenných maleb z různých časových období. 4 O přívodní gotické výmalbě z počátku 15. století svědčí zbytky nástenných maleb zobrazující Pannu Marii a postavu donátora se znaky klášterů a měšťanského lechtice. 5 Budovy byly několikrát požity. Zachránit se podařilo pouze stavbu kostela, který pak sloužil jako výstavní a koncertní sál chebské galerie se stálou expozicí chebské gotické plastiky. V roce 1997 byl kostel vrácen klášterům.

Heribert Sturm, Eger Geschichte einer Reichsstadt: Bilderband, s. 18, 19

¹ Karel Halla, Město Cheb ve středověku, s. 17, 18

² Týfl, s. 18

³ Eva Třmánková, Cheb, s. 120

⁴ Jan Royt, Středověké deskové a nástenné malířství na Chebsku, s. 79, 81

⁵ Týfl, s. 81

Vlády nad Chebskem se roku 1276 ujímá římskoněmecký král Rudolf Habsburský.¹ Roku 1277 je Cheb poprvé jmenován jako říšské město a roku 1279 Rudolf Habsburský potvrzuje Chebu veškerá práva a výsady. Po svém vítězství nad Přemyslem, kterého poráží v srpnu 1278 v bitvě na Moravském poli, si zajistil další vliv na osudy českých zemí, a to s cílem aktivní politikou.

V lednu 1285 se konala již zmíněná svatba dcer Přemysla a Rudolfa, a to Václava II. a Guty Habsburské. Václav II. měl se svým tchánem dobré vztahy. Rudolf mu v září 1290 opět potvrdil český volební hlas a úřad arcibiskupa.

*ŠZ rukou falckrabte Ludvíka, který v mezivládí po Rudolfově smrti odpovídal za říšské záležitosti, přijal Václav v říjnu 1291 do správy Chebsko.*²

Václav II. měl Chebsko v držení mezi lety 1291 a 1304.

Roku 1294 dává král Václav II. povolení ke stavbě dominikánského kláštera a kostela, který je zasvěcen sv. Václavovi.³

Dominikáni, řád bratří kazatelů, byli ve středověku oblíbeni stejně jako minorité.

*ŠPrvním priorem se stal bratr německého krále Adolfa Nassavského, hrabě Diether Nassavský.*⁴

Podle starého klášterního záznamu podpořily jeho stavbu manželé – anské rodiny Sperwogl a Ratherlich, které měly pak v klášterním kostele náhrobky.

*ŠNejprve se nepochybně začalo se stavbou kostela, který byl zasvěcen českému patronu, sv. Václavovi; o nové stavbě se mluví už v r. 1296, i když z ní stála pravděpodobně jen malá část. Na rozdíl od dnešní stavby byl chórem orientován k východu, do Kamenné ulice, zatímco hlavní portál se obracel k západu do ulice Dominikánské; snad od počátku k ní patřila podle starých zápisů kaple sv. Jozef, založená Markvartem Sperwoglem a jeho ženou Kunhutou.*⁵

Jsou známa i jména prvních převorů, bratří Jindřicha a Heřmana.

Stavba konventu a kostela byla dokončena v první čtvrtině 14. století.

¹ Přemysl Otakar II. nahradil ministeriální správu svými lidmi. Správcem Chebska byl purkrabí, který měl nejspíše podobné pravomoce jako zemský soudce. Rudolf I. Habsburský obnovil znovu starou ministeriální administrativu a podřídil Chebsko norimberskému purkrabímu. Podle privilegia Rudolfa I. Habsburského z r. 1279 purkrabímu náležel soud ve věcech manských a předsedal i soudu městskému.

Vilém Knoll, Vývoj chebské zemské a městské správy do počátku 15. století, s. 212, 213

² Josef Fiemlička, Století posledních Přemyslovců, Melantrich, 1998, s. 236

³ Heinrich Gradl, ME, listina 454

Václav II. vyhověl žádosti bratra Diethera, aby dominikáni mohli v Chebu vybudovat klášter a modlitebnu.

⁴ Karel Halla, Město Cheb ve středověku, s. 23

⁵ Eva Hořková, Cheb, s. 46

Dominikáni postavili na po átku dvacátých let 15. století ve svém klá-teru novou kapli sv. Leonarda, což bylo vlastn ějřil v dob husitských válek.¹

Velikost a podoba gotického kostela známa není. Byl zni en ě s ástí klá-tera b hem t icetileté války. P ě barokní p estavb se jeho stavební dispozice zm ěnila. Po ve ejně sbírce a významném finan ěním daru císa e Leopolda I. byl 30. srpna 1674 položen p evorem Alexiusem Fuchsem základní kámen k novostavb kostela. V r. 1689 byl nový, ran ě barokní kostel vysv cen ězenským biskupem Albrechtem Hrab tem z Warttenberka. Nový vstupní portál s dvouramenným schodi-tem proti p vodní orientaci sm ůje do Kamenné ulice a centrální nika nese sochu patrona. Nad kamenným portálem byla umíst ěna velká í-ská orlice jako pocta císa ěi za jeho dar.²

Sálový prostor bez kopule a p ě í né lod ě je zaklenutý klenbou, pilí e nesou arkády kaplí s pozdn ě barokními oltá ěi v obvodových zdech. Chór je odd ělen od lodi triumfálním obloukem s plastikami and ěl . Vnit ění vybavení pochází z 2. poloviny 18. století krom p vodního hlavního barokního oltá e, s obrazem od Jeana Clauda Moona z roku 1702. Roku 1880 byl nahrazen novým, neorenesan ěním. Chebský ezbá a socha Christoph Langer se podílel na bohat ě zdobené kazateln ě z roku 1754 a oltá ěi sv. Jana Nepomuckého z roku 1766.³

Teprve ve 20. století byla v ějřilní kapli pod emporou, zasv cené Pann ě Marii, v pozdn ě barokním oltá ěi objevena p vodní gotická socha sedící Panny Marie s Kristem v náru ěi z doby kolem roku 1350. Tato pieta p edstavuje jedno z um ělecky významných dí ěl chebské gotické plastiky.⁴

Kolem roku 1720 byla dokon ěna stavba klá-terních budov, ěi podobn ě jako u klarisek se zde nacházel pivovar se sladovnou. Z p vodního vybavení klá-tera se krom vy ezávaných vrat a vybavení sakristie z posledního desetiletí 17. století zachovalo jen málo. Po zru-ení dominikánského konventu roku 1936 se v ěřina vybavení odvezla do Plzn ě. O kdysi bohaté klá-terní knihovn ě a archivu sv dí ě dochovaná nástropní freska v sále bývalé knihovny.⁵

¹ Fr. Kub ě, Chebský m ěstský stát, s. 58

² Heribert Sturm, Eger Geschichte einer Rechtsstadt: Bilderband, s. 310

³ Týřil, s. 310

Eva ěřmánková, Cheb, s. 120 - 124

⁴ Michaela Ottová, Ale-Mudra, Katalog gotického socha ství na území historického Chebska, s. 127

Náleřří k východní skupin ě takzvaných heroických nebo vertikálních piet, jejichřřil zástupkyn ě se zachovaly p edev-řim ve st edním N ěmecku, ale také v Bavorsku, Slezsku a Dolní ěřuffici.

⁵ Eva ěřmánková, Cheb, s. 120 - 124

Historie od 14. století do konce 17. století

Roku 1304 se vlády nad Chebskem ujímá syn Rudolfa Habsburského Albrecht Habsburský. Po vym ení rodu P emyslovc vrafidou Václava III. roku 1306 se v echách vlády ujímají Lucemburkové. Výrazným mezníkem ve vývoji m sta Chebu i celého Chebska z stává rok 1322, kdy jej definitivn dostává eská koruna.

eský král Jan Lucemburský získává od císa e Ludvíka Bavora za pomoc v boji o íský tr n, který rozhodla 28. 9. 1322 bitva u Mühldorfu, do zástavy Chebsko a n které okolní hrady jako Starý Hroznatov (Kinsberg), Ostroh (Seeberg) a Hohenberg. Listina byla vydána v ezn 4. íjna 1322, kdy zástava definitivn vstoupila v platnost a Chebsko se tak p i lenilo k eskému království.¹

Král dne 23. íjna 1322 vydal listinu, ve které potvrzuje Chebským v–echna dosud získaná práva, osvobozuje je od zemské bern , stvrzuje nedotknutelnost Chebska a slibuje, že m sto ani okolí dále nezastaví. Správou celého území pov il svého hejtmana, který m l sídlit v Chebu.² P ipojení k eskému království se ukázalo pro m sto velmi výhodné. Mocensky začalo ovládat celou oblast a postupn vytlačovat z rozhodujících míst chebskou ministerialitu. M sto bylo pod pevnou panovnickou ochranou a díky p íjm m z obchodního a emeslného podnikání vzkvétalo. S r stem m sta se zapl ovala i území p ed jeho hradbami, kam se p esouvaly zahrady a hospodá ské dvory m – an i církevních institucí.

Po nástupu Karla IV. k moci se státoprávní svazky eských zemí je-t více upev ují a dochází i k pevn j–ímu zapojení chebské drflavy jako nezcizitelného území. Zesílení pozice panovníka p iná–ela m stu zároveň dal–í výhody v podob privilegií a v t–ích práv.

š V roce 1349 p ená–í z Norimberka na Cheb právo razit mince, vystavuje adu listin osvobozujících Chebské od placení poplatk a v r. 1355 jim zlatou bulou zaru uje osvobození od placení mýta a cla v celé í–i.³

¹ František Třihel, Lenka Bobková, Lucemburkové, eská koruna uprost ed Evropy, s. 128
Heribert Sturm, Eger Geschichte einer Rechtsstadt: Bilderband, s. 18, 19
Heinrich Gradl, ME, listina . 714

ímský král Ludvík Bavor zastavil Chebsko Janovi za ujednaných 10 000 h iven st íbra.

² Hejtman delegoval soudní pravomoce na pod ízené soudece. Zemský soud byl nejvy–í soudní institucí na Chebsku. P edsedal mu zemský soudece a pod ním –est p ísedících. Hrdelní soudnictví bylo definitivn od ato Vladislavem II. roku 1501.

Zvlá–tní zemský soud ó Achtgericht ó byl trestní soud uvalující klatby pro t ílké zlo iny proti zemskému míru a bezpe nosti obyvatel zem . Staré chebské právo neznalo jiný trest pro t ílké zlo iny, neř byla klatba. Ař v 2. polovin 14. století se objevují trest smrti a t lesné tresty.

Vilém Knoll, Vývoj chebské zemské a m stské správy do po átku 15. století, s. 215, 216

³ Jaromír Bohá , Zmizelé echy, Cheb, s. 10

Jediný válný konflikt m sta s císa em nastal v roce 1350, kdy do-lo v Chebu k velkému ffidovskému pogromu. M sto muselo zaplatit vysoké od-kodné, nebo ffidé pat ili pod p ímou ochranu panovníka, který v tom vid l po-kození svých zájm . Bylo to v dob morové epidemie a tragédie se m la stát po fanatickém kázání jistého mnicha o Kristov utrpení a o podílu ffid na jeho smrti, kdy se rozvá-n ný dav obrátil proti ffid m a vyvrafdil je. Ve skute nosti se jednalo pravd podobn o jiný motiv, a to o p edluftenost st edních a nifl-ích vrstev u ffidovských v ítel .¹

Návrat ffidovské obce do Chebu po velkém pogromu v roce 1350 vedl i k postavení nové synagogy, a to na míst p vodní modlitebny z 13. století mezi Dominikánskou a Jakubskou ulicí. Byla vybudována v letech 1364 ó 1375 a ffid m slouffila necelých sto let. Podobu známe jen díky kroniká m, kte í zachytili její stopy.

šByla to nevelká podélná stavba, ke které se p ipojovala sm rem k Jakubské ulici nepravidelná p edsí s flenskou tribunou. Kresby V. Pröckla, po ízené v 1. polovin 19. století, zachytily je-t její p dorys i nárys jednoho z lomených oken, jehofl vloffená kruflba ukazuje na 2. polovinu 14. století; k p vodnímu vybavení pat ily i hebrejské nápisy, opsané rovn fl V. Pröcklem.õ²

Po dal-ím vyhnání ffid z m sta v roce 1468 byla synagoga p estav na a p em n na v katolický kostel Nav-tívení Panny Marie.

šV kostele stávaly dva oltá e a roku 1468 byly vysv ceny kardinálem Franti-kem od Sv. Eustacha, který také na popud radního Tm pána Hufnagla ud lil kostelu odpustky. Radní Hufnagel, který tu byl pak také pochován, daroval kostelu i nadaci na vydrflování kn ze, který bydlel v bývalé ffidovské -kole.õ³

Kostel po uzav ení na sklonku 18. století chátral. Roku 1817 byla snesena vysoká valbová st echa se sanktusníkem. Pröckl jej na své kresb datované roku 1823 zachycuje jifl jako z íceninu bez klenby. Zbytek stavby byl zbo en v roce 1856.⁴

Chebský m stský stát se utvo il kolem pol. 14. stol. po tém stoletém zápasu m sta se zbytky -taufské ministeriality o nadvládu v chebské oblasti.

¹ Franti-ek Tmahel, Lenka Bobková, Lucemburkové, eská koruna uprost ed Evropy, s. 685
Heinrich Gradl, Geschichte des Egerlandes (bis 1437), s. 201, 202

² Eva Tmánková, Cheb, s. 60

³ Táfl, s. 80

⁴ Petr Macek, Michal Patrný, Gotická architektura na Chebsku, s. 56

Po polovin 14. století m sto soust edilo ve svých rukou prakticky ve–kerou moc ve zbylém Chebsku a na rozdíl od ostatních mocenských sloflek jako –lechta a církev m lo výraznou p evahu, fle p estalo jimi být omezováno.

Hybnou silou m stského státu byla tzv. velká rada, která se skládala ze t í ástí. Exekutivní pravomoci plnila tzv. vnit ní rada, v jejímfl ele se kařdoro n st ídali t i afl ty i purkmist i, justici m l na starosti soud se svými p ísefnými a v–e zast e–ovala obec, tedy jakýsi parlament, který se kařdoro n obnovoval. Fakticky v–ak drřely ve–kerou moc ve svých rukou patricijské rody, které tak ínily práv prost ednictvím zmín ných ú ad .¹

Ve st ední ásti nám stí vzniká ve 13. století radnice postupnou p estavbou p ti m –anských dom , které m sto vykoupilo. Její výstavba se táhla pom rn dlouho, protofle radnice spolu s mincovnou jsou zmi ovány jifl v 1. polovin 14. století, zatímco radni ní kaple, zasv cená Nejsv t j–í Trojici, byla dokon ena n kdy koncem 14. století. Prvé m–e se v ní slouffily v roce 1401, dal–í nadace v novali cheb–tí m –ané v roce 1448 a 1454. Kaple se nacházela ve v fli radnice v prvním pat e, m la velkou p edsí prosv tlenou vysokými gotickými okny. V této kapli byla tena m–e p i kařdém obnovení rady a p ed kařdým za átkem zasedání rady.²

Restaura ní práce, které probíhaly na chebské radnici v sedmdesátých letech 20. století, odhalily vzácnou znakovou galerii z poloviny 14. století. Tato galerie, jejífl erby jsou rozd leny na ást chebskou, eskou a evropskou, nám poskytuje nové pohledy a názory na p edstavitele chebského m stského státu v po áte ním stádiu jeho vzniku a v první fázi jeho vývoje.

První se o existenci nást nných maleb zmi uje Vinzenz Pröckl ve své chebské kronice. P edpokládal, fle v místnosti kancelá e ú etního základních fond bylo po obvodu st n t icet sedm afl ty icet jedna znak . Znovuodkrytým malbám se v noval Vladimír R flek. Nejvzácn j–í soubor nást nných maleb byl odkryt v p ízemí radni ního bloku . p. 1b. V místnosti . 209 –lo o odkrytí p ti konsekra ních k ífl , jeden na severní a ty i na jiflní st n . P ítomnost t chto k ífl prozrazuje, fle –lo o sv cený sakrální prostor ili kapli. Pod podlahou téfle místnosti byly pak odkryty a fixovány fragmenty nást nných maleb se znaky a figurálními výjevy. P vodn –lo o pás s erbovní galerií pod stropem levé nádvorní komory ó spodní místnost . 113. Byla odkryta postava Madony (sv. Kry–tofa?), která se tém nedochovala. R flek uvařloval, fle sál byl p vodn ozdoben 37 ó 41 znaky, provedenými pod trémovým stropem sálu. Na severní st n bylo 10 ó 11 znak , na

¹ Fr. Kub , Chebský m stský stát, s. 54, 55

² Eva Třmánková, Cheb, s. 60, 61

východní nad okny 9 ó 10, na jiřní st n 8 ó 9 znak , nebo nad dve mi na jiřní stran byla zobrazena Madona (sv. Kry-tof) a kone n na západní st n 9 ó 10 znak . Z erbovní galerie, ítající p vodn mezi 37 ó 41 znak , se dochovalo jen 18, z toho popsat a identifikovat jich lze pouze 16.¹

š Zleva na severní st n :

1. eské království ó dvouocasý st íbrný lev na erveném poli
2. Francouzský král ó sv tlé lilie na tmavém poli
3. Bavorské vévodství ó routovaný -tít
4. Neidentifikovatelný znak
5. Uherské království ó v poli -títu dvojramenný patriar-í k ífl
6. Neidentifikovatelný znak ó kosmé b evno, lemované úzkými pruhy
7. Neidentifikovatelný znak ó tvernoflec s pta í hlavou (gryf?) ve skoku, polořený ve -títu nakoso
8. Císa Konstantinopolský ó vybájený znak. Z okraje -tít vybíhají dv ohnuté pařle s p edloktím sm ujícím vzh ru a podpírající dlan mi obru koruny se t emi viditelnými listy. Pole -títu je tmav-í, figury sv tlé
9. Brabantský vévodský rod legendárního rytí e s labutí ó vybájený znak. Rozpolcený -tít, v pravé polovin vidíme dv kosmá sv tlá b evna v tmav-ím poli (pole p tkrát kosmo d lené)
10. Neidentifikovatelný znak
11. Páni z Lipé (Ronovci) ó dv zk ířené ostreva na zlatém poli
12. Páni z Rořmberka ó ervená r fle ve st íbrném poli
13. Delnitzer, Kornbühel, Goppold, Kursner (významní cheb-tí m -ané) ó erveno ó st íbrn pokosem ty mi -picemi rozd lený -tít
14. Neur itý znak nebo znak Wernher (?) ó z ho ej-řho okraje -títu vyniká do erveného pole -títu st íbrný lalok ve tvaru nesoum rného -títku
15. Meynlové (významní cheb-tí m -ané) ó v erveném poli pokosem st íbrný kozel
16. Hasenzagel, Rohrer (významní cheb-tí m -ané) ó jakýsi volutový útvar, který rozd luje -tít na dv poloviny, pravou ervenou a levou st íbrnou
17. Heckel, Huler (Heckelové ó ministeriální rod pocházející z Horní Falce usazený v Chebu, Hulerové ó významní cheb-tí m -ané) ó v erveném poli dv ervené sekyry k ířemõ²

¹ R flek Vladimír, Chebská radnice a její st edov ké fresky, s. 6 - 8, 10

² Jan Royt, St edov ké deskové a nást nné malí ství na Chebsku, s. 75 - 77

Pod znakovou galerií byly p vodn figurální výjevy, z kterých se ale dochovaly pouze malé fragmenty.

Podle V. R fka zobrazené erby p edstavují t i principy symbolické reprezentace. Na elní st n proti vchodu se uplatnil princip univerzální, na protilehlé st n princip zemský (Království eské), na bo ní st n princip místní (cheb-tí m – ané). Vznik maleb m feme datovat kolem poloviny 14. století.

Popis staré gotické radnice je znám jen z prací K. Husa a V. Pröckla. K. Huss zachytil její p vodní pr elí s v flí vysunutou do nám stí, zatímco Pröckl, vycházející z Husovy studie, zam il její dispozici ufl pozm n nou úpravami, afl po zbourání v fle.

Velký stup ovitý -tít dopl oval od roku 1454 orloj s pohyblivými postavami lva a -a-ka. ¹ Vysoký jehlan zvonice ukon ovala korouhví ka v podob zlatého slunce, kterou dobyli Cheb-tí na hrad Neuhausu.

Kresba K. Husa zachycuje radnici v pohledu z nám stí je-t p ed zbo ením p í něho k ídla v roce 1805. Z písemných pramen je d leflitý Huss v popis radnice z roku 1821 ó kapitola šDas Rathausö. ²

Kolem roku 1300 je poprvé písemn dolofena latinská -kola, která byla v bezprost edním vztahu k hlavní fa e sv. Mikulá-e. Její patronát byl od roku 1258 p enesen na ád n meckých rytí . Jmenování u itel se uskute nilo nejprve p es chebského domácího komtura ádu ve shod s kanovníkem u regensburského ordinariátu, zodpov dným za -kolství. ³

Bou livé události na po átku 15. století se nemohly vyhnout ani Chebu. Na po átku husitského období se stabilizuje v eském prost edí zcela ojedin lý útvar, chebský m stský stát. M sto Cheb p ebírá funkce vládnoucích vrstev feudální spole nosti ó -lechty a církve. Vybírá dan , disponuje ozbrojenou mocí i mocí právní a usm r uje a ídí i církevní záleflitostí. I když Chebsko zástavou náleflilo ke Korun eské, za slabé vlády Václava IV. se stále více p imykalo k ímskému králi Zikmundovi a k í-i.

Cheb-tí patricijové se stali i lenními pány okolní -lechty a rytí stva.

B hem husitských válek byl b flný flivot naru-en mnohem mén nefl v jiných eských m stech. Nápadné je pouze soust ed ní moci do je-t ufl-í skupiny bohatého patriciátu nefl doposud. Ú ad purkmistra v celém husitském období koloval mezi devíti osobami.

¹ Eva Třmánková, Cheb, s. 60, 61

² Karl Huss, Die noch sehabaren Denkmäler des Alterthums in der Stadt Eger, 1821, list 15, 16
Vinzenz Pröckl, Chronik der Stadt Eger und des Egerlandes, 1835, list 138 - 146

³ Eva Třmánková, Cheb, s. 47

Zikmund Ruduschi jím byl dev tkrát a lenové rady se rekrutovali z úzkého kruhu n kolika rodin, jako byli Junckerové, Třikové atd.

Významnou událostí bylo vyhnání fiid . Tato separovaná skupina byla na základ svých práv osvobozena od vále ných slufeb a daní a nijak nep ispívala m stu na vojenské ú ely. Proto si chebská rada v roce 1430 na Zikmundovi vymohla její vypov zení. fiidovský majetek p ípadl m stu. V roce 1434 byli ale fiidé povoláni zp t.

Cheb se od po átku angařoval na protihusitské stran . Bojoval v í-ských k ířových výpravách, vydrřoval vlastní řoldné ské vojsko a pat il k spolehlivým oporám protihusitských sil. Chebský oddíl řoldné ítal afl 2000 muřl , vedených zku-enými veliteli z ad m – an , jako byli Jan Kottenplaner i Mikulá–Gumerauer.

Vzhledem ke své poloze si Cheb–tí vybudovali hustou a dob e fungující sí informátor .

Katolický Cheb se pro ochranu svých pozic stal od po átku aktivním ú astníkem protihusitské koalice. Když se husitská vojska objevila po átkem roku 1431 na Plze sku, poslali Cheb–tí na pomoc Tachovu p es 1500 svých řoldné . V srpnu se potom Cheb stává shromafdi–t m druhé k ířové výpravy proti echám a poskytuje 1200 řoldné s výzbrojí a zaji–uje zásobování. Tohoto nejv t–řho taření proti husit m se ú astnilo 200 000 k ířák a skon ilo jejich porářfkou u fiatce. M sto vysílá svou vojenskou hotovost na r zná boji–t po celou dobu husitských válek, ú astní se jednotlivých boj i v–ech k ířových výprav. P i tvrté k ířové výprav roku 1427 u Tachova, která kon ila op t porářfkou k ířák , se Cheb poprvé dostal do bezprost edního ohroření a za al usilovně vylep–ovat vlastní obranu. Vylep–ovala se opevn ní a m stské vojsko bylo vyzbrojeno vozovou hradbou. Husitské oddíly se zatím Chebu vyhýbaly a afl po návratu spanilé jízdy, která vít zn pro–la N meckem, se v ervnu 1430 vojsko vedené Prokopem Holým objevuje p ed branami Chebu. Tak se m sto poprvé dostalo do p ímého kontaktu s husity. Husitská vojska vypálila p edm stí. Ale místo boj Chebané dali p ednost diplomacii a zaplacení výkupného.¹

ř eská vojska obtřřena bohatou ko istí, vezenou údajn na 3000 vozech, tařených tisícovkami koní, zvolila cestu p es Chebsko. To se sice pokusilo o záchranu a zaplatilo p íjatelné výkupné 900 zlatých, nicmén stalo se tak pozd a plen ní venkova, jemuř padlo za ob na 40 lokalit, se zabránit nepoda ilo. Marn byl Prokopovi zaslán i osobní dar dvanácti lokt luxusního bruselského sukna. Vojsko rozlořen západn od m sta vypálilo

¹ Fr. Kub , Cheb v dob husitské, in: Soudce smluvený v Chebu, s. 105 - 129

v-ak jen p edm stí za Horní bránou a pak je-t zpuso-ilo kynřvartské panství Jind icha z Plavna.õ¹

Pro svou výhodnou polohu na pomezí obou stran, pro svou pom rnou velikost a tím schopnost zajistit a zabezpe it pobyt pro v t-í po et náv-t vník i s jejich rozsáhlej-ím doprovodem se Cheb stal vhodným místem pro mírové smlouvy. Do historie vstupuje jednání mezi katolickou stranou v ele s králem Zikmundem s delegací husit , vedenou Prokopem Holým a Janem Rokycanou, uskute n né ve dnech 8. ó 18. kv tna 1432. Toto jednání, nazývané šSoudce smluvený v Chebuõ², se tak stalo pro husity diplomatickým vít zstvím.

Po skon ení husitských válek byl Cheb za výrazný podíl na úsp -ných jednáních a za v rnost katolické stran odm n n roku 1437 zlatou bulou, která potvrzovala v-echny dosavadní i nové výsady.

Ú ast na boji proti eským ka í m stála m sto mnoho pen z, majetku i ob tí na řivotech, zvlá-t kdyřl se stalo shromafdi-t m n kolika k řířvých výprav. Podle p ehledu v-ech výdaj ňa husitské války, stála obrana Chebu a jeho státu a bojové akce v adách protihusitského tábora ohromnou sumu 98 950 řýnských zlatých.³

Cheb v husitských válkách m l i své hrdiny. Jedním z nich byl Mikulá- (Niklas) Gumerauer, který zastával nejen n kolikrát ú ad purkmistra, ale také byl úsp -ným velitelem chebských řířdné , cofl se na vále ných asech obzvlá- cenilo. Úsp -nou vojenskou dráhou se mohl pochlubit také Jan (Hans) Kottenplaner, rovn řl velitel řířdné a v mírových dobách zárove řlen m stské rady. Zastával i ú ad purkmistra.⁴ Jeho v hlas zvy-řlo i dramatické zajetí husity po porářfce k řířvové výpravy u Tachova v roce 1427. Kottenplaner vyrazil tehdy v ele chebského vojenského oddřlu z Chebu proti vít zným husit m, aby m sto a jeho teritorium ochránil. Jeho silná osobnost vynesla jeho rodinu na výsluní.

Ov-em i m sto Cheb m lo sympatizanty s husity. 30. listopadu 1427 byli v Chebu upáleni Thomas Hössler, Waldvogel Schuster, Baumgarten a Proxi, protořfe cht li zradit a vydat m sto husit m.

¹ Vladimřr Bystrický, Zápahní řechy v husitských válkách, s. 251

² Eva řmánková, Cheb, s. 73

Vladimřr Bystrický, Zápahní řechy v husitských válkách, s. 283

³ Fr. Kub , Chebský m stský stát, s. 108

⁴ Fr. Kub , Cheb v dob řhusitské, in: Soudce smluvený v Chebu, s. 111 - 114

Přímý vliv husitství na Chebsku se projevuje v 60. letech 15. století, kdy se členové chebské řečty Janek a Livin z Wirspergu stávají představiteli sekty, jejíž účel bylo silně poznamenáno prvky husitské ideologie.¹

V 1. polovině 15. století dochází také k přestavbám a úpravám již stávajících duchovních staveb. Tyto stavby však nevytvářejí jediný stylový ráz dobové tvorby.

Šlo o to, aby tehdy vznikl v odlišné umělecké atmosféře kostel sv. Jošta², budovaný roku 1439 na základě nadace matky – Jana Jobsta Herolta; k nadaci se připojily i rodiny Angel a Rudusch. Roku 1440 byl vysvěcen ezeuským biskupem Ulrichem.³

Chebský meštácký stát se po husitských válkách vzdaluje české koruně a mnohem těsněji se připojuje zpět k císaři. Za vlády Jiřího z Podbrad dochází ke stabilizaci poměrů v českém království a k restituci jeho politické autority. Chebští zaujali racionální a obdivuhodně loajální postoj ve vztahu k českému státu a jeho panovníkovi. Jiří se ujímá funkce zprostředkovatele ve sporech mezi s okolními svetskými feudály, duchovními a cizími městy. Vztah města a panovníka se natolik upevňuje, že Chebští přijímají bez výhrad jeho zvolení českým králem roku 1458. Jiří se jim za to odvděčil listinou z 1. prosince 1458, ve které městu potvrzuje věčná privilegia.⁴ Chebští měšťané byli v ruce svého krále a za jeho vlády (1458 až 1471) probíhala ve městě intenzivní výstavba.

¹ Fr. Kubík, Soudce chebský a jeho význam, Chebské muzeum v Chebu jako metodický list. 8. ročník Muzeum a škola, 1983, s. 11 - 12

² Nabízí se otázka, proč byl zvolen právě tento světec. Zásvěcení sv. Jošta v českých zemích nebylo příliš časté. Z historie se nám nabízí vlastně jen tři kostely. Koncem 13. století byl založen kostel sv. Jošta v Dolních Pertolticích, stavbu obklopoval hřbitov. Dále se jedná o kostel sv. Jošta v českém Krumlově, založený před rokem 1334 Petrem I. z Rožmberka. Kostel byl součástí rožmberského panského hřbitova. V 17. století v pozdně renesančním stylu byl pod patronátem hraběcí rodiny Bruntálských postaven kostel sv. Jošta ve Frýdku. Kolem kostela vznikl morový hřbitov.

Uctívání sv. Jošta jako patrona poutníků, který pomáhá chudým, se šířilo od Francie směrem dále po Evropě, hodně populární se stalo od 9. století v Německu, kde mu bylo zasvěceno mnoho kostelů a kaplí. Jelikož byl patronem i nemocných a umírajících, nese jeho jméno také řada nemocnic. Kult sv. Jošta koncem 15. století utichá. Přesto v německém kalendáři svátek sv. Jošta dodnes připadá na 13. prosince.

Svatý Jošt bývá zobrazován v poutnickém roucho, připadá jako opat s mitrou a pastýřskou holí nebo jako poustevník s Bibli v ruce. Od sv. Jakuba Staršího ho lze rozeznat podle koruny u nohou. V Evropě se sv. Jošt označuje různými jmény, například Uzec, Judoce, Jobst, Jošt, Judoc, Joas, Jodok nebo Jodocus.

Středověký Cheb měl v této době i svůj meštácký ráz, proto není divu, že se měšťané rozhodli postavit kostel zasvěcený právě tomuto světcovi.

http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/mesto_histor_kosjos.xml

<http://www.farnostfrydek.cz/kostely/kostel-sv-josta/>

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_svat%C3%A9ho_Jo%C5%A1ta_\(Doln%C3%AD_Pertoltice\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_svat%C3%A9ho_Jo%C5%A1ta_(Doln%C3%AD_Pertoltice))

<http://www.saint-josse-europe.eu/index.php?id=4>

³ Petr Macek, Michal Patrný, Gotická architektura na Chebsku, s. 56

⁴ Petr Šorňej, Milena Bartlová, Velké dějiny země Koruny české VI., s. 164

Cheb z stává na Jiřkov stran i po zesíleném tlaku katolické strany. Tento nátlak vrcholí roku 1469, kdy byl nad Chebem vyhlá-en papeřský interdikt. Z stávají stále p i Jiřkovi a jednáním se snaří odvrátit ni ivé d sledky klatby na m sto. Nátlaku papeřské kurie podléhají afl t sn p ed Jiřkovou smrtí roku 1471, ale i nadále si zachovávají neutrální postoj.¹

řOb strany dokázaly p ekonat národnostní, politické i nábořenské p ehřady a vybudovat stabilní, p átelské a oboustranné styky.õ²

¹ Jaromír Bohá , Zmizelé echy, Cheb, s. 15 ó 17

Eva Āmánková, Cheb, s. 76

² Jaromír Bohá , Zmizelé echy, Cheb, s. 17

Pozn.

Jiř z Pod brad a Cheb

Cheb-tí navazují první kontakty s Jiřm z Pod brad jřl v období, kdy vystupuje jako správce království. Korunovace Jiřho se uskute nila 7. kv tna 1458 ve svatovřtské katedrále podle ceremoniálu ustanoveného kdysi Karlem IV.

7. dubna 1459 do-lo v Chebu ke slavnému sjezdu, nebo Cheb projevoval Jiřmu zvlá-tní p řze . Do m sta p řjela etná ř-ská knřflata se svými doprovody. Bylo tam mořno vid t Fridricha Falckého, Otu Bavorského, Albrechta Braniborského, braniborského kurři ta Fridricha, magdeburského arcibiskupa Fridricha a s nimi dal-ř knřflata, hrabata, řechtice, ale i kapely a řa-ky. Nejd řeffit j-řmi osobnostmi chebského sjezdu byli v-ak brat i Fridrich a Vilém Saský, kte ř p řjeli, aby se sm řili s novým řeským králem. Ji ř se objevil s nádherným doprovodem asi 900 jezdc , 100 voz , s celou svou rodinou a v kruhu p edního řeského panstva. Zachované m stské ú ty hovo ř o etných ryt řských turnaj řch, slavnostech, hrách, hostinách, jeřl byly v rámci sjezdu. Jednání se saskou stranou dopadlo pro Jiřho úsp řn . Ji ř urovnal vztahy k Wettin m a Hohenzollern m. Dohoda se Saskem byla provářena jednáním o vzájemných s atcích d řt ř. Syn Fridricha Saského Albrecht byl ustanoven řlenichem Jiřkovy dcery Zde ky. Syn krále Jiřho Hynek byl pak zasnouben s Kate inou, dcerou Viléma Saského. Ji ř tak vsadil na s atkovou politiku a tím si upevnil pozice jako řeský král v prostoru ř-e. Jaroslav eehura, řeské zem v letech 1437 ó 1526, I. díl, Mezi Zikmundem a Jiřm z Pod brad (1437 ó 1471), Praha 2010, s. 97, 124

Josef Macek, Ji ř z Pod brad, Praha 1967, s. 129, 130

Z Jiřho z Pod brad vyza ovala silná vlada šká osobnost. Jeho dv ř m l velké mnořství schopných diplomat , cizích i domácích, a to z ad politik z obou stran, katolické i utrakvistické, z kn řř i laik , ryt řstva i m – anstva.

Z m – anstva sem pat řili krom p edstavitel prařfského patriciátu také N mci z Chebu. D řeffitou osobou pro Jiřho byl jeho královský sekretá Jo-t z Einsiedlu, který p sobil v jeho sluffbách nejmén od roku 1454. Ji ř pat ř n ocenil jeho sluffby zvlá-t p i stycích s Chebskými a p i tlumo ení. Mezi dal-ř chebské m – any pat řil také Paul (Pavel) Rudusch a chebský hejtman Ota ze Sparnecka.

Rudolf Urbánek, řeské d řiny III. 4. V k pod bradský., s. 26 ó 28, 292, 310

V listopadu 1459 nav-třivil Ji ř Cheb znovu, z m sta si vytvo řil p řmo centrum pro svou ř-skou politiku. M sto bylo op t vyzdobené pro královský sjezd. Radní nov zasklřli okna radnice a na vířfce umístřli flezné, pozlacené slunce (proslulá trofej Cheban p i dobyt ř hradu Neuhas v roce 1412, zdobí p vodn řhlavn ř v řl tohoto hradu, majitel Forster , loupeřlivých ryt ř. ó Franti-ek Kub , Chebský m stský stát, s. 124). Král Ji ř s rodinou tu op t vítal saské řevody, oba p edstavitele rodu hohenzollernského, arcibiskupa magdeburského a dal-ř ř-ská knřflata, hrabata a poselstvo. Slavila se svatba řestnáctiletého Albrechta Saského s desetiletou Zde kou z Pod brad a v zastoupení pak i s atek řestileté Vilémovy dcery Kate iny a sedmiletého Hynka z Pod brad. Skute ný s atek se odehrál o dvanáct let pozd ři v únoru 1471 (Jaroslav eehura, řeské zem v letech 1437 ó 1526, s. 97, 124).

V dob vlád y Vladislava Jagellonského se dovr ůje st edov ká výstavba m sta. Reforma ní my ůlenky v sousedním N mecku i zde vzbuzují rostoucí nad ění pro novou v c.

Selské bou e v N mecku vrcholí válkou, známou jako ůmalkaldská a probíhající v letech 1546 ó 1547. Cheb se tehdy postavil na stranu katolického tábora a sv j oddíl postavil k armád ě Ferdinanda I. Kolem m sta se koncentrovala velká spojená habsburská armáda a odtud vytáhla do Saska k rozhodující bitv ě s protihabsburskou koalicí n meckých knířlat, která se odehrála dne 24. dubna 1547 u M ůhlbergu a skon ěla poráříkou protestant ě .

Mladí k ě dcery Ji řho byly sv ōvány rodnám řlenich , aby se je-t ě p ed vlastním manřelstvím vřily do nových pom ěr . Tak desetiletá dcera Ji řho Zdena byla odvezena do Saska a za ní dostal prařský dv ěr ěstiletou saskou princeznu Kate ěnu, nev ěstu prince Hynka.

Rudolf Urbánek, ěské d ějiny III. 4., 36, 37, 298, 308

Petr ěrneř, Milena Bartlová, Velké d ějiny zemí Koruny ěské VI., s. 168 ó 171

Ji ř se m ěl ůdajn zastavit v Chebu je-t ě v b eznu roku 1460, i kdyřl není znám vlastní politický d ěvod. Jeho záhadná p ětomnost se patr n ě týkala otázky získání ěmské koruny, jak m ěl ůvád ět v jedné ze svých prací Karel Siegl.

Rudolf Urbánek, ěské d ějiny III. 4., s. 361

V ůnoru 1461 Ji ř op ět p edsedá sjezdu n meckých knířlat v milovaném Chebu. Byly zde ěeny otázky ěřské reformy, ale pokus krále Ji řho o získání ěřské koruny ov ěm tehdy ztroskotal na neůstupnosti Hohenzollern ě .

Josef Macek, Ji ř z Pod brad, s. 136, 137

Petr ěrneř, Milena Bartlová, Velké d ějiny zemí Koruny ěské VI., s. 182 ó 183

Rudolf Urbánek, ěské d ějiny III. 4., s. 333 - 399

Nenáivist a nesná ěnlivost papeře Pavla II. v ě ěeskému králi se v ěak stup ůje. 23. prosince 1466 vylou ěil Ji řho z církve a uvalil na n ě j klatbu. Roz- ě ůj se ěady panské jednoty a její odboj p ěrostl v ěchách v k ěřlácíku válku.

Josef Macek, Ji ř z Pod brad, s. 184, 185

Dne 26. b ezna 1467 za adil papeřl Pavel II. Ji řho na seznam kací ěr .

Jaroslav ěchura, ěské zem ě v letech 1437 ó 1526, I. díl, s. 113

Následující boje proti Ji řkovi znamenaly ale i ohrořen ě chebských zájm ěr . Cheb-t ě se zpo átku snařili zaujmout mezi bojujícími stranami pozici zprost edkovatele a zachovávali neutráln ě postoj. Kdyřl boje nep estaly, zachovali Ji řkovi v ěrnost a p ědali se k jeho vojsk ěm. I po zesíleném tlaku katolické strany z stávají na jeho stran ěr .

Je-t ě v roce 1467 se v Chebu konal za p ětomnosti ěského krále s atek jeho syna Jind ěcha s dcerou markrab ěte Albrechta, ůř- ůlou Braniborskou, pocházející z významného knířlecího rodu Hohenzollern ěr .

Jaroslav ěchura, ěské zem ě v letech 1437 ó 1526, I. díl, s. 131

P ě této své tvrt ě a poslední náv-t ě v pobýval Ji ř na chebském hrad ěr .

I po vyhlá ění interdikt u setrvávají Cheb-t ě p ě Ji řkovi a jednáním se snařl odvrátit ni ěv ě d sledky klatby na m sto. I kdyřl Cheb t sn ě p ed Ji řkovou smrt ě v roce 1471 nátlaku papeřské kurie podl ěhá, zachovává v dal ěřch sporech i nadále neutráln ě postoj. Nep ědal se na stranu Matyá ěe Korv ěna a ve sporu, který propukl mezi Matyá ěem a nov ě zvoleným Vladislavem Jagellonským zachovával neutralitu.

Eva ěmáňková, Cheb, s. 74 ó 76

Jiřl na sn ěmu v ěervnu 1469 v Praze se Ji ř vyjád ěil, ře jeho nástupcem nemá být řládňý z jeho syn ěr , ale polský princ Vladislav, syn Kazim ěra. Za n ě ho se m ěla provdat Ji řkova dcera Ludmila. T ěm op ět p edvedl svou státnickou moudrost a politickou taktiku. Tak získá ěský stát v Polsku spojenece proti k ěřlácím válkám.

Josef Macek, Ji ř z Pod brad, s. 208, 209

Jaroslav ěchura, ěské zem ě v letech 1437 ó 1526, I. díl, s. 119, 120

Cheb byl tehdy na rozdíl od jiných měst ušetřen od pokut a zrušení privilegií a vymohl si navíc třileté osvobození od daní.¹

Ve třicátých letech 16. století se v okolí Chebu již plně prosadilo evangelické učení a i v samotném městě bylo mnoho přívrženců nové víry. Přesto zůstává Cheb oficiálně katolickým městem. Až po uzavření Augšburského míru v roce 1555, který uznal rovnoprávnost staré i nové víry, nachází luteránství i zde oficiální příjetí. V listopadu 1564 byl jmenován magistr Thilesius prvním evangelickým farářem v Chebu.²

Těsně před vypuknutím třicetileté války založili město ještě nový hřbitov na Horním náměstí, v jehož areálu byl v letech 1615 až 1617 postaven kostel Nejsvětější Trojice.³

Po bitvě na Bílé hoře byla česká země vystavena bojům třicetileté války, pustošena a město byla plněna císařskými vojsky stejně jako protestantskými. Během války stáli Chebští na straně reformace. V průběhu třicetileté války se Cheb navždy zapsal do historie událostí, která vzrušila celou Evropu, a to zavražděním císařského vojevodce Albrechta z Valdtejna. Ten s myšlenkou jen na svůj prospěch vyjednával se Sasy a Tureky i s českou protestantskou emigrací, které však oklamal, ať se sám ocitl v císařské nemilosti.⁴

Během války a potom v dalších desetiletích Cheb budoval nová opevnění, opravoval poničené stavby a vznikají i nové barokní stavby, církevní i světské, například zmiňovaný kostel sv. Kláry.

Během rekatolizace přicházejí do Chebu jezuité, kteří pomáhají městské radě a zakládají také v roce 1629 školu. Ta byla během války vyloupena, ale znovu otevřena byla už v roce 1634. Pozice školy se upevňovala a roku 1636 dostali jezuité od císaře privilegium na koupi městských domů. Školní radě si koupil z příspěvků rady i soukromník bývalý Pachelbelovský dům (dnešní muzeum), roku 1650 získal škola darem od chebských rodáků a členů školské rady zahradu, ležící před Mosteckou branou, od roku 1651 jim patřily další dva domy na Kostelním náměstí po emigrantovi Tannerovi. Tehdy už nestál v čele jezuitů P. Emrich, který byl nazývaný šňovým apoštolem Chebska. Jeho nástupcem se stal P. Hubert Holichter, za jehož působení povýšil generální škola v roce 1651 chebský ústav na kolej. Teprve koncem protireformace roku 1695 získal jezuitský škola tzv. klášterní dvůr a tím i

¹ Eva Hořková, Cheb, s. 93, 94

František Kubík, Chebský městský stát, s. 139

² Jaromír Boháč, Zmizelé městy, Cheb, s. 18 až 20

František Kubík, Chebský městský stát, s. 134

³ Eva Hořková, Cheb, s. 99

⁴ Táfl, s. 104 - 112

místo nové koleje, na jejíž stavbu msto pisp lo vým nou za dva Tannerovské domy na Kostelním nám stí.¹

Protireforma ní ád se v Chebu usadil na dal-ích sto padesát let afl do svého rozpu-t ní Josefem II. Za vlády Marie Terezie a zvlá-t jejího syna Josefa II. dochází k ad reformních opat ení, která ru-í poslední zbytky starých privilegií a v azují m sto do jednotného správního a hospodá ského systému habsburské monarchie.

¹ Eva Tmáňková, Cheb, s. 110, 111, 125

III. Chebské patricijské rodiny, které se podílely na založení kostela sv. Jořta, dal-í významné chebské rody a poskytnuté zbožné donace

Významnou roli ve st edov kém Chebu sehrála řaufská ministerialita. Za sto dvacet let vlády řauf se tato ministerialita konstituovala ve specifickou společenskou vrstvu, která zahrnovala kolem čtyřiceti rodů a koncentrovala v sobě téměř veškerou moc v regionu. Samozřejmě byli nesvobodní ministeriálové plně závislí na panovníkovi a konali vše v jeho zájmu. Po zániku moci rodu řauf se ministerialita na Chebsku jako společenská vrstva rozpadla a její příslušníci v závislosti na místních podmínkách splynuli se měšťtchou nebo s měšťtanským rodícím se chebským měšťtstským státu.

Až do roku 1322 si chebscí ministeriálové udrželi značný podíl na moci, a koliv jako sociální vrstva byli v té době vlastně jifi před zánikem. Po roce 1322 byl zánik chebské ministeriality definitivně dovršen a cesty jednotlivých rodů se rozešly. Ze čtyřiceti rodů jich patnáct vymřelo ještě před rokem 1300, sedm dosáhlo postavení st ední významné měšťtchy, třináct rozmnožilo ať drobné měšťtchy na Chebsku a okolních oblastí, přitom se začalo mezi chebskými patriciáty a jeden rod se dvěma v tvemi přímkami k oběma posledním skupinám.¹

Mezi rody, které splynuly s měšťtanským prostředím města Chebu, patří hlavní později významný patricijský rod Angel a s ním spřízněný rod Rudusch. Na založení kostela sv. Jořta se podíleli právě členové rodů Angel a Rudusch a nemalou měrou přispěl i rod Juncker.

Rod Angel je v pramenech doložen roku 1218². Mezi další patricijské rody ministeriálního původu patří Heckelové, Hulerové, Höferové a Zöllnerové. Tyto významné rody si přednostně uchovávaly úřad purkmistra, nebo purkmistr zde patřil k nejmocnějším měšťtstům Chebska. Skutečná moc těchto rodů ale není jifi tak neomezená, nebo do správy města se dostávají i měšťtčníci. Bývalé ministeriální rody měly ministeriální pouze původ, jinak plně splynuly s měšťtským prostředím, jeho zájmy a zvyklostmi. Patří mezi nejmocnější k chebskému patriciátu, tvořily a určovaly osudy města.

¹ Fr. Kub, řaufská ministerialita na Chebsku, s. 86

² Heinrich Gradl, Die Chroniken der Stadt Eger, Praha 1884, s. 392

Nejstarší známý patricijský rod byl také jifl uvedený rod Angel . Arnold Angel se uvádí od roku 1218 jako ministeriál císa e Friedricha II. Jeho potomci Arnold a Rüdiger byli je-t v roce 1259 ministeriály posledního Třaufa Konradina. ¹

Rüdiger Angel m l dva syny, z nichfl starší Albrecht byl pokračovatelem linie Angel , která vym elala po polovin 15. století Jobstem Angelem, a mladší Rüdiger ² založil novou linii, která p ijala jeho jméno za své rodové v zkomolené podob Rudusch. Ob linie pat ily od konce 13. století k nejvýznamn jím chebským patricijským rodinám a dodaly m stu v letech 1352 ó 1466 celou adu purkmistr , radních a jiných významných osobností. Zvlá-t Ruduschové m li zastoupení na p elomu 14. a 15. století v nejvýznamn jí osob purkmistra Erharda Rudusche. ³

Bohatým patricijským rod m leflelo na srdci blahom sta a rády sponzorovaly i církev. V Gradlových Monumentech m fleme najít n kolik listin, potvrzujících dary rodu Angel pro spásu du-e, zejména klá-teru Waldsassen. ⁴

Na po átku 15. století se mezi tyto staropatricijské rody za aly vm -ovat nové zbohatlé rody, které se povznesly p edevím z emeslnicko ó obchodního m -anského prost edí. Vliv starých rodin slábl a ze svých pozic jsou stále více vytla ovány novými dravými rody, jako byli Gumerauerové, Püchelbergerové a Dellnitzerové. V pr b hu 15. století se za ínají prosazovat nejmocn jí chebské rodiny, a to Třikové a Junckerové. Slávu a

¹ Heinrich Gradl, Die Chroniken der Stadt Eger, s. 392

Fr. Kub , Třaufská ministerialita na Chebsku, s. 64

² Heinrich Gradl, Die Chroniken der Stadt Eger, s. 392:

Rüdiger Angel m l rovn fl syna Rüdigera. Tento Rüdiger m l dva syny, staršího Albrechta, který byl pokračovatelem linie Angel , a mladšího Rüdigera, v po adí jifl t etího. Tento Rüdiger byl od roku 1340 nazýván Rudusch Angil a zakládá novou linii, která p evzala jeho jméno ve zkomolené podob za své rodové.

³ Fr. Kub , Třaufská ministerialita na Chebsku, s. 70

Heinrich Gradl, Die Chroniken der Stadt Eger, s. 393:

Erhart Rudusch pat il na p elomu 14. a 15. století k nejvýznamn jím chebským osobnostem, v rad zasedal od roku 1384 ó 1419, byl n kolikanásobným purkmistrem, opakovan v d ím lenem chebských poselstev ke korunovacím panovník a k panovník m v bec. Roku 1410 je zmín n jako vyslanec Chebu v reskriptu Václava IV.

⁴ Zboflné nadace rodu Angel nám poskytují Monumenta Egrana H. Gradla.

Roku 1218 Arnold Angel prodává klá-teru Waldsassen l dv r v Kropitz (Krapice).

Heinrich Gradl, ME, . 144

Arnold Angel roku 1224 daroval klá-teru Waldsassen pro spásu své du-e desátek ve vsi Fleissen (Plesná). Týfl, . 167

Rüdiger Angel roku 1224 daroval klá-teru Waldsassen pro spásu své du-e desátek ve vsi Schlada (Slatina). Týfl, . 167

Konrad Angel roku 1245 prodává klá-teru Waldsassen l dv r v Oberteichu.

Týfl, . 208

v ýznam T ěk , p vodn krej ích a pláteník , zaloffil Ka-par T ěk, í-ský kanclé císa e Zikmunda.

Mikulá- (Niclas) Juncker byl jifl v letech 1384 ó 1387 purkmistrem a svou pozici si zachoval i v devadesátých letech 14. století.¹

Ve dvou desetiletích husitských válek (1420 ó 1440) moc ve m st pevn drfela dvojice rod Rudusch a Juncker . Jan (Hans) Rudusch a Zikmund (Sigmund) Rudusch p sobili v nejvy-ím vedení a osmkrát se stali purkmistry. Oba rody získaly na prestifli také tím, fle vlastnily významné hrady v okolí Chebu. Ruduschové drfeli v letech 1400 ó 1418 hrad Libá (Liebenstein) a Junckerové v letech 1461 ó 1485 hrad Ostroh (Seeberg).²

Rod Angel , který se podílel na vzniku a budování chebského m stského státu afl do sklonku 14. století a po átku 15. století, z okruhu vedoucích rod zmizel, ale vrací se ve 40. letech 15. století v osob ěna vnit ní rady Jobsta Angela. Ten zasedal ve vnit ní rad od roku 1439 do roku 1453 a dvakrát se stal purkmistrem. Potom v-ak i jeho rod z chebských d jin mizí.³

Rody Rudusch a Juncker m ly p iblifn vyrovnané pozice a p es rozdílný p vod a nevfdy totofné zájmy se dokázaly spole n udrfet na výsluní n kolik desítek let, afl do konce 50. let 15. století.

V 50. letech 15. století po dlouhém období, kdy m l rod Rudusch zastoupení ve v-ech t ech ástech velké rady a s p tinásobným purkmistrováním svých ělen Paula a Ulricha, za al vyklízet pozice.

Paul Rudusch se je-t v roce 1466 stal purkmistrem a Ka-par Rudusch n kolikrát zasedl v obci a ve vnit ní rad . Naposledy to bylo v roce 1474.⁴

Junckerové se stále drfí u moci. Silnou osobnost získávají v osob Ka-para Junckera⁵, která bude po n kolik desetiletí z nejvy-ích pozic ovliv ovat vývoj celého Chebska.

Ka-par Juncker získal v mládí zku-enosti ve slufbách ímského kanclé e císa e Zikmunda a chebského rodáka Ka-para T ěka a po návratu do Chebu ho ekala slavná

¹ Fr. Kub , Chebský m stský stát, s. 73 - 90

² Heinrich Gradl, Die Chroniken der Stadt Eger, s. 393

Fr. Kub , Chebský m stský stát, s. 81

Jan Royt, St edov ké deskové a nást nné malí ství na Chebsku, s. 72

³ Heinrich Gradl, Die Chroniken der Stadt Eger, s. 392

Fr. Kub , Chebský m stský stát, s. 84

⁴ Heinrich Gradl, Die Chroniken der Stadt Eger, s. 393

Fr. Kub , Chebský m stský stát, s. 84

⁵ Heinrich Gradl, Die Chroniken der Stadt Eger, s. 397

Ka-par Juncker byl druhým synem Rüdigeru Junckera a Elisabeth Junckerové, dcery Niklase Rudusche. Byl nejslavn j-í z rodiny Juncker , v nejvy-ím vedení m sta p sobil od roku 1438 ó 1467. Se svou matkou Elisabeth poskytl mnoho nadací.

kariéra. Ve 40. letech 15. století se stal poprvé purkmistrem. S jeho jménem je spojena i slavná svatba saského prince Albrechta s dcerou českého krále Jiřího z Podbrad Zdenou v Chebu v listopadu roku 1459. Právě on musel vše zorganizovat a zaopatřit ubytování pro významné politické osobnosti a tisíce hostů z jejich doprovodu.¹ V purkmistrovském úřadu působil ještě v roce 1466 a 67, potom se stáhl do ústraní a v noval se správ rozsáhlého majetku, což obnášelo blok domů na náměstí a hrad Seeberg, který měl koupit od Třibík v roce 1461 za 410 rýnských zlatých. U něho začal stavět roku 1470 nový kostel sv. Wolfganga, ale ještě před jeho dokončením v roce 1474 zemřel.² Jeho manželka Anna, rozená Třibíková, kostel sv. Wolfganga dostavěla a byla v něm po své smrti v roce 1485 pohřbena po boku svého chotě.

Zde se nacházela desková malba, přesněji deska s vyobrazeními sv. Petra a sv. Pavla. Mělo s největší pravděpodobností o vnější strany kdysi oboustranně malovaných oltářních křídel. Hypotetickým objednavatelem vzhledem k datování mohl být Kašpar Juncker. Existuje ale i hypotéza, že desky se do Ostrohu dostaly druhotně, z ně kterého z chebských kostelů (sv. Jošta?).³

Nástupcem Kašpara Junckera, který se z něj nejvíce zasloužil o vnitřní stabilizaci Chebu a jeho českého teritoria po chaotickém husitském období, se stal František (Franz), který dvakrát dosáhl na purkmistrovský úřad (1470 a 1471) a kterého potkáváme ve vnitřní radě až do roku 1484. Potom ještě Zikmund Juncker Junior, který do sklonku 70. let prošel všemi částmi velké rady.⁴

S Františkem Junckerem odchází v první polovině osmdesátých let z nejvyššího vedení Chebska rod Junckerů, který dominoval převážně částí 15. století. Do politiky se po určitých dobách vracejí nejprve krátce (Erhart Juncker je členem obce v roce 1510) a později se vracejí ve větší míře a pokračují po slechtické cestě Třibík. Těm o tři sta let později se jim to podaří. Poslední chebský purkmistr z jejich rodiny Jan Adam Juncker se v roce 1725 s celou rodinou vystěhoval do Horní Falce a v roce 1741 získali Junckerové titul říšských svobodných pánů.⁵

¹ Fr. Kub, Chebský městecký stát, s. 82 - 83

² Týfl, s. 84

Heinrich Gradl, Die Chroniken der Stadt Eger, s. 397

³ Jan Royt: Středověké deskové a nástěnné malby na Chebsku, s. 72 - 73

⁴ František Kub, Chebský městecký stát, s. 85

Heinrich Gradl, Die Chroniken der Stadt Eger, s. 396 - 398

⁵ František Kub, Chebský městecký stát, s. 85, 86

Starší badatelé se shodují na tom, že kostel sv. Jošta byl založen prostřednictvím nadace rodiny Rudusch a Angel. Velký chebský archivář Heribert Sturm uvádí, že ministeriální rodiny Angel a Rudusch založily koncem třináctých let 15. století kostel sv. Jošta.¹

E. Třmáňková se zmíní pouze o těchto chebských m – anech.²

Vinzenz Pröckl krom rodiny Angel a Rudusch uvádí u založení kostela i vdovu Elisabeth Rudiger.³ Rovněž tak Karl Huss.⁴

Petr Macek a Michal Patrný ve své studii *Gotická architektura na Chebsku* uvádí podle kroniky Karla Husa nadací m – ana Jobsta Herolta, ke které se připojily i rodiny Angel a Rudusch.⁵

Místské rady stavby a vybavení kostela ve středověku ležely na srdci a také osobní reprezentace patricijských rodin prostřednictvím objednávek sochařských děl byla běžná. Právě prostřednictvím doložených donací vlivných patricijských rodin, které zasedaly pravidelně ve vnitřní místské radě, můžeme přesně datovat vznik oltářů v kostele sv. Mikuláše nebo ve františkánském, dominikánském i křižovnickém klášteře.⁶

Dalším svědectvím o donacích Cheban ve prospěch církevních a řádových institucí jsou dochované testaments, které v té době směřovaly ke kostelu sv. Mikuláše a ke klášteru.⁷

Věchny řádové instituce, které se usadily v Chebu, našly uplatnění a s místem a jeho obyvateli se sflily. Svědčí o tom jim udělované etné m – anské donace. Zvláště patrné je to u klarisek, které zaujaly po německých rytířích druhé nejvýznamnější postavení. Je těžké se domnívat, že věchny řády flily po celé 14. století ve vzájemné shodě. Na přelomu 13. a 14. století dochází ale ke sporům mezi flebravými řády minorit a dominikánů a svetským farním klérem, který ovšem v Chebu byl zastoupen německými řádovými bratry ókními. Příčinou těchto sporů byl úbytek příjmů pro svetský farní klérus jako důsledek inorodé pastorační činnosti flebravých řádů, které farářům doslova přetahovaly jejich farníky.

¹ Heribert Sturm, *Eger Geschichte einer Rechtsstadt: Bilderband*, s. 222

² Eva Třmáňková, *Cheb*, s. 79

³ Vinzenz Pröckl, *Chronik der Stadt Eger und des Egerlandes*, rkp, 1835

⁴ Karl Huss, *Chronik der Stadt Eger*, rkp 1797

⁵ Petr Macek, Michal Patrný, *Gotická architektura na Chebsku*, s. 56

⁶ Karl Siegl, *Die älteste Pfarrinventar der St. Niklaskirche in Eger*, 1929, s. 90:

Uvádí nadaci na věchnou m – anu od Elisabeth Rudiger Junckerin a Niclase Strosogela pro kostel sv. Jošta. Paul Rudusch byl zvolen jako šKirchenvaterö. Podle K. Siegla se u některých kostelů jako například u kaple sv. Erharda na hradě, v kostele sv. Jana, v kostele sv. Kříže a v kostele sv. Jošta oltář e nezmiňuje, pouze odkazy m – an a jména Kirchenvater.

⁷ Michaela Ottová, Karel Halla, Aleš Mudra, *Způsob organizace a proměny sochařského řemesla v Chebu*, s. 116

Do t chto spor nejprve zasáhl v roce 1299 papeř Bonifác VIII. bulou šSuper cathedramõ a poté koncil ve Vienne v roce 1311, kde papeř Kliment V. tuto bulu znovu potvrdil. Byly zde stanoveny podmínky, za nichř mohou řebřavé řady vykonávat bohosluffby a ud lovat svátosti tak, aby nebyly na újmu fará m, a stanovena povinnost odvád t z poh ebních p řjm tvtinu fará i.¹

V druhé polovin ě 14. století p i utvá ení chebského m stského státu byla rozhodujícím mocenským a správním subjektem chebská m stská rada. Církevní ústavy byly sice jejími partnery, ale i potenciálními mocenskými soupe i. M sto cht lo usm rnit jejich majetkovú r st, nebo ten ochuzoval p řjmy m sta. M – ané ve svých posledních po řzeních ěsto pamatovali pro odpu-t ní h řch ěa spásu své du-ě a pro výkon zádu-ních m-í na odkazy duchovním ústav m darováním nemovitostí i movitostí v podob v ných plat ěa infř z majetku, který podléhal m stské dani (losunze). Tím se ov-em poplatný majetek citeln zten oval ěa ochuzoval m stské p řjmy. V této v ci vznesli cheb-tí radní střffnost panovníkovi. Karel IV. jim vy-ěl vst řc ěa listinou z 27. ledna 1358 na řdil, aby duchovní osoby i fará i nap řt nesm li kupovat nemovitosti, ze kterých se platí m stská da . Dal-í výhrady byly v otázce zádu-ních odkaz pen z ěa plat z d dictví. Karel souhlasil, ře kařdý m ře duchovním, i na zádu-í darovat hotové peníze, movitosti i úrok, av-ak duchovní musí po roce tyto peníze nabřdnout k prodeji nejbřffřím p řbuzným z stavitele, a pokud by jich nebylo, tak m stské rad , která je prodá n kterému m – anovi tak, aby op t tyto p n řffí platy spadly do sv tských rukou. Kone n Karel zakazuje prodávat v ěné platy a úroky z d řdi ných statk ě duchovním osobám.

Neví se, jakou odezvu vyvolalo na řzení u ostatních řád , ale bylo p ř ěinou prudkého konfliktu mezi n meckou řádovou komendou v Chebu a zemským durynským komturem na jedné stran ěa m stskou radou v Chebu na stran ě druhé. řialoba n meckého řádu se dostala ař do řma. Chebskou stranu zastupoval zemský fojt Bohuslav ze Třamberka a řádovou stranu Jind řch st. z Plavna.

Nakonec do-řo 2. ěervna 1360 k úmluv , ře m stská rada nebude bránit zbořffným lidem v zádu-ních odkazech řádu, ani r znými na řzeními postupovat proti farním práv m, zvyklostem a duchovním svobodám.

13. ěervence 1360 se purkmistr ěa rada m sta p řhlásili k dořřřování úmluvy zvlá-tní listinou, v níř se jmenovit ě uvád ě jméno purkmistra Rudusche Angela ěa radních m – an Mikulá-ě Frankengrűnera, Mikulá-ě Waltra Hořera ěa He mana Heckela. M – ané slibují

¹ R řek Vladimřř, Chebská radnice ěa její st edov k ě fresky, s. 75, 76

dodržovat všechny práva a soudní a daňové imunity řádu a zvlášt na prvním místě neomezovat vlastní odkazy řádu.¹

Mezi rody, které byly úzce spjaty s řádem německých rytířů, patřili Heckelové a Hulerové. Vystupují jako svatci například v právních aktech zlistování donací ve prospěch komendy, i v jiných záležitostech týkajících se řádu. Patřili také ve 14. století k nejvlivnějším rodům v Chebu. Zvlášt Heckelové v městské radě téměř v prvním dvacetiletí ovládli úřad purkmistra. Podle výpočtu původního majetku z odvedené daně byli také nejbohatším rodem v Chebu. Za nimi teprve stáli Ruduschovi, Hulerovi a Angelovi, jak uvádí Fr. Kubitz.²

Z konce 15. a počátku 16. století se dochovalo mnoho děl, což svědčí o vysoké poptávce. Tím, řešeb-tí patricijové zadávali štědré zakázky specializovaným dílnám, uspokojovali svoji zbožnost a také neskrývanou touhu po sebeprezentaci. A ušl se jednalo o konkrétní osoby, nebo o objednávky městské rady a představených bohatých klášterů.

Přehled poskytnutých donací podle dochovaných pramenů v období st edov ku

Městské rodiny, které se podílely na založení kostela sv. Jořta, poskytly donace i jiným církevním objektům.

Karl Siegl ve svém katalogu uvádí listinu z 22. února 1356, kterou vydal bratr Lewe, představený klášterů, týkající se darů chebských měšťanů. Konkrétně to byli Hans Hüler, Rudusch Angil, Herman Franckengrüner, Marqu. Pyrinchel, Heinrich Knode, Heinrich Zehe, Göczel Eckhard, Nyclas Walther z Hofu flující na Pilgreinsreutu. Nadace měla být poučena na městský štěpál řádu klášterů.³

Listinou z 15. června 1442 převor dominikán Heinrich Czenig schvaluje darování štěp slavnostních rouch atd. kvůli štěpění tvrdě německé od Elisabeth a Karla Junckerových.⁴

Karl Juncker vydává 14. listopadu 1446 listinu pro svou matku Elisabeth o nadaci pro kostel sv. Mikuláše.

Z 18. prosince 1499 pochází transsumpt nadání listiny Wolfa Rudusche pro kostel sv. Mikuláše.⁵

¹ Růžek Vladimír, Chebská radnice a její st edov ké fresky, s. 75 - 79

² Týfl, s. 66 - 70

³ Siegl Karl, Die Kataloge des Egerer Stadtarchivs, Eger 1900, s. 40

⁴ Týfl, s. 44

⁵ Týfl, s. 36

Erhard Rudusch dne 24. řjna 1406 poskytuje nadaci pro založení farního kostela v Libé. ¹

Podle Fr. Kub Ruduschovi m li hrad Libá v držení v letech 1400 ó 1418. ezenský biskup Jan povoluje 11. listopadu 1406 Erhartu Ruduschovi založení farního kostela v Libé. ²

Dne 5. srpna 1457 Elisabeth a Kařpar Junckerovi poskytli nadaci na v né sv tlo ádu dominikán . ³

Rodina Junckerova vlastnila v T ebeni tvrz, kde nechala v roce 1494 postavit kostel sv. Vav ince. S velkou pravd podobností byli také Junckerovi donátory nást nných maleb z po átku 16. století. ⁴

Donace m – an chebskému ádu n meckých rytí ⁵

Brat ř Siegfried a Jind ich Zegleinové ó vystupují na listin ze 7. kv tna 1322 týkající se darování n meckému ádu, v nífl kn z Gebhart Kuchauer odstoupil komend výnos desátku ve vsi Hartou–ov.

Listina z 15. kv tna 1340 ó chebský komtur Jind ich Klette z Lasan s v domím zemského komtura Bed icha ze Salzy vyznává, fl chebský m – an Jind ich Knod založil ve farním kostele sv. Mikulá–e m–i a nadal ji platy.

Dal–í listina z 23. února 1341, vydaná týmfl komturem Jind ichem, kde vysv d uje, fl chebský m – an Hewig založil m–i u oltá e sv. Barbory ve farním kostele.

Z 24. ervna 1354 se dochoval testament Jind icha Hasenzagela. Vedle syna Jind icha m l je–t syna Franze, který byl v roce 1359 komturem n meckého ádu v Reichenbachu. V roce 1359 vystupují jako sv dci na dona ní listin , v nífl zemský komtur durynské bailivy n meckého ádu Bed ich z Trifurtu a chebský komtur Old ich z Rohru vysv d ují založení a nadání oltá e sv. T í král ve farním kostele sv. Mikulá–e v Chebu skrze ty ř i ádové bratry a fará e.

Na listin z 5. kv tna 1361 Jind ich Hasenzagel sv d í a spolupe etí dona ní listinu Niklase Frankengrűnera, který v noval n meckému ádu platy a naturální dávk y ze dvou dvor v Sehenbachu.

Z prosince 1358 se dochoval testament Margarethy, vdovy po –kolním mistru v Chebu, v n mfl Margaretha odkazuje n meckému ádu a dominikán m platy na svém dom .

¹ Siegl Karl, Die Kataloge des Egerer Stadtarchivs, s. 44

² Fr. Kub , Chebský m stský stát, s. 81

³ Siegl Karl, Die älteste Pfarrinventar der St. Niklaskirche in Eger, s. 75

⁴ Jan Royt, St edov ké deskové a nást nné malí ství na Chebsku, s. 87

⁵ R fl ek Vladimřr, Chebská radnice a její st edov ké fresky, s. 62, 63

Mikuláš–Hasenzagel, patr n syn Jind icha Hasenzagela ml., sepsal 22. zá í 1375 záv , v nífl pamatoval na chebské klarisky.

Roku 1305 Albrecht Rohrer se svými p íbuznými podstoupili lenní fojtství nad vesnicí Kunrátov (Kunradsgrün) komturovi a konventu.¹

Další donace n meckému ádu²

V roce 1306 He man I. Heckel sv d í na listin vysv d ující darování chebské komend .

V roce 1311 sv d í spolu s Kristiánem Heckelem a Konrádem Hulerem p í jednání p ed zemským soudcem Tautem z Schönbrunnu, kde chebský komtur vyznal, fle desátky ve vsi Vischern drflí jako léno od í-e.

V roce 1312 sv d í p í úmluv Rudigera Angela s ádem o desátky z n kterých vsí.³

V roce 1321 jako purkmistr sv d í l a p ív sil pe e chebské obce na listin n meckých rytí vysv d ujících jim ud lenou donaci.

V únoru 1305 He man v bratr Mikuláš–I. Heckel sv d í p í obdarování ádu Konrádem Paulsdorferem.⁴

V roce 1316 jako purkmistr sv d í na listin waldsasského opata o m – anské donaci n meckému ádu v Chebu.⁵

V roce 1322 sv d í i na dona ní listin pro ád.⁶

V roce 1300 jeho syn Kristián Heckel sv d í p í obdarování ádu bratry ze Sparnecku.

V roce 1305 je sv dkem vyrovnání o desátky mezi chebskými k iflovníky s ervenou hv zdou a n meckým ádem.

V roce 1306 vystupuje na vysv d ovací listin zemského soudce Tauta ze Schönbrunnu p í obdarování ádu.⁷

V listopadu 1323 sv d í p í prodeji desátku v Hartou–ov (Hartessenreut) chebské komend Albrechtem Nothafem z Falknova (Sokolov).

¹ R fiek Vladimír, Chebská radnice a její st edov ké fresky, s. 64

² Týfl, s. 68, 69

³ téfl Heinrich Gradl, ME, . 608

⁴ téfl Heinrich Gradl, ME, . 545

⁵ téfl Heinrich Gradl, ME, . 636

⁶ téfl Heinrich Gradl, ME, . 712

⁷ téfl Heinrich Gradl, ME, . 553

V roce 1359 vystupuje Bed ich Heckel jako sv dek na listin zemského komtura Bed icha z Trifurtu a chebského komtura Old icha z Rohru p i z ízení oltá e ve farním kostele.

Na listin z kv tna 1361 Bed ich v bratr He man III. sv d í spole n s dv ma Hulery, v nífl Niklas Frankengrüner v nuje chebské komend platy a naturálie ze dvou dvor v Sebenbachu.

V roce 1291 Konrád Huler spolusv d í po boku komtura na listin leuchtenberského landkrab te Gebharda a v roce 1292 sv d í p i obdarování ádu týmfl Gebhardem.

V roce 1309 je spole n s Mikulá-em Krepflem a Ludvíkem Kornbühelem osobn donátorem ádu, kterému v-ichni t i v nují pole a dv louky.

V roce 1340 Konrád v syn Hans Huler sv d í na listin chebského komtura, jenfl vysv d uje založení a nadání m-e v kostele sv. Mikulá-e.

Tuto (Taut) Zöllner v roce 1340 jako purkmistr sv d í na komturov listin potvrzující založení m-e a roku 1341 spolu i s Niklasem Schwagerem vyplatil peníze ádu, odkázané testamentárn m – anem Helwigem kostelu sv. Mikulá-e pro m-i u oltá e sv. Barbory.

Roku 1367 zakládá zádu-ní m-i ve farním kostele za Tauta Zöllnera a jeho syna Eberlina Niklas Walter z Hofu.¹

M – ané Mikulá-Cyhner a Mikulá-Hasenzagel roku 1404 p im li notá e Jana z fiatce k darování oficia sv. Jeronýma stejnojmennému oltá i ve farním kostele. O tomto šChebském officiu sv. Jeronýma (Jana ze Týbo e) pro oltá sv. Jeronýma v kostele sv. Mikulá-e se zmi uje téfl Viktor Kubík ve své práci šSt edov ké iluminované rukopisy z Chebska.²

Chebský purkmistr Hans Hirnlos daroval deset rukopis velmi rozmanitého obsahu chebské komend v roce 1413.³

Donace pro ád klarisek⁴

Týchta iní nadání klariskám v rozmezí let 1280 ó 1351. M – ané vystupují jako donáto i souvisle v letech 1319 ó 1380.

¹ R fšek Vladimír, Chebská radnice a její st edov ké fresky, s. 71

² Viktor Kubík, St edov ké iluminované rukopisy Chebska, in: Um ní gotiky na Chebsku, gotické um ní na území historického Chebska a sbírka gotického socha ství Galerie výtvarného um ní v Chebu, s. 98

³ R fšek Vladimír, Chebská radnice a její st edov ké fresky, s. 32

⁴ Týfl, s. 84, 85

Majetkové donace, prodeje i jiná privilegia jsou zaneseny do tzv. Salbuchu klarisek, zalofněho v roce 1476. Jde diplomaticky o kopii listin potvrzujících majetková práva řádu. Zápisy Salbuchu vydal K. Siegl ó Das Salbuch des Egerer Klarissinen v. J. 1476 im Egerer Stadtarchiv.

Michal I. Heckel v noval v roce 1320 své dce i, patr n p i jejím vstupu do klá-tera, 6 liber halé z mlýna p ed mlýnskou branou.

V roce 1369 Michal Heckel v noval p l míry ovsa.

V roce 1373 Hans Heckel daroval plat na v ně sv tlo.

V roce 1330 Mechtilda Hulerová v novala plat své dce i jako v no p i jejím vstupu do klá-tera.

V roce 1359 Hans Huler p ikázal plat a naturálie.

Donace pro kostel sv. Mikulá-e ¹

17. 3. 1399 Joh. Smydel slibuje 4 kila vosku na tení ranní m-e.

28. 7. 1399 Erharde, z. .z soudní písa , p iznává, fe si vzal na starost v ně sv tlo v chóru sv. Mikulá-e.

1. 12. 1401 Albrecht von Wiczleben, Land-Comtew a konvent n meckého řádu dávají povinnost íst v nou m-i Niclasovi Czichnerovi a Heinr. Seyczovi, kte í opat ili kostel nadacemi.

Ze 17. 6. 1417 pochází nadace Jacoba Koldicze na m-i za du-e zem elých.

Z 18. 5. 1436 pochází listina Paula Meuerla o úroku, který v noval Peter Lautenschlager.

14. 11. 1446 byla vydána listina Ka-para Junckera pro Elisabeth, vdovu po Rudigeru Junckerovi, o nadaci pro m-i za du-e zem elých. Tato nadace byla jifl uvedena v souvislosti s donátory sv. Jořta.

9. 6. 1458 Sigmund Wann v nuje ur ité ástky pro kostel sv. Mikulá-e, pro -pitál a kostel ve Wunsiedlu.

Zikmund Wann v kostele sv. Mikulá-e a sv. Alfb ty z ídil oltá sv. K ífe.²

17. 12. 1498 Wolfgang Wernher dává nadaci na m-i u sv. Mikulá-e.

Z 18. 12. 1499 pochází transsumpt nada ní listiny Wolfa Rudusche pro kostel sv. Mikulá-e.

¹ Karl Siegl, Die Kataloge des Egerer Stadtarchivs, s. 36, 37

² Jan Royt, St edov ké deskové a nást nné malí ství na Chebsku, s. 75

15. 6. 1515 Wolfgang Wernher dává nadaci na m-i.
2. 11. 1515 Johannes, administrátor ezenské diecése, potvrzuje nadaci na m-i od Joh. Wernhera.
17. 4. 1516 Johannes Cramer, komtur, dosv d uje nadaci Niclase Hallera.
11. 5. 1516 Anna Haller daruje kostelu sv. Mikulá-e jeden st íbrný, pozlacený kalich a t i me-ní roucha.

Sv. Mikulá-v letech 1464 ó 1474

Je evidováno na jedenáct oltá s r zným zasv cením. Jedná se o oltá e patricijských rodin Gerstner , Schreul , Kichner , oltá Panny Marie, zv. Rörer Altar, oltá sv. Barbory, oltá sv. Kate iny, oltá sv. T í král , sv. Linharta, oltá umu ení Krista, oltá dvanácti apo-tol a oltá rodiny Frankengrüner .¹

Mezi donátorské aktivity chebských purkmistr pat í výzdoba svatostánku v kostele sv. Mikulá-e. Jsou na n m erby rodin Juncker , Grüner , Bachman i Daniel . Tyto rody pat íly mezi nejbohat-í ve m st a zasedaly pravideln ve vnit ní m stské rad ó Sigmund Bachmann (purkmistr 1450 ó 1482) a Ka-par Juncker (purkmistr 1442 ó 1474)²

Donace pro kostel sv. Jana³

24. 3. 1340 bratr Heynrich Klette v.ladan, compt. n meckého domu a ádový bratr vydává listinu týkající se nadace na m-i v kapli sv. Jana od Heynreicha Knoda, chebského m - ana.

Donace pro kostel Nav-tívení Panny Marie⁴

8. 7. 1479 Conrad Sinzenhöfer, kanovník biskupa Heinricha z ezna, vydává listinu týkající se nadace na m-i u hlavního oltá e od Veroniky Hufnegelyn.

1. 5. 1492 purkmistr a rada dávají nadaci na m-i.

¹ Karl Siegl, Die älteste Pfarrinventar der St. Niklaskirche in Eger, s. 83 - 89

² Michaela Ottová, Karel Halla, Ale-Mudra, Zp soby organizace a prom ny socha ského emesla v Chebu, s. 116

³ Karl Siegl, Die Kataloge des Egerer Stadtarchivs, s. 37

⁴ Týfl, s. 37

Donace pro radní kapli ¹

Z 28. 11. 1401 pochází listina purkmistra a rady o nadaci dvou mř na radnici a u sv. Jana prost ednictvím kn ze Niclase, fará e na Pístov .

Donace pro řád křiflovníků s ervenou hv zdou

30. 11. 1353 Bratr Leo transsumuje dv listiny týkající se dar od bratra Gottfrieda, Martina a Alberta na Kornbühlu.

22. 2. 1356 bratr Lewe, nejvyří mistr, dosv d uje dary chebských m – an : Hanse Hülera, Rudusche Angila, Hermana Franckengrünera, Marquarta Pyrinchela, Heinricha Knodea, Heinr. Zehea, Göczela Eckharda a Nyclase Walthera z Hofu, flijícího na Pilgreimsreutu, pro řpitál ádu. Tato nadace byla jifl uvedena v souvislosti s donátory sv. Jořta. ²

16. 1. 1375 bratr Friedrich, nejvyří mistr, a konvent v Praze a v Chebu dosv d ují nadaci ranního a ve erního dřbánu piva pro chudé nemocné ve řpitálu.

9. 7. 1379 Johannes, nejvyří mistr, a konvent dosv d ují nadaci pro nemocné prost ednictvím Niclase Walthera.

12. 6. 1385 nejvyří mistr Sdenko, p evor Nicklas a konvent dosv d ují darování me–ních rouch atd. a jiných posvátných v cí prost ednictvím Niclase Walthera. ³

M sto p edalo křiflovník m pro obřlivu chudých vesnice u Redwitz: Lorenzenreut, Ober ó Thelau, Reutlas a Weslau, které koupilo roku 1312 od Konrada z Neipergeru. Roku 1327 je jifl zmín na denní m–e a roku 1357 v novala Sophie Rudelová, rozená Junckerová, a její dva synové Rüdiger, fará v Albenreutu, a Heinrich, magistr Písma svatého, 24 liber halé , za cofl bylo od m sta koupeno Simonovo pole u Weipeunt, aby sami ro n dřřeli na svatého Old icha a Cecílii dv piety s vigiliemi v p edve er a m–emi ve dne. ⁴

Donace pro řád dominikán

Z 5. 12. 1314 pochází nada ní listina Ercolda de Schöninberg týkající se 20 kop halé pro v ně sv tlo v chóru.

¹ Karl Siegl, Die Kataloge des Egerer Stadtarchivs, s. 37

² Týřl, s. 40

³ Týřl, s. 41

⁴ Karel Halla, M sto Cheb ve st edov ku, s. 18

14. 3. 1390 p evor Niclas a konvent dosv d uje nadaci ro nřho ůroku –est gro–prost ednictvřm Gottfriedena Zieglera.

6. 6. 1392 Gertrud. die Rotin dává nadaci na zádu–ní m–i.

28. 9. 1393 Albr. a Kath. Rölcz dávají nadaci na v nou zádu–ní m–i.

25. 8. 1395 p evor Francz a konvent dosv d ujř nadaci ro nřho ůroku od Jac. Maistera.

24. 6. 1396 p evor Francz a konvent dosv d ujř nadaci na m–i od Albrechta Nüczela.

1. 4. 1398 p evor Ulrich a konvent dosv d ujř povznesení oltá e, nadaci na m–i, darování me–ních knih a zlatých me–ních rouch prost ednictvřm Nicl. Fuchse, Hanse Smyda a Erharda, soudních písa .

21. 3. 1399 p evor Francz a konvent dosv d ujř nadaci 6 kop mí–e ských prost ednictvřm Niclase Czichnera star–řho.

16. 3. 1408 Dorothea Gleich dává dominikán m 2 strychy zrnř.

31. 1. 1410 Hans Götzl dává nadaci na zádu–ní m–i.¹

15. 6. 1442 p evor Heinr. Czenig a konvent dosv d uje darování t ř slavnostních rouch od Elisabeth a Ka–para Junckerových kv li tenř tvrte ní m–e. Nadace uvedena téř s donátory sv. Jořta. Rovn řl je tam uvedena nadace od t chto donátor ze dne 5. 8. 1457 na v né sv tlo ádu dominikán .

11. 3. 1455 p evor Span. Mulner (Sponmolner?) a konvent dosv d ujř v nování rouch atd. prost ednictvřm Jeronyma, Niclase, a Lucie Czichnerových kv li tenř t ř ro nřch m–i.

13. 3. 1465 p evor Sponmolner a konvent dosv d ujř v nování kalicha a klenotu Reginou Smidlin kv li závazku výro nřho dne.²

Donace pro řád franti–kán

11. 3. 1390 kvardián Johannes a konvent dosv d ujř nadaci na ůrok od Gottfrieda Cziglera.

8. 3. 1393 kvardián Johannes a konvent dosv d ujř nadaci 40 kop gro– od Kathreyn Hulerynn.³

6. 7. 1396 kvardián Johannes a konvent dosv d ujř více dar od Hanse Smita.

9. 10. 1422 kvardián Johannes Hyltprant a konvent vydávají listinu týkající se daru od Hanse Mühlbacha.

¹ Karl Siegl, Die Kataloge des Egerer Stadtarchivs, s. 43

² Týřl, s. 44

³ Týřl, s. 44

12. 5. 1441 kvardián Johannes a konvent dosvědují nadaci na zlepšení stravy v klášteře od Jacoba Currifexe.¹

V období středověku kostel sv. Jošta ve srovnání s dalšími kostely dostával asi poměrně mnohdy nadáních darů, které postačily pro jeho fungování z hlediska jeho velikosti a důležitosti. Jeho dárci se podíleli zároveň na financování dalších církevních staveb, zvláště rodina Junckerova. Nejvíce nadací bylo asi směřováno k farnímu kostelu sv. Mikuláše a sv. Alfberty, který se také vzhledem ke své poloze v centru města stal centrem duchovního dění. Mnoho bohatých rodin mu poskytlo i drahé dárky a na nich, kterých oltářů jsou ještě zachovány jejich erby.

¹ Karl Siegl, Die Kataloge des Egerer Stadtarchivs, s. 45

IV. Kostel sv. Jodoka (Jodoka)

Historie a popis stavby

Kostel sv. Jodoka byl vybudován ve východní části předměstí za Lodní bránou. Stál tady na pravém břehu Ohře u osady Slavice pod Zlatým vrchem. V lidové mluvě byl nazýván v tichénu svatý Jobst nebo Guast. Obdobných venkovských kostelíků se v okolí Chebu nacházelo více, takže jeho poloha svědčila k domněnce, že byl založen jako poutní kostel a útočiště před morem. Poutní budova byla ovšem postavena až v 16. století a později se proměnila v chudobinec u sv. Jodoka.

Kostel byl postaven v letech 1430 až 1439 vedle malé kaple, která byla přebudována na sakristii.

*Šlo o jednoduchou obdélnou stavbu s odsazeným přitvořeným presbytářem bez opeření, se sakristií po jižní straně. Okna byla hrotitá, opatřená prostými kružbami. Vstup vedl od jihu, kde byla nad sedlovým portálem osazena reliéfní plastika svatce. Loba byla plochostropá, vítězný oblouk hrotitý, presbytář sklenut křížovou flebovou klenbou. Poměrně rozlehlá, ale nízká loba, patrně odpočívající bez dřevěných podpor, kontrastovala s výrazně odsazeným drobným presbytářem, rovněž postrádajícím téměř jakékoli vertikální tendence.*¹

Bernard Grueber (27. 3. 1807 až 12. 10. 1882), významný německý architekt a historik umění, hodnotí samotnou stavbu jako bezvýznamnou.²

Heribert Sturm hodnotí stavbu roku 1952 takto: *Šlo o halový kostel má jednoduchý tvar a v podstatě zstal nezmenšen. Jeho základ je podlouhlý čtyřúhelník. Má poměrně nízké postranní zdi, přerušené vysokými okny s lomenými oblouky. Vchod ve středě v průčelí je zděný lomeným gotickým kamenným vchodem. Stěcha se vypíná do výše pískem a na předním štítě, přerušena dvěma, později zděnými, je krátká v flakce se zvonem; krytá je pískem a pilířky. Zvon nese letopočet 1463. Přerušena loba kostel jen jeden kůr, na jehož zadní stěně je letopočet 1439.*³

Obdobně popisuje stavbu Eva Měsíková.

Šlo o nevelké jednolodí se širokým chórem na východě, ke kterému na jihu přiléhala sakristie. Do lodi, opatřené i po barokních opravách dvěma stropem, se chodilo ze

¹ Petr Macek, Michal Patrný, Gotická architektura na Chebsku, s. 56, 57

² <http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/kostel-sv-jodoka>

³ Heribert Sturm, Eger, Geschichte einer Reichstadt, Augsburg 1952, s. 222, citováno z <http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/kostel-sv-jodoka>

*západu lomeným profilovaným portálem, zatímco v jižním průčelí byl vsazen portál sedlový. Velký vítzný oblouk se otvíral do chóru, sklenutého křížovou klenbou, jejíž protáhlá klínová žebra dosedala na oblé pilíře. Prostor byl osvětlen okny s vložnými kružbami a v jeho jižní stěně se otvíral sedlový portál do sakristie, opatřený valenou klenbou. Zachované detaily, zejména kružby, byly zcela tradiční; podobně jako u městských domů opakovaly jen vzory, předpracované v průběhu 14. století.*¹

Kostel byl vysvěcen 16. květnem 1440 euzenským biskupem Ulrichem (Oldichem). Ten také potvrdil městskému dosazenému knězi. V bezprostřední blízkosti kostela byl zřízen roku 1529 lazaret pro nakaflivé choroby – vlastně morový –pitál. Roku 1602 byl postaven nový provizorní lazaret u sv. Jošta, který měl zvláštní místnost pro nakaflené. Ale po těchto letech nechala městská rada tuto pomocnou stavbu zase strhnout. Byla ale obnovena roku 1607, kdyfi městě znovu hrozil mor. Roku 1611 lefelo v této budově, určené pro izolaci nemocných, na padesát osob. Léčárna, který ošetřoval nemocné s morovou nákazou, bydlel hned vedle nemocných. Stejně tak i hrobník, který zemřelé pochovával. Mezitím se –pitál u sv. Jošta používal i jako chudobinec. K tomuto účelu byly roku 1665 postaveny stálé domy, kde byl trvale zřízen chudobinec u sv. Jošta.²

V době reformace byl kostel od roku 1565 až do roku 1684 uzavřen. Následkem třicetileté války neunikla ani budova kostela sv. Jošta. Na náklady městských sponzorů byl kostel v letech 1674 až 1678 zásadně zrenovován. Po rekatolizaci kostel ořivá díky dvornímu mecenáři. Jedním byla roku 1687 Anna Katharina Sibylla Ottová z Ottengrünü a roku 1693 přispěl zbožnou nadací chebský purkmistr Johann Adam Walther z Waldbachu.³

Po požáru roku 1905 byl postaven nový chudobinec sv. Jošta, který byl určen pro osoby bez prostředků a pěstující. Došlo k rozšíření stavby, kde nalezlo bezplatný pobyt stou tisíc bezdomovců.

V průběhu 19. století a počátkem 20. století vzniká na předměstí za Lodní bránou nová průmyslová zóna. V roce 1865 dochází k vybudování spojení mezi Chebem a Hofem, kdy přes Aš z Waldsassenu přijíždí první vlaky bavorské a saské dráhy. železniční viadukt přes Oko je vybudován v těsné blízkosti kostela sv. Jodoka a chudobince. Při bombardování viaduktu v roce 1945 byl chudobinec téměř zničen a kostelík poškozen. Ve zbytkách stavby chudobince udělalo město hromadnou ubytovnu pro nepřizpůsobivé

¹ Eva Hořková, Cheb, s. 80

² Heribert Sturm, Eger Geschichte einer Reichsstadt, s. 222

³ Lorenz Schreiner, Kunst in Eger: Stadt und Land, Wien/ München 1992, s. 121, 122

Eva Hořková, Cheb, s. 119, 120

období, ale již v roce 1950 se proměnil v úplnou ruinu. Neudržovaný a vykrádaný kostel, postavený v roce 1439 a vybavený cenným interiérem ze 17. století, se v roce 1953 zřítil a byl srovnán se zemí.¹

¹ Jaromír Boháč, Zmizelé městyse, Cheb, s. 60

V. Interiér kostela sv. Jodta a otazníky kolem části vybavení

Kostel sv. Jodta má jedinou oltář, který byl datován rokem 1439 a má být namalován švédským malířem Jobstem Heroldem.¹

Starší literatura se shoduje na tom, že tento oltář zdobilo delší dobu cenné antependium, pocházející z chebské hradní kaple. K této verzi se přiklání Bernard Grueber, který krásně vykreslil podobu cenného díla.²

Eva Hámánková se rovněž přiklání k úsudku B. Gruebera.³

Vznik výšivky se klade do doby kolem roku 1310. O přítomnosti antependia se zmiňuje rovněž Heribert Sturm roku 1952.⁴

I pozdější badatelé považují toto antependium za součást vybavení kostela.

Novodobější literatura hovoří o tom, že antependium bylo získáno do chebského muzea v roce 1874 z kaple chebského hradu.⁵

Podle historických pramenů má být hlavní oltář roku 1444 zasvěcen sv. Jodovi, Vavřinci a Jiřímu. Dovídáme se také o dvou bočních oltářích. Levý boční oltář má být na počest sv. Víta, Wolfganga, Jiljího, Deseti tisíc mučedníků, Antonína a Václava. Pravý boční oltář byl na počest sv. Barbory, Kateřiny, Doroty, Markéty a Jedenácti tisíc panen.⁶

Delší spornou věcí týkající se vybavení kostela je nový křížový oltář z roku 1529, z něhož se dochovaly plastiky z oltářních křídel, které jsou dnes umístěny v Galerii výtvarných umění v Chebu.

O přítomnosti křížového oltáře byla přesvědčena také Eva Hámánková, která uvádí, co se podařilo zachránit z interiéru městských i venkovských kostelů. Zbytek oltáře z kostela sv. Jodta byl uložěn v městské galerii v kostele sv. Bartoloměje: *škrtem dvou plochých křídel s postavami sv. Anny s P. Marií a sv. Kryštofa s postavou donátora v hornickém –at patřily k nim i volné figury sv. Valentina, Burgharta a Erharda v biskupském –at a postava madony s dítětem, stojící na povelu síci. Výrazné typy obličejů a vyteření záhybů bohat se lámajících oděvů postav datuje tyto kvalitní práce do první čtvrtiny 16. století.*⁷

¹ Podle V. Pröckla pocházel hlavní oltář ještě z doby postavení kostela a na jeho zadní straně byl objeven letopočet 1439 a jméno Jobst Herold. Tento přívodní oltář již nebyl nalezen.

² <http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/kostel-sv-jodoka>

³ Eva Hámánková, Cheb, s. 63

⁴ Heribert Sturm, Eger, Geschichte einer Reichstadt, s. 222

⁵ Jan Royt, Středověké umění v Chebu, s. 104, 105

⁶ Historie sepsaná purkmistrem Johannem Adamem Waltherem 10. února 1679 v Chebu

⁷ Eva Hámánková, Cheb, s. 85

Křížový oltář i pozdější badatelé, jako například Jaromír Boháč nebo Lorenz Schreiner, přidali do interiéru kostela.¹

Umělecky cenná díla získává kostel v 17. století díky dvěma donátorkám. V roce 1687 darovala Sibylle Otto z Ottengrünü novou levou boční oltář s mramorovým reliéfem znázorňujícím scénu Ukřižování podle předlohy Albrechta Dürera. Je na něm erb této rodiny a po ní písmena zakladatelky: A. C. S. v. O. 1687. *ó Anna Katharina Sibylla Otto von und auf Otengrün. ŠDále nápis o vnování: Pánu Bohu ke slávě a v něm svatým bez poskvrny a dle něho hříchů po své Panně Marii je zřízen tento oltář roku 1693.*² Nápis byl vytesán pravděpodobně později.

Součástí s vnitřní výzdobou kostela nechala Sibylla z Ottengrünü postavit křížovou cestu o sedmi zastaveních, která vedla od kostela sv. Jodoka podél křížové a křížové bitovnímu kostelu sv. Michaela. Byly to výklenky ve zdi se stěnou na silné flulové desce. Reliéfy byly vypracovány podobně jako nový postranní oltář. Křížová cesta měla být vystavěna podle vzoru norimberských zastávek vyhotovených Adamem Kraftem. *ŠOltář vytvořil neznámý chebský mistr, který snad mohl být i autorem několika bořích muk, lemujících cestu z msta ke kostelu.*³

Novější literatura uvádí, že mramorové reliéfy křížové cesty, druhotně zasazené roku 1693 do barokních nástavců v kostele sv. Jodoka, byly přeneseny snad ještě na samotném konci 16. století. Jejich kvalita není příliš vysoká, ale předlohu v grafických listech Albrechta Dürera nezapomou. Reliéfy se mohou patřit k fenoménu tzv. dürerovské renesance kolem roku 1600.⁴

Pravou boční oltář s dřevěnou reliéfní výzdobou nechal pro kostel zhotovit v roce 1684 (1693) chebský purkmistr Walther z Waldbachu. Krásná výzdoba je rovněž podle Dürerovy předlohy. Také zde je erb donátora.

¹ Lorenz Schreiner, *Kunst in Eger: Stadt und Land*, s. 285

² Heribert Sturm, *Eger, Geschichte einer Reichstadt*, citováno z <http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/kostel-sv-jodoka>

³ Eva Třmáňková, *Cheb*, s. 119

pozn.:

Karel Huss ve své práci *ŠDie noch sehebaren Denkmäler des Altherthums in der Stadt Eger* a Vinzenz Pröckl ve své kronice *ŠChronik der Stadt Eger und des Egerlandes* píše, že se dříve pořádala z msta stského farního kostela sv. Mikuláše roční procesí ke kostelu sv. Jodoka, a to na svátek sv. Jodoka, v pondělí o Letnicích, které se slavilo jako posvěcení na počest vysvěcení kostela, a dále na svátky sv. Jiřího a sv. Vavřince. Za říjvu Vinzenze Pröckla chodilo pouze jedno procesí, a to na svátek sv. Jodoka.

⁴ Michaela Ottová, Karel Halla, Aleš Mudra, *Zpřesoby organizace a proměny sochařského umění v Chebu*, s. 123

VI. Chebské antependium a křížový oltář Panny Marie

Cenná díla považovaná dříve za součást mobiliáře kostela sv. Jodoka

Chebské antependium patří k nejvýznamnějším památkám uměleckého řemesla na území Chebska. Jde o jednu z nejstarších výšivek skleněnými perlami, má rozměry 218 x 90 cm. Podle Bernarda Gruebera mělo antependium vztah k hradní kapli; kladl si otázku, jak se toto umělecké dílo dostalo do mnohem mladšího a ve středověkých dobách nevýznamného kostela sv. Jodoka a odkud vlastně pochází. Do hry znovu vstupuje jistě známá dobrodinka Sibylla z Ottengrünü, které se připisuje nejvýš část zařízení kostela. O tom, kde mohlo antependium najít vhodné umístění pouze v hradní kapli, svědčí fakt, že na jedné straně by bývalo pro hlavní kostel příliš malé a na druhé straně jsou v obraze často zasazeny sv. Uršula (Voršila) a Panna Marie, jimž je kaple zasvěcena. Při mnoha pohárech, které hrad postihly, a jeho dlouholetém zanedbávání se mohlo lehce stát, že se dílo ocitlo v nějakém domě a bylo zapomenuto do té doby, než ho získala Sibylla z Ottengrünü, která ho odkázala kostelu sv. Jodoka.¹

Podle novější literatury získalo antependium chebské muzeum roku 1874 z kaple chebského hradu. Sloužilo k ozdobě přední části oltářní menzy. V roce 1928 antependium restaurovaly sestry z chebského kláštera sv. Kříšky za dohledu zemského konzervátora ze Zemského památkového úřadu v Praze.

Postavy, arkády i ornamenty jsou provedeny výšivkou skleněnými perlami. V arkádách jsou připisy, které usnadňují identifikaci svatců. Na výšivce se nachází námité kovové aplikace s heraldickými motivy: městský znak Chebu, císařská orlice a monogram města Chebu, což by také ukazovalo na chebský původ. Předpokládá se, že chebské antependium, jak poukazovala již starší literatura, vzniklo pravděpodobně v klášteře chebských klarisek na počátku 14. století. Chebské klarisky neměly samostatný kostel a k bohoslužbám využívaly vedlejší kapli v sousedním minoritském klášteře. Hypoteticky lze uvažovat o tom, že antependium zdobilo oltář právě v této kapli.

Výzdoba antependia je rozdělena do tří pásů. V horním pásu se nachází třináct bust svatých kolem hlavy, které odděluje ornamentální motiv. V samotném středě je pak Panna Marie s korunou na hlavě a Kristus a z každé strany je doprovázen anděly apoštolů. V deseti arkádách středního pásu stojí dvanáct postav, které nemůžeme identifikovat podle

¹ <http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/kostel-sv-jodoka>

p ípis na obloucích arkád. Zleva je to Zvstování Pann Marii (První postava představující archandla Gabriela se zdviženou rukou se obrací k Marii, ta má hlavu sklonou, ruku položenou na hrudi a svatý Duch se v podobě holubice vznáší nad její hlavou.); sv. Agáta jako mučednice s palmou v ruce; Panna Maria se –stiletým Kristem s kórkem v ruce, znázorňující snad návrat z Egypta; vyznavačka sv. Klára; Korunovaná Panna Maria s oblečeným a flehnajícím Ježíškem; sv. Kateřina; sv. Lucie; sv. Barbora a sv. Bibiána.

Stejný počet svatců a svatic se nachází i pod arkádami spodní řady. První kněz v liturgickém roucho, s tonzурou na hlavě a pozdvihující kalich byl určen jako sv. Jan Evangelista, i když existuje i jiný výklad, a to fle by mohlo jít o sv. Martina (jemu byla také vedle sv. Erharda zasvěcena kaple na chebském hradě). Další dva svatci byli určeni jako sv. Jakub Větší a sv. Jakub Menší; i když by se mohlo podle některých indicií jednat o sv. jáhny sv. Těpána a sv. Vavřince. Další postavou je sv. Markéta, –lapající na draka. Potom je zobrazení scény Oslavení Panny Marie na nebesích flehnajícím Kristem. Napravo od Krista stojí pokorná mučednice sv. Anefka římská, potom svatice s knihou, která je v souladu s písemem považována za sv. Cecílii. Následuje sv. Kunhuta a mučednice sv. Voršila.¹

Chebské antependium patří mezi nejvýznamnější exponáty muzejského muzea.

O křídlovém oltáři Panny Marie se v odborné literatuře mylně uvádí jeho původ. Měl být původně umístěn v chebském kostele sv. Jošta, po kterém také získal anonymní tvůrce své jméno.

Autor tohoto oltářního celku se v literatuře objevuje pod označením šMistr oltáře ze sv. Jošta. Ovšem předásem se ukázalo, fle původ tohoto oltáře v kostele sv. Jošta není nijak podložen. Oltář se tam patrně nenacházel. Sochy, uložené do novodobé skříně s nástavcem, byly ještě na konci 19. století umístěny při severní zdi pozdně gotického presbytáře hradního kostela sv. Wolfganga na Seebergu. Retábl doplněný oválnou barokní cedulí s daty vzniku a renovace. Jeho původ ze Seebergu je opakovaně dokumentován badateli až do roku 1939. Pak byl z hradního kostela přenesen do chebského muzea a po druhé světové válce do sbírek Galerie výtvarného umění v Chebu.

Hodnocení tohoto oltáře je v odborné literatuře standardně vysoké. Rozdíly mezi jednotlivými badateli jsou především v míře závislosti na předlohách

¹ Jan Royt, Stědovské řemeslo v Chebu, s. 104 - 107

podunajského socha e Hanse Leinbergera. Retábl z hradního kostela na Seebergu z roku 1520 je jeden z nejstar-ích p íklad ohlas Podunajské -koly u nás.

P edpokládá se, že kolem roku 1520 se v Chebu objevuje ezbá vyu ený v Bavorsku, který seznámil zdejší prost edí s nejmodern j-ím leinbergerovským stylem. Retábl, d íve v literatu e spojovaný s chebským kostelem sv. Jořta, je první zachovanou stopou ezbá e, který se vy-kolil v blízkosti Hanse Leinbergera a jeho fláka Matou-e Krenisse.

Autor oltá e ze Seebergu p í-el do Chebu koncem dvacátých let 16. století a bu vstoupil do dílenského provozu jifl zab hlé dílny, nebo p evzal emeslníky p sobící v této oblasti jifl od konce 15. století. Chebské dílny byly dosud velmi konzervativní a hlásily se k franskému ezbá ství konce 15. století, afl se nakonec otev ely módnímu proudu podunajské tvorby. S p íchodem nového socha e se chebská tvorba offivuje leinbergerovskými a obecn podunajskými p edlohami. V p ípad socha e, který byl d ív j-í literaturou ozna ován jako šMistr oltá e ze sv. Jořta a nyní jako šMistr mariánského oltá e ze Seebergu, ji lze považovat za výjime n zda ilou. Tvorba dílny se v dal-ím desetiletí rozvíjela a zjednodu-ovala zásobu módních podunajských p edloh.

Oltá ní sk í obsahovala ve st ední, mírn vyv ý-ené ásti Pannu Marii korunovanou dv ma p ílétajícími andílky. Postavi ky andílk jsou oble eny do p epásaných a podkasaných tunik s ohrnutými rukávy. Panna Marie spo ívá na srpku m síce, u kterého jsou dv ok ídlené hlavi ky andílk . Vysoko nad pasem své matky na jejím boku nad levou volnou nohou spo ívá drobný neod ný Jeřfík. V ohnuté pravici, která je z ásti po-kozena, drfela Marie asi jablko nebo hru-ku, rovn fl Jeřfík drfíl v nap afené pravici ovoce, levici má odlomenou. Hru Jeřfíka zdobí malovaný záv s z erveného korálu. Marie je prostovlasá a dlouhé rozpu-t né vlasy jsou sepnuty panenskou elenkou, zdobenou jedním kamenem. Její vzne-enost podtrhuje bohatý spodní -at s p íléhavým fliv tkem, dopln ným vysokým límcem. P es sebe má bohatý plá- s v jí ovitými skládanými rukávy.

Po stranách P. Marie stáli dva svatí biskupové. Po pravici to byl. Sv. Burghard, moflná také Wolfgang, v pravé ruce drfěl biskupskou berlu, v levici má knihu. Od n je v biskupské roucho, tj. spodní albu, krat-í dalmatiku a svrchní plá- pluviál, na hlav má mitru se dv ma stuhami a s reliéfem Zv stování Pann Marii a na rukou rukavice.

Po levici této Assumpty byl umíst n sv. Erhard nebo Mikulá-, také v biskupském roucho s rukavicemi a mitrou.

Objednavatelem tohoto retáblu m fl být chebská patricijská rodina Neiperg (brat i Konhrad a Jobst), kte í koupili v roce 1497 panství Seeberg od sokolovské v tve rodiny

Schlick . Pánem na Seebergu se stává Konhrad Neiperg, o kterém nevíme s jistotou, kdy zem el, ani kde je poh ben. Poslední zmínky o n m pocházejí z roku 1529, ale jifl roku 1527 p evedl panství Seeberg i s kostelem sv. Wolfganga na své syny ó Ka–para, Erharda, Sebastiana a Joachima. Nejstar–í Ka–par se ozna uje p ízviskem ze Seebergu.

Na zavíracích k ídlech retáblu po Mariin pravici se nacházela sv. Anna Samot etí s neod ným Jeffí–kem na levé ruce. Jeffí–ek ji pravicí objímá kolem krku a v levici drfíl jablko. Dív í postava P. Marie stojí p i pravém boku sv. Anny, která se jí dotýká pravou rukou. P. Marie je prostovlasá s dív í elenkou a v rukách drfíl otev enou knihu.

V levém pohyblivém k ídle se nacházela postava sv. Kry–tofa uprost ed stylizovaných vln opírajícího se ob ma rukama o poutnickou h l. Na jeho levém rameni stál neod ný Jeffí–ek a ob ma rukama se p idrfloval jeho vlas . Na podstavci u poutnické hole kle í postava poustevníka s rozsvíceným kahanem, který svítí Kry–tofovi na cestu, kdyfl na n m spo íval nelehký úkol, aby p enesl syna Boffího p es rozbou enou eku.

Od roku 1683 m l retábl nad st ední ástí sk ín nástavec. V n m byla umíst na socha sv. biskupa, ve které byl identifikován sv. Valentin. Byl od n podobn jako ostatní biskupské postavy, i kdyfl po kvalitativní stránce za ostatními mírn zaostával. Rovn fl jeho postoj nazna uje, fle do p vodního celku nemusel ani pat it a mohl být poz statkem dal–ího nezachovaného oltá ního celku. K tomuto retáblu mohl být p ipojen afl pozd ji v dob renovace roku 1683.

Tento k ídlový oltá byl mezi léty 1870 ó 1901 p esunut z kostela sv. Wolfganga na hrad Seebergu do chebského muzea. Sk í z stala v muzeu dodnes a sochy jsou od roku 1962 p evedeny do Chebské galerie.¹

Rekonstrukce Lorenze Schreinerera

Lorenz Schreiner, sudeton mecký léka , vysoko–kolský pedagog a vlastiv dný badatel, byl p esv d en, fle barokní retábl byl sou ástí kostela sv. Jořta. Domníval se, fle p vodní rámová konstrukce oltá e byla jako v–echny ostatní gotické chebské oltá e ztracena, a proto byla roku 1683 nahrazena barokním retáblem. Nedá se vylou it, fle ke gotickému oltá i pat ily je–t dal–í postavy. Dochovala se Madona na p lm síci, která je nesena and ly a dva dal–í letící and lé jí kdysi pravd podobn drfeli korunu nad hlavou; prototyp, který napodoboval pozdn st edov kou legendu Caesaria z Heisternachu, která se obzvlá–t kolem roku 1500 t –ila velké oblib . Panna Marie byla obklopena dv ma

¹ Michaela Ottová, Ale–Mudra, Katalog gotického socha ství na území historického Chebska, s. 259 - 273

svatými putujícími biskupy Burghardem a Erhardem, kteří poněkud menší biskupská socha, která představovala sv. Valentina, se nacházela na vrcholu barokního oltáře. Zdá se, že v jejím případě se jednalo o práci pocházející z dílny, protože má podstatně jednodušší detaily a navíc zrcadlově přesně opakuje složení odvětví sv. Burgharda, což u mistra takové kvality není uvěřitelné. Z postranních křídél se dochovaly ploché reliéfy Anny Samoty a sv. Kryštofa.¹

¹ Lorenz Schreiner, *Kunst in Eger: Stadt und Land*, s. 285

VII. D ní kolem kostela sv. Jořta v období st edov ku

Hlavní poskytovatelé nadací pro ěinnost sv. Jořta, jak nám je p edkládají dochované listiny

Samotné po átky kostela se nepoda ilo zdokumentovat, nebo zakládací listina nebyla nalezena. Podle dal-ích originálních st edov kých listin jsem mohla zjistit jifl konkrétní osoby, které za aly finan n podporovat ěinnost kostela.

Ze dne 21. b ezna 1446 se nám dochovala informace od vlivného chebského m – ana Jobsta Angela, ělena vnit ní rady a posléze i purkmistra, kde se zmi uje o nadaci na v nou m-i. Tu poskytl Jobst Angel a Elisabeth,¹ vdova po Rudigeru Junckerovi,² pro kapli sv. Jořta, která se nacházela u osady Hradi-t na b ehueky Oh e. Majetek Jobsta Angela zahrnoval panský poplufní dv r v Hradi-ti, který býval majetkem jeho otce, a dále louky. Jednalo se o Ecker Gartten se v-ím, co k této zahrad náleželo; potom mu pat ila louka na Kulmsteigu mezi pozemky pana Mieslerse a Hanse Ottena, dal-í louka se nacházela u louky Paula Rudusche. Poslední koupil od Ulricha Rudusche. Elisabeth s Jobstem Angelem poskytli kostelu sv. Jořta nadaci osm kop gro– , které se m ly vyplácet kařdoron , a to ty i kopy na sv. Michaela a ty i kopy na sv. Walburgu.

V této listin se hovo í také o dal-í nadaci od sourozenc Paula a Erharda Ruduschových. Darovali zahradu leřfící u kostela sv. Jořta, která m la hodnotu ty iceti zlatých a kterou zd dili po otci. Jobst Angel tuto listinu zpe etil a pořádal chebské radní, Hanse Kottemplanera³ a Erhartta Herndlenu, aby p idali i své pe eti.⁴

Dal-í potvrzení o nadaci nám poskytuje i listina ze dne 25. kv tna 1446, na den sv. Urbana. V ní Elisabeth, vdova po Rudigeru Junckerovi, Jobst Angel a sourozenci Paul a Erhard Ruduschovi znovu oznamují, ěle potvrzenou listinu o darování osmi kop gro– ro ního úroku a zahrady p edali m stské rad . Oznamují také, ěle duchovní z ezna nadaci potvrdil. Listinu zpe etil syn Elisabeth Ka-par Juncker⁵.

¹ Ve st edov kých listinách je jméno Elisabeth psáno jako Elszbeth. V n které literatu e je jméno psáno téfl esky jako Alřb ta.

² V listinách je jméno Juncker psáno jako Junckher.

³ N kdy psán téfl Kuttemplaner.

⁴ SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 527

⁵ V listinách psán Casspar Junckher.

SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 530

Originální dochovaná nada ní listina z 25. kv tna 1446 jífl p ímo informuje, fle ezenský ordinariát, zastupovaný Conradem Plassingerem, nadaci Elisabeth Junckerin, Jobsta Angela¹ a sourozenc Paula a Erharda Ruduschových pro kostel sv. Jořta potvrzuje. V listin také p evádí m stu Chebu patronátní práva.²

Další listina byla vystavena dne 26. kv tna 1446 rovn fl Conradem Plassingerem. V ní vyzývá obyvatele k almuřnám a dar m pro kostel sv. Jořta v Chebu. Zd raz uje také, fle almuřny a dary nesmí být pro eřzno nevýhodné.³

Další informaci o nadaci p ínáí listina ze dne 25. ledna 1463. Týká se nadace kostelníka⁴ u sv. Jořta Cunrata Refflera⁵, který odkazuje polovinu jitra pole, leffíčího na Zlatém vrchu (Goldberg) blízko kostelíka sv. Jořta. Na jeho fládost cheb tí radní pánové Sigmund Pochman⁶ a Francz Peheller nada ní listinu zpe etili.⁷

Dalí dochovaná listina pochází z 21. dubna 1490, jedná se o dohodu mezi kn zem Michaelem Göczelem, oltá níkem u sv. Jořta, a radou m sta jako patrony ve form notá ského instrumentu vyhotoveného Erhardem Schönsteterem, magistrem svobodných um ní a ve ejným notá em.⁸

Dalí dochovaná listina pochází ze dne 5. ervna 1516. Jedná se o dohodu mezi kn zem Georgem Molitorem, oltá níkem v kostele sv. Jořta, a radou m sta Cheb jako patrony, kterou vyhotovil Johannes Rab, duchovní ezenské diecéze a ve ejný notá narozený v Brambachu⁹.

¹ V listinách psán jako Iudocus Ayngil.

² SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 531

³ SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 532

⁴ šSupervizor í správce kostelního jm níř, v pramenech ozna ovaný jako Kirchenvater.

Karel Halla, M sto Cheb ve st edov ku, s. 30

šDohlířitel nad církevními záleřitostmiř

Franti-ek Kub , Chebský m stský stát, s. 54

⁵ V novov kých pramenech jmenován také Röffler.

⁶ N kdy jmenován také Pachman.

⁷ SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 565

⁸ SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 900

⁹ v listin psán jako Prampoch

SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 1164

innost a p íjem kostela sv. Jošta v 15. a 16. století

Historické údaje sepsané chebským purkmistrem Johannem Adamem Waltherem, 10. ledna 1679 v Chebu¹

Johann Adam Walther byl chebským purkmistrem v letech 1684 ó 1698². On a jeho manželka Rosina patří mezi velké donátory kostela sv. Jošta. Po smrti Johanna Adama Walthera v září 1698 dostal kostel ještě další nadaci jako dědictví.

Tyto údaje byly sepsány ze zápisů Johanna Adama Walthera. Zápisky mají podobu sešitu a jsou psány jednou osobou na papíře v n m in . Mají jedenáct stránek a končí podpisem Johanna Adama Walthera a datem. Je docela patrné, že s přibývajícímí stránkami se zhoršuje i kvalita písma dobyteho.

Uvádí zde, že k malé kapli byla přistavěna kostelní budova. Tato stavba dostala roku 1440 trvalý příděl od Udalrica (Ulricha, Oldicha), euzenského sv. církve biskupa, jinak titulovaného biskup hierapolitánský. Spadala pod patronát nejen sv. Jošta, ale také sv. mučedník Vavřince a Jiřího, jejichž vzpomínková bohoslužba se měla konat v určený den v období Letnic. Není známo, přesněji nebylo nikdy nalezeno, kdy byla postavena předsíň kaple a jakým způsobem.

Roku 1444 zasvěcuje Johannes Hierapolitánský hlavní oltář sv. Joštu, Vavřinci a Jiřímu.

Oltář po levé ruce byl zasvěcen sv. Vítu, Wolfgangu, Jiřímu, Deseti tisíc mučedníkům, Antonínu a Václavu.

Oltář po pravé ruce byl zasvěcen sv. Barbore, Kateřině, Dorotě, Markétě, Jedenácti tisíc panen, jinak sv. Voršile.

Uvádí se dále také udělení čtyřletého odpustku pro všechny, kteří zde vykonají zpověď, přijdou ke svatému přijímání a jsou nápomocni potřebným kaple.

Roku 1445 byla poskytnuta nadace od vlivného měšťana Sigmunda Junckera a jeho matky Elisabeth. Jednalo se o úrok 2 groše. Tento úrok souvisel s nemovitostí Sebastiana Löwa, což byla starší mlýnská budova a zahrada předsíňkou Lodní bránou. Úrok

¹ SOA Plzeň, SOKA Cheb, fond 1, kartón 335, fasc. 456, složilka . A 2006

² Vinzenz Pröckl, Chronik der Stadt Eger und das Egerlandes, 5. Band, 1835 rkp, list 192 dostupné z: http://portafontium.eu/iipimage/30260634/soap-ch_00001_mesto-cheb-proekl-1876_0020?x=359&y=409&w=668&h=301

Juncker m l chránit tuto nemovitost, aby se nedostala do opevn ní m sta, afl do roku 1653. Nemovitost je spojována s kostelem sv. Jořta, m la mu být v rámci nadace v nována i s povinností placení dan z tohoto majetku. Po roce 1556 se tato nemovitost ufl nikde neuvádí.

Roku 1446 ud lil v ezn Conrady¹ Plassinar, dómský kolegiátní kanovník a duchovní správce oblasti, písemné doporu ení, o které kaple fládala, aby jí byly poskytnuty knihy a kostelní slavnostní roucha a prost edky na poskytování v né m-e. Dárcovská sbírka musí být v souladu s pot ebami ezenské diecéze.²

Joannes, kardinál jáhen, udílí v roce 1448 odpustek na sto dní, a to ve dnech Narození Pán , Ob ezání Pán , Vzk í-ení Pán , Boflího t la, Letnic a také Narození Panny Marie, O i-ování Panny Marie, Zv stování Panny Marie, Nanebevzetí Panny Marie, sv. Jana K titele, sv. apo-tol Petra a Pavla, patron kaple a posvícení. Odpustek bude ud len tomu, kdo p ijde ke svaté zpov di, svatému p ijímání a vypom fle pot ebám kaple.

Roku 1459 ud lují biskup Issidorus a dva kardinálové, Ruthenus a de Columpna, t etí odpustek rovn fl na sto dní, a to na dny posvícení, patron , Zelený tvrtek, sv. Barbory a osmý den sv. Vor-ily. Chebský fará Georgius Wefidel je pov en ud lením odpustku v-em, kte í p ijdou ke svaté zpov di, svatému p ijímání a vypomohou kapli.

Roku 1460 kardinál Bessarion, biskup tusculánský, ud lil v Norimberku odpustek na sto dní, a to v oktávu Nanebevzetí Panny Marie, Narození Panny Marie, O i-ování Panny Marie, Zv stování Panny Marie a posvícení. Odpustek získal op t ten, kdo se zde vyzpovídal, p i-el ke svatému p ijímání a poskytl pomoc související s kaplí.

Kostelník (Kirchenvater) Cunrade Röfler poskytl roku 1463 nadaci dvougro-ový úrok a ½ jitra pole na Zlatém vrchu (Goldberg).³

V souvislosti s nástupem duchovního Franti-ka vykonal roku 1466 duchovní správce Conrad Plassinar z ezn svatý ob ad. Pana Franti-ka p edstavila a potvrdila m stská rada a purkmistr. Jednání se zú astnili vdova po donátorovi Rudigeru Junckerovi Elisabeth, Jobst Angel, Paul a Erhard Rudusch.

Roku 1475 poskytla paní Müllerin, selka ze V-ebo e (Scheby), t ígro-ový úrok ve prosp ch kostela. Tento úrok p estal platit roku 1546.

¹ Zde psán jako Conrady, v listinách jako Conradus.

² Viz téfl SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 532

³ Viz téfl SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 565

Ale blížie neur ené nadace pochází je-t z roku 1526, kdy pan Wolf Stuber zakládá ú et. A v roce 1531 ho následuje pan Wolf FrishEysen, v jehoř obchodních registrech jsou objeveny záznamy ařl do roku 1559.¹

V-echny tyto uvedené nadace od obyvatel byly vyuffity pouze pro budovu kaple a nesouvisely se slouřením m-e.

Ařl teprve roku 1545 se objevila v úrokových knihách² rubrika, kde byl uvád n nový p řjem týkající se práv m-ř.

Bohoslužby u sv. Jořta a jejich financování podle rubriky v úrokových knihách³

(jak je sepsal Johann Adam Walther)

Pánové z Hradi-t platř kostelu sv. Jořta 2 kopy zlatých na den sv. Walburgy a 2 kopy zlatých na sv. Michaela.

Mezi dal-ř známé obyvatele Hradi-t pat řli pan Erhard Grassolt, který platř 4 zlaté. Rovn řli pan Matthes Kostler platř 4 zlaté.

Roku 1545 poskytl také úrok 35 zlatých dal-ř sedlák z Hradi-t pan Hannes Wei garber. Úrok poskytl také roku 1546 pan Jacob z Schlebizernu, ov-em řstka není uvedena. Roku 1547 v noval kostelu je-t slepici.

Roku 1548 poskytl úrok 20 zlatých na sv. Walburgu Cung Perner, pán z Obershenu (Dolní Dvory). Úrok byl proplácen do roku 1592.

Pan Hans Rudisch poskytl roku 1548 řstku 14 zlatých a rovn řli stejnř obnos ř v roce 1549. V roce 1550 je známř dárce pan Visher, který v noval na poskytování m-ř 20 zlatých. Slouřenř m-ř financoval také pan Visher ř v roce 1555, kdy poskytl řstku 28

¹ SOA Plze , SOKA Cheb, fond 1, kartón 335, fasc. 456, slořka . A 2006

² P řjmy m stu plynuly hlavn z danř obyvatel. Ke knihám m stské dan ř (Losungsbücher) a zemské dan ř (Klauensteuerbücher) se vedly jako p řloha výdaje, nebo řa ovř výb ř ř také kryřli z výnos danř m stské výdaje. V roce 1441 vznikla zvlá-tně řada knih výdaj ř (Ausgabsbücher). Jako dopln k ke knize výdaj ř vznikla kniha p řjm ř (Ungelddbücher).

Franti-ek Kub ř, Chebský m stský stát, s. 90

Úrokové knihy, do kterých se zaznamenávaly donace pro kostel, byly pravd podobn ř slořkou knih p řjm ř. Následné vyplácenř poskytnutých donací se zapisovalo do knih výdaj ř.

M stská rada zmoc ůje n které radnř, aby dohlřřeli na finan řnř toky, sm ůjřcř ve prosp řch kostela, a jejich následné vyuffřvanř. Kařldoro n řtito zvlá-tně řdohlřřitelé byli povinni slořit m stské rad ř ů ty. Sehrřli velmi d řleřitou roli p ř spravovánř nado řnřho řm řnř ve 2. polovin ř 15. stoletř.

Karel Halla, M sto Cheb ve st edov ku, s. 30

P ř soupisu archiválř, který zpracoval dr. H. Sturm ve své práci řDas Archiv der Stadt Egerō, se objevujř tzv. Zunsbüchlein od roku 1578 do roku 1764.

Heribert Sturm, Das Archiv der Stadt Eger, Eger 1936, s. 98

Těřl K. Siegl, Die Kataloge des Egerer Stadtsarchivs, s. 358

³ SOA Plze , SOKA Cheb, fond 1, kartón 335, fasc. 456, slořka . A 2006

zlatých. Roku 1560 se v úrokových knihách k t mto p íjm m objevuje dal-í kařdoro ní p íjem, který se vářle ke kostelu, nazvaný řKe kostelní budov sv. Jořta.ř

Nejvy-í hodnota ro ního úroku dosahovala 6 zlatých a 45 krejcar bez of ry. Také se uvádí, ře p íjem kazatele a kaplana za odslouřené m-e by nem l být vy-í neřl 6 zlatých. Fará m l dostávat kařdý rok na den sv. Walburgy a na den sv. Michaela 2 zlaté.

Mezi dal-í drobné dárce je zde uveden pan Hannes Marckhandtin, pan Weisheupl, který poskytl řástku 30 krejcar . Pan Andres Brush v noval 28 krejcar .

V roce 1556 pan Ludwig Peüiefer z Hradi-t poskytl finan ní pomoc pro nový lazaret a oble ení pro chudé u purkmistra Clementa Pechelbergera.¹

Podle úrokových knih Ludwig Peüiefer roku 1557 v pravém slova smyslu úro í 13 $\frac{3}{4}$ zlatých na sv. Walburgu a na sv. Michaela pro pot ebné. Úrok m l být vyplácen kařdoro n .

Tzv. pyřlový úrok (patrn úrok poskytnutý v naturáliích v objemových jednotkách) vyplácel pan Hannes Kestler pravř podobn uřl od po átku fungování kostela. Pyřlový úrok poskytoval také pan Matthes Hannerboch z Kestelhofu.

Plat fará e by nem l p esáhnout řástku 12 zlatých a 55 krejcar . Roku 1515 sepsal pan Hanes Ludwigs záv , která zabránila navy-ování platu fará e. Doty ný také finan n podpo il řástkou 2,5 zlatých m-i, jeřl se m la konat kařdou sobotu k uct ní Svaté Trojice.

Ze záznam knih podle pana FrishEysena nem la kaple po patnáct let řádného fará e. Podle úrokových knih byl kostelu po tuto dobu nadále poskytován úrok od Hannerboch . V ú tech podle FrishEysena se objevuje nový fará pan Meeta. Roku 1538 byl p ipsán na sv. Walburgu první úrok 2 zlaté.

S p íchodem nového fará e pana Meety se rovn řl upravuje jeho mzda (navý-ení asi o $\frac{1}{2}$), pravř podobn i zásluhou Hannerbochského úroku.

Celková nadace, která byla zaznamenána v 16. století, uvádí řástku 536 zlatých a 28 krejcar .

Úrok na m-e inil 9 zlatých a 24 krejcar . Na budovu potom 1 zlatý a 16 krejcar .

Sepsáno 10. ledna 1679 v Chebu

Johann Adam Walther, chebský purkmistr, který rovn řl poskytl nadaci kostelu sv. Jořta.

¹ V n kterých pramenech psán téřl Püchelberger

Další bližší nové novové záznamy ¹

Listina z 12. května 1684

Vězn bylo potvrzeno purkmistrovi Johannu Adamovi Waltherovi a jeho manželce, že mohou založit nadání fond pro kostel sv. Jošta.

Z korespondence Johanna Adama Walthera ²

Ani neuplynuly hodiny, když se od města Chebu se nachází kostel sv. Jošta a mučedník sv. Vavřince a sv. Jiřího. V roce 1440 byla biskupem Ulrichem vydaná listina potvrzující vysvěcení kostela. Během reformace zůstal kostel dlouho opuštěn. Od města dostával dva úroky, a to 9 zlatých 24 krejcarů na město a 1 zlatý 16 krejcarů na budovu. Ještě navíc dostával 4 zlaté, z nichž 2 zlaté měly být na den sv. Walburgy a 2 zlaté na den sv. Michaela.

¹ SOA Plzeň, SOKA Cheb, fond 1, kartón 335, fasc. 456, složka . A 2006

² SOA Plzeň, SOKA Cheb, fond 1, kartón 335, fasc. 456, složka . A 2006

VIII. Kostel sv. Jořta z pohledu chebských kronikářů

Karl Huss

Karl Huss (1731 – 1838), kat a sb ratel, nám zanechal historickou studii, pojednávající o Chebu, jeho stavbách, sv tských i duchovních, v etn dobových ilustracích. N které objekty si m fme p edstavit práv pouze z jeho kreseb, nebo se jifl nedochovaly. Proto jeho š *Chronik der Stadt Eger* a š *Die noch sehebaren Denkmäler des Altherthums in der Stadt Eger* z hlediska historického významu jsou aktuální i dnes.

Poslední chebský kat Karl Huss se roku 1828 i se svými sbírkami p est hoval na zámek Kynřivart, kde se stal kustodem metternichovských sbírek.

Karl Huss zanechal své poznatky ohledn kostela sv. Jořta v prvním díle své rukopisné kroniky z roku 1797 š *Chronik der Stadt Eger*.

Chronik der Stadt Eger¹

V letech 1430 – 1440 byl mimo Cheb u eky Oh e nedaleko Reichersdorfu (Hradi-t) postaven na po est svatého poustevníka a kn ze Jodoka kostelík. Není známo, z jakého d vodu nechali postavit tento kostelík Jobst Angel, Elisabeth Rudigerin a sourozenci Paul a Erhard Ruduschovi. Tito lidé pocházeli z prastarých rodin a spojovalo je p řbuzenské pouto.

Karl Huss v dal-í své studii š *Die noch sehebaren Denkmäler des Altherthums in der Stadt Eger* uvádí, že kostel byl postaven hlavn p i in ním Jobsta Herolta, jehož jméno m lo být vyryto na p vodním oltá i z roku 1439. K n mu se se svými nadacemi p ipojily rodiny Angel a Rudusch.

Kostelík byl vysv cen od ct něho pana Ulricha (Udalrica, Old icha), biskupa z Hiewopel, sv tícího biskupa z ezna, cořl dosv d uje sv tící dopis v roce 1440 v období Letnic.

Kostelík byl od r zných kardinál , papeřských vyslanc a biskup vzat na v nost, duchovní milost a ud lování odpustk . Na prokazování t chto slufleb se do doby autora

¹ Karl Huss, *Chronik der Stadt Eger* I. Th., list 81 – 82, rkp 1797

Dostupné z:

http://www.manuscriptorium.com/apps/index.php?direct=record&pid=AIPDIG-ZK____29C118906HSK2IQNC0A-cs

patrně nic nezmenilo. V roce 1446 dostal kostelík nadací novou měřicí. Tuto měřicí měl vykonávat stálý kněz až do dob Luthera, kdy byl kostelík roku 1565 uzavřen. Kostelík zůstal opuštěný až do 80. let 17. století.

Chebský purkmistr Johann Adam Walther z Waldbachu navrhoval, aby se ročně 18 kar (tehdejší chebská dutá míra, cca 300 l) obilí, což měla být opuštěná hradní kaple, dostalo kostelu sv. Jošta.

Karl Huss našel v kronice městské kanceláře, že zvony u sv. Jošta (uvádí mnohčetné číslo, a byl převodně pouze jeden, jak uvádí pozdější badatelé), byly odlity roku 1463. Roku 1687 nechala Anna Katharina Otto postavit křížovou cestu, vedoucí od kostela sv. Jošta až k hřbitovnímu kostelíku sv. Michaela ve městě.

V archivu františkánského kláštera měla být uložena nadací listina kostela sv. Jošta. Není známo, zda ta z roku 1446 šla od purkmistra Walthera a jeho rodiny nebo i nějak jiná. Podle vyprávění františkánského mnicha z doby, kdy měl klášter tuto listinu uloženu, se redukovaly po čtyřech kaplaních. Františkáni se více obraceli k Bohu a rostla úcta k poustevníku Joštovi. Ročně se pořádala procesie z městského kostela sv. Mikuláše ke kostelu sv. Jodoka. Bylo to na svátek sv. Jodoka, na pondělí o Letnicích, které se slavilo jako posvěcení na počest vysvěcení kostela. Dále na svátky sv. Jiřího a sv. Vavřince.

Více informací autor nenachází, ale ví, že je to v letech 1777–1799 se bohoslužby konaly minimálně na svátek sv. Jodoka, na večerní neděle a sváteční dny adventu.

Roku 1796 zřejmě spadly zvony a celý kostelík začal chátrat a Karl Huss se jifi neodvážil ho navštívit. Neví, proč se kostel nikdo nepokoušel renovovat.¹

Die noch sehbaren Denkmäler des Altherthums in der Stadt Eger²

Kostel byl postaven zásluhou Jobsta Herolta roku 1439 k chvále Boha a k počtění zbožného poustevníka Jodoka. V kostele se nacházel vysoký klenutý oltář a vedle něho malá sakristie. Prostor kostela dlel významný vítězný oblouk, strop byl jednoduchý, plochý a prkenný. Kostel osvětlovalo sedm oken, měl dva vstupy a vysokou stěchu, pokrytou dutými taškami, vpredu se vřít se zvonem. Nad vstupními kostelními dveřmi byl do kamene vytesán sv. Jodok.

¹ Volný překlad

² Karl Huss, Die noch sehbaren Denkmäler des Altherthums in der Stadt Eger, list 23, rkp 1821
Dostupné z:

http://www.manuscriptorium.com/apps/index.php?direct=record&pid=AIPDIG-ZK____29C718912HSK2IAOD91-cs

Nedaleko kostela směrem dolů naproti Reichersdorfu (Hradič) uctívali v dobách pohanství zdejší obyvatelé pod jedním dubem Saturna jako boha Asu. Z tohoto důvodu chtěli stavitelé kostela, aby k esané přináěli oběti jedinému pravému Bohu celého světa právě na tomto místě.

Vedle se na cestě nacházel malý domek pro kostelníka, který měl v případě potřeby vést modlitby. Dříve mu později zchátral.

Kostel měl ročně 18 karátů úroku (naturálie), mimo jiné 10 zlatých.¹

Vinzenz Pröckl

Na něj navázal Vinzenz Pröckl (1804–1887), také chebský magistrátní úředník a nejznámější ze staré generace chebských historiků. Zanechal po sobě rukopisnou kroniku z roku 1835, z jejíhož materiálu zpracoval dvoudílné dějiny kraje a města, vydané v roce 1846. Historické materiály sbíral až do své smrti. Rovněž i nadále publikoval.

Další údaje ohledně kostela sv. Jošta nám přináší též rukopisná kronika Vinzenze Pröckla z roku 1835.

Chronik der Stadt Eger und des Egerlandes (4. svazek)²

Podle pověstí následující událost byla příčinou založení kaple sv. Jošta. Jednomu statkáři z Hradič se při bohoslužbě ztratilo jediné dítě. Slíbil, že na místě, kde se dítě nalezne, nechá vystavět kapli. Po dlouhém pátrání se dítě konečně našlo. Statkář nechal tedy v místě nálezu dítěte postavit slíbenou kapli a zpodobnění Panny Marie, patrony nebo obrázek. Tato povodňová kaple později posloužila jako sakristie nové stavby kostelíka a soška Panny Marie, tato povodňová, originální zde také zůstala.

Pověst byla vyprávěna až do roku 1430, kdy se započalo se stavbou vlastního kostelíka. Kostel byl založen roku 1430 městy Jobstem Anjelem, Paulem a Erhartem Ruduschovými a Elisabeth Rüdiger Junckerovou. Základy nové stavby byly asi o dvě stopy výše, než měla povodňová kaple. Tito zakladatelé měli poskytnout devět zlatých dvacet tyčů krejcarů na svatou mši a jeden zlatý –estnáct krejcarů na budovu kostela.

Podle chebského patronátního práva kostel vysvětil roku 1440 Ulrich (Oldich), sufragán zezna, na počest sv. Jošta. O deset let později získal kostel nadaci na věčnou mši.

¹ Volný překlad

² Vinzenz Pröckl, Chronik der Stadt Eger und des Egerlandes, 4. Band, rkp 1835, listy 82 - 84
Dostupné z:

http://www.portafontium.eu/iipimage/30260633/soap-ch_00001_mesto-cheb-proekl-1835-sig598_0950?x=218&y=-52&w=942&h=424

Podmínkou nadace bylo, že bude mít vlastního kněze. S povolením jezuitské konzistoře dosazovala městská rada své duchovní. Známa jména duchovních byla Martin Sunnaertökl, roku 1484 Sebastian Prünner, roku 1490 Michael Gözel, roku 1498 Nikolaus Moch.

Dříve chodila z městského kostela sv. Mikuláše rovněž i procesí ke kostelu sv. Jošta, a to na svátek sv. Jošta, v pondělí o Letnicích, potom na svátek sv. Jiřího a na svátek sv. Vavřince. V současných dobách, mimo v době flivota V. Pröckla, chodí pouze jedno procesí, a to na svátek sv. Jošta.

V době reformace od roku 1564 až do roku 1680, i když literatura uvádí rok 1684, byl kostel uzavřen.

Chebský purkmistr Adam Walther s manželkou odkázali kostelu tzv. špytlový úroků devět kar zrní a devět kar ovsu. Devět zlatých dostal kostel jako dídectví. Nadace se uskutečnila až po smrti Adama Walthera v září roku 1698. Ufale od roku 1684 Adam Walther a jeho manželka Rosina nabídli v dopise jezuitskému biskupovi Sigmundovi Albrechtu Herzogovi, rýnskému falckrabímu, hraběti z Leuchtenbergu, že budou kostel podporovat vím potebným, protože p vodní nadace ufnesta ily na financování v něme.

Roku 1693 dal Adam Walther zřídit vysoký hlavní oltář a jeden boční oltář na pravé straně. Na obou oltářích byl rodinný erb a následující nápis: šBohu Pánu ke slávě a v-em svatým a nejsvatj-í, h íchem nezatífené, Panně Marii na jejich počest je postaven tento oltář roku 1693. Současně tento dobrodinec vybavil kostel novými lavicemi a kazatelnou.

Dále se Vinzenz Pröckl zmíňuje o oltáři na levé straně, který nechala vybudovat rodina Otto von Ottengrün ze fluly v roce 1687. Na oltáři byl erb rodiny s letopočetem 1687 a písmena A. C. D. v. O.

Vinzenz Pröckl uvádí, že zde hlavní oltář zdobilo vzácné antependium, kolem kterého později vznikla sada otazníků. Dnes je vystaveno v chebském muzeu. Antependium také podrobně popisuje.

Zvon byl usazen roku 1463 a podle autora se projevoval hezkým, silně znějícím tónem. Z korespondence Adama Walthera z roku 1683 se dovídá, že u kostela byl postaven domek pro kněze, aby se mohl v zimě kde odpočít. Domek byl postaven na kolní budovu, potom začal chátrat a roku 1784 byl zbourán. U kostela býval také hbitov, poufívaný hlavně v období vypuknutí moru. V autorových dobách však již po něm nejsou žádné stopy.

Roku 1684 poskytl kostelu nadaci na sto patnáct m-í rovněž také františkánský klášter.

Roku 1801 měl být na zadní straně hlavního oltáře objeven nápis Jobst Herold 1439. Podle autora se jednalo s určitostí o spoluzakladatele kostela.

Dále se zmíní uje o výšce cení kostela roku 1440 na počest sv. Jošta, sv. Jiřího a sv. Vavřince. Roku 1444 udělil biskup Johannes Jerapolitanensis odpustek čtyřicet dní věm, kteří na dny sv. Jošta, sv. Jiřího a sv. Vavřince přijdou ke svatě zpovědi, ke svatěmu přijímání a vypomohou potřebám kaple. To samé platilo na dny patronů levého bočního oltáře, totiž sv. Víta, Wolfganga, Jiřího, Deseti tisíc mučedníků, Antonína a Václava.¹

V pracích Karla Husa a Vinzenze Pröckla jako u jediných autorů se objevuje jméno Jobsta Herolta, považovaného za spoluzakladatele kostela. Ovšem nikdo jiný se o něm nezmiňuje. Já jsem také v dostupných pramenech chebského archivu nic o této osobě nenašel. Měšaně jména se objevuje v pramenech za jiných okolností roku 1494.

¹ Volný překlad

X. Edice vybraných pramen

Pro svou práci jsem p ipravila edici listin. Originálních listin se ov-em mnoho nedochovalo. Takře jsem pouřila rovn řl novov ké p episy st edov kých listin. Tyto materiály jsou ulořeny v SOKA Cheb.

P i zpracovávání edice jsem se řdila pravidly podle *Zehn Thesen zur Edition deutschsprachiger Geschichtsquellen (14. ó 16. Jahrhundert)*¹ s p řhlédnutím k *Richtlinien für die Edition landesgeschichtlicher Quellen*². Pro latinské texty jsem pouřila *Pravidla pro transkripci latinských literárních text*³.

Originální listiny jsou chronologicky se azené a p epsané v plném zn ní v první řásti kapitoly.⁴ Za n jsem za adila novov ké p episy, rovn řl chronologicky se azené.

N mecké listiny jsou transliterované, latinské transkribované. V-echny listiny jsou opat ené regestem. V-echna osobní jména, n mecká i latinská, jsou ponechána v p vodní podob ě i v regestech. Místní jména jsou v regestech p elořena do e-tiny. U n meckých i latinských listin je dopln ěna interpunkce, velká písmena jsou pouřita u vlastních jmen a na za átku v t a zkratky jsou rozepsány v hranatých závorkách. U latinských listin jsou zkratky rozepsány bez upozorn ění.

Edice obsahuje poznámkový aparát; poznámky jsou zna eny arabskými říslicemi. Poznámky se týkají zejména odli-ných p epis vlastních jmen nebo up esn ění lokalit.

Listina . 527

1446, 3. 21., Cheb

Jobst Ayngil vyznává, ře nadal v nou m-i v kostele sv. Jořta leřlícím u eky Oh e u Hradi-t (Reicherstorff), spolu s Elsbeth, vdovou po Rudigeru Junckherovi, a sourozenci Paulem a Erhartem Ruduschovými. Jobst Ayngil a Elsbeth, vdova po Rudigeru

¹ Matthias Thumser, *Zehn Thesen zur Edition deutschsprachiger Geschichtsquellen (14. ó 16. Jahrhundert)*, in: *Editionswissenschaftliche Kolloquien 2005/2007, Methodik ó Amtsbücher ó Digitale Edition ó Projekte*, Herausgegeben von Matthias Thumser und Janusz Tandeki unter Mitarbeit von Antje Thumser, Toru 2008, s. 13 - 19

² Walter Heinemeyer, *Richtlinien für die Edition landesgeschichtlicher Quellen*, 2. Auflage, Herausgegeben von Walter Heinemeyer, Marburg ó Hannover 2000

³ Bohumil Ryba, *Pravidla pro transkripci latinských literárních text* (nepublikováno)

⁴ Soupis t chto listin provedl Karl Siegl v *Die Kataloge des Egerer Stadtarchiv*.

Junckherovi, m li poskytnout osm kop groř , které se m ly vypláčet kařdoro n , a to ty i kopy groř na sv. Michaela a ty i kopy groř na sv. Walburgu. Sourozenci Paul a Erhart Ruduschovi dávají svou zahradu leřřící u kostela sv. Jořta. Listinu zpe etili Jobst Ayngil a cheb-tř radnř Hans Kottemplaner a Erhartt Herndlen.

SOA Plzeř , SOKA Cheb, listina . 527

Perg.

N m.

Pe eti chybř.

Ich Jobst Ayngil Burger, zcu Eger, bekenne und thu kunt offentlich an disem brif vor allen, den die in seh[e]n ad[er] hor[e]n, les[e]n.

Wann die ersam tugentlich fraw Elsbeth, ¹ des Rudiger Junckher ² seligen wittiben, burgerin zu Eger, von

anderlicher gnaden und einfluss wegen des heiligen geists got zulobe und dem liben heiligen sand Jobst zu eren

zu einer ewigen messe in der cappeln sand Jobstes an dem wasser der Eger bei Reicherstorff gelegen vff me[i]n[em]

mayerhofe zu Reicherstorff, der von meinem vater an mich komen ist, und vf all sein wismat ecker garten

und alle zugehorung, das yczund dorzu gehoret awfgenommen, und hindan gesaczt die drei wiesen, nemlich

die eine herdieshalb der Eger gelegen an dem kulmsteig zwischen des Mieslers und des Hans Otten wiesen,

die ander enhalb des langen czawns vf awe zwischen des Pauls Ruduschen wisen und dem graben der gen

delnicz auffhinstost, und die dritte der see genant, die ich von Ulrich Ruduschen kaufft hab, sechsthalb schogk

newer groschen und dann aber ein halbp schog newer grosschen, das von dem Strosogel herkumpt ewigs-

czinss gekauft und gestiftt hat, die ich ir vmb ein sum gelts der zu meinem fromen und nucz par und

¹ Ve st edov křch listinřch je jměno Elisabeth psřno jako Elsbeth. V n kterě literatu e je jměno psřno těf esky jako Alfb ta.

² V listinřch je jměno Juncker psřno jako Junckher.

bereit bezalt pin, recht und redlich zukauffen geben und verkaufft hab und dorzu so hab ich
auch von mir selbs
mit freien guten willen got zulobe und dem liben sand Jobst zu eren und zuselikeit mein,
mein[en] vorfordern und
nachkomen selen zu den benanten sechss schocken noch gestiftt, geewigt und verschriben
ewig und verschreib-
in krafft dicz brifs doruf aber czwei schog newer groschen, das weren also miteinander
acht schog groschen, die
ich glob fur mich, mein erben und nachkomen desselben meins mayerhofs Innhaber hinfur
zu Ewigenczitrn
alle jar jerlich ye zu czweien fristen halp, das ist vir schog groschen zu sand Michels tag
und dan vir schog
groschen zu sand Walpurgentag, an groschen ader an muncz und wernug dieczeit genge
und gebe zcu Eger
zu der frist befunder unnczogenlich und on alles hindern ader verbieten zureichen zugeben
und zcu mithertt[e]n
dem brister, der dieselben messe belesen, ader dem ader den, der derselben messe mit
disem brif verweser und
handler wirdet ongeuerd so ader sulcher zinss und jerlich auff die vorbenanten frist nicht
beczalt und ge-
reicht wurde so offt sich das geburt und notgeschiet, so mag des brifs innhaber der brister,
der die messe
heldet ader wer des verweser ist, vf dem benanten maierhof und allen seinen zugehorungen
dorumb mech-
tiglich pfenden und sulchs zinss on alle hindermiss und andern eintrack doraws und dauon
genczlich und
mechtiglich bekommen, als gemeinglich sulcher ander zinss in stat und lande recht und
gewonheit ist, und
ab ein derselb unnsere hof in kumfftugencziten von fewers wetters ader ander zusellicher
sach und geschickt we-
gen irrwest und ode wurde ader abging da got vor sei go sal man des obgnanten zinss von
der hofstat und
den erbern und wismat und andern zugehorungen gewarttend sein und der doruf und dauon
genczlich und on

schaden on allen abganck bekommen aber an alles generd auch zu besserung der egenanten
messen das die
dest has und volliglicher gehalten und volbracht werden, einige so bekennen wir Pauls und
Erhart, gebruder,
die Ruduschen, burger zu Eger, das wir mit guten willen auch dorzu geben haben. Geben
und v[er]schreiben in
krafft dicz briefs unnsern garten, der bei sand Jost gelegen und auff vierzig gulden wol
wert ist und von un-
serm vater seligen an uns komen ist, der dann furhas ewiglich bei der messe einem brister,
der die messe be-
lesen und halten wirt bleiben, und danon nicht komen noch enczogen werden sollen, das
wir uns auch in kraft dicz
brifs gancz und lewterlich ewissern und verzeihen dornach nymermer zusteem nach
zusprechen auch on ge-
uerd des alles zu warer urkund und stetikeit, das das alles also gehalten werde. So hab ich
obg[e]nant[en] Jobst
Ayngil mein eigen insigel von der acht schogk groschen zinss wegen, auch ich Pauls
Rudusch fur mich und
mein bruder von des gartens wegen mein insigl gehangen an den brif und zumerer
geczeweknuss hab ich
Jobst Ayngil gebeten die ersamen weisen Hansen Kottemplaner ¹ und Erhartt Herndlen,
beide des rats hie
zu Eger, die ire insig[e]ln in und iren erben und insigeln on schaden und on entgelt auch on
den brief haben ge-
hangen. Der geben ist nach Crists geburt virczehenhundert jar dornach in dem sehchss
undwirczigstem
jarr am mantag nach den suntag, alz man singet in der heiligen kirchen Oculi in der vasten.

¹ N kdy psán téfl Kuttemplaner.

Listina . 530

1446, 5. 25., s. 1.

Elsbeth, vdova po Rudugeru Junckherovi, Jobst Ayngil a Paul a Erhart Ruduschovi oznamují, že nadali v nou m-i pro kostel sv. Jořta leffící u eky Oh e u Hradi-t (Reicherstorff) p edali m stské rad . Listinu zpe etil Casspar Junckher.

SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 530

Perg.

N m.

Pe e chybí.

Ich Elsbeth, des Ruduger Junckheren seligen ewirttin wittibe, burgerin zu Eger, und ich Jobst Ayngil und von Pauls und Erhart gebruder die Ruduschen, auch burge[r] zu Eger, als wir Gote zulobe und dem lieben heyligen sand Jobstem ewige messe in der cappellen sand Jobstes an dem wasser der Eger bey Reicherstorff gelegen, geewigt und gestiftt dorczu acht schok groschen jerlichs czinss und einen garten, des ein prister habend und warttend sein sall, verschrieben haben, als das der brief doruber gelen ynnheldet, und als im das lehen der eigenan[ten] messen uns auch zusteende und gepürend gewesen nach dem, das durch unserr h[er]ren des rats czwischen unser[n] herren dem pfarrer und den brudern des dutschen hawss und unser beteidigt und bereit ist. Bekennen wir offenlich an disen brief vor allen, den die in sehen ader horen, lesen, das wir daz lehen mitsampt dem obgemelten brief, auf das diz die egenant messe desthab bestellet werden und dester m[e]yner abgeen haben muge den erbarn weisen unsern h[er]ren des rats der stat zu Eger williclich beuolhen, ybergeben und aufgelassen haben. Dorauf auch die messe durch den erwirdigen uns[e]n h[er]ren den vicar[ius] zu Regenspurg bestetigt und confirmirt ist, diselben messe mitsampt dem lehen und allen sachen unsere h[er]ren des rats czu zukunfftigen ewigen tzeiten ynnehaben das domit handeln und halten sullen, damit die messe, einen gangk und stet ewig bleiben hab und gehalten müge, als wir in des dann genezlich wol getrawen und glauben, dorauf wir uns auch des lehens und brief in grantburt mit crafft diczs briefs fur uns, unsere erben und nachkome[n] lewterlich und genezlich verzceyhen, gereden und globen, das wir unser erben und nachkomen noch nymant von unsern wegen dornach nym[m]ermer steen ader sprechen sullen, noch wollen weder mit geistlichen, noch mit wertlichen rechten, noch on recht in kein erleis on aig und ongeuerd des alles zu war[en]

urkund und stetigkeit geben wir obgenan[te] Elsbeth Junckher, Jobst Ayngil, Paul und Erhart die Ruduschen disen brief mit guten willen und wolbedachtem mute. Doran ich Casspar Junckher¹ von mein mutter wegen und wie die andern drey unser uglicher sein eigen Inssigl haben gehalten. Der geben ist nach Cristi gepurt vierzehundert jar dornach in dem sechsvndvirczigsten jar an sand Urbans tage.

Listina . 531

1446, 5. 25., ezno

Conradus Plassinger, kanovník a generální vikář euzenského biskupa, potvrzuje nadaci na vřnou m-i pro kostel sv. Jošta v Chebu, kterou poskytli Elizabeth, vdova po Rudigeru Junckherovi (Rudigerus Iunckher), Jobst Angel (Judocus Ayngil) a Paul (Paulus) a Erhard (Erhardus) Rudischovi.

SOA Plzeň, SOKA Cheb, listina . 531

Perg.

Lat.

Pe e p iv -ená, po-kozená.

Conradus Plassinger², canonicus ecclesie veteriscappelle etc., reverendissimi in Cristo patris et domini domini Friderici, episcopi Ratisponensis, in spiritualibus vicarius generalis,

ad perpetuam rei memoriam humilibus et honestis supplicum votis illis praesertim, per que cultus divinus adaugetur libenter intendimus eaque, quantum possumus favoribus prosequimur oportunis sane oblate nobis pro parte dilectorum in Cristo. Elizabeth, relicte quondam Rudigeri Iunckhern, necnon Iudoci Ayngil ac Pauli et Erhardi Rudischen, opidanorum in Eger, petitionum series continebat, quod ipsi spiritu devocionis accensi thesauros suos in celestes mansiones recondere satagenis ad laudem et gloriam omnipotentis dei eiusque precelse genitricis virginis Marie et totius curie triumphantis necnon

¹ V literatu e psán také eským jménem Ka-par.

² V n kterých p episech uvád n jako Plassinar.

ob salutem et remedium animarum suarum ac progenitorum et successorum suorum, omniumque fidelium defunctorum quandam missam perpetuam in cappella sancti Iudoci sita super flumen Eger prope dictum opidum et infra limites ecclesie parochialis ibidem celebrandum sine alieni iuris preiudicio fundaverunt ac cum certis annuis perpetuis redditibus, videlicet sex sexagenis novorum grossorum per predictam Elizabeth, ex quodam predio rustico sive curia vulgariter mayerhoff nuncupato in Reicherstorff ad prenominatum Iudocum Ayngil proprietatis titulo pertinente comparatis necnon duabus sexagenis similium grossorum per eundem Iudocum Ayngil ac quodam orto prope dictam cappellam sito per prefatos Paulum et Erhardum Rudischen donatis et appropriatis dotaverunt eosdem redditus unacum orto predicto eidem cappelle eiusque cappellano pro tempore existenti donando et apropiando prout in litera autentica super donacione et appropriacione huiusmodi confecta et debite sigillata coram nobis exhibita et producta vidimus hec et alia plenius contineri. Quare pro parte dictorum Elizabeth necnon Judoci ac Pauli et Erhardi nobis fuit humiliter supplicatum quatenus fundacioni et dotacioni predictis robur adiicere illasque admittere ratificare et confirmare auctoritate ordinaria dignaremur. Nos igitur, qui divinum cultum nostris temporibus intensis desideriiis adaugeri cupimus volentes prenominatos Elizabeth, Iudocum, Paulum et Erhardum in suo laudabili proposito confovere predictas fundacionem et dotacionem prout eas rite et racionabilitur factas repperimus auctoritate ordinaria, qua fungimur in hac parte duximus admittendum et addimittimus ratificamusque et confirmamus presencium per tenorem dictamque missam sic fundatam et dotatam in perpetuum beneficium erigimus ac robur obtinere debere decernimus perpetue firmitatis juspatro natus vero ipsius misse et ad eam presentandi rectorem sive cappellanum quociens vacaverit dilectis in Cristo Consulatu predicti opidi in Eger de consensu predictorum fundatorum perpetuo reservamus, sic quod idem consulatus vacacionum temporibus reverendo patri domino episcopo supra dicto et suis successoribus seu ipsorum pro tempore in spiritualibus vicariis alium rectorem sive cappellanum ad ipsam missam pro institucione canonica debeant presentare. Quiquidem rector sive cappellanus sic institutus eandem missam fideliter regere et inofficiare teneatur infra sanctorum patrum decreta et canonica instituta idem etiam cappellanus plebano predicte parochialis ecclesie in Eger de indempnitate oblacionum remediorum et aliorum, quorumque iurium parochialium

fidelitatem debitam promittere et observare sit astrictus nec aliquid in preiudicium
huiusmodi utrius parochialium quovis modo facere uel attemptare presu
mat prohibemus igitur sub interminacione districti iudicii ne quis contra premissa aut
ipsorum aliquod facere vel venire vel ea ausu temerario in-
fringere vel violare seu de bonis predictae misse donatis et appropriatis ac infuturum
donandis et apropiandis, quicque distrahere et ab eadem missa alie
nare presumat prout ultionem omnipotentis dei atque penas et sentencias sacrorum
canonum voluerit evitare. In quorum fidem et evidens testimonium
premissorum presentes litteras exinde fieri sigillique vicariatus, quo ex officio utimur
appensione iussimus communiri datum Ratispone vicesimaquinta die mensis Maii anno a
nativitate domini millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto.

Listina . 532

1446, 5. 26., ezno

Conradus Plassinger, kanovník (canonicus) a generální vikář ezenského biskupa (vicarius
generalis), vyzývá obyvatele k almužnám a darům pro kostel sv. Jodoci (Cappella sancti
Jodoci) v Chebu. Zdrazuje, že almužny a dary nesmí být nevýhodné pro ezno.

SOA Plzeň, SOKA Cheb, listina . 532

Perg.

Lat.

Pe e chybí.

Existuje i v novověké opise.

Conradus Plassinger, canonicus ecclesie Veteriscappelle ac reverendissimi in Cristo patris
et domini domini Friderici, episcopi Ratisponensis, in spiritualibus vicarius
generalis. Universis cristifidelibus, ad quos presentes pervenerint, salutem in domino
sempiternam. Quanto frequencius cristi fideles ad exercendum
opera pietatis inducimur, tanto animarum ipsorum statui salubrius providemur, cum itaque
sancte accepimus cappella sancti Jodoci extra muros
opidi in Eger, Ratisponensis diocesis, in edificiis suis necnon libris et ornamentis plurimos
paciat defectus et presertim in quadam missa perpetua inibi

fundanda, qui absque cristifidelium elemosinis et caritativis subventionibus nequeunt reformari et missa perpetua confirmari. Universitatem vestram presentibus requirimus et in domino propensius exhortamur vobisque in remissionem vestrorum iniungimus peccatorum quatenus de bonis vobis a deo collatis ad structuram cappelle prelibate ac dicte misse foundationem et confirmationem vestras pias elemosinas, aliaque vestra charitativa subsidia erogare velitis benigniter propter deum ut per hec et alia pietatis opera, que domino inspirante feceritis, ad eterna meritorum gaudia feliciter pervenire. Vobis vero parochialium ecclesiarum plebanis vicariis et divinatorum sociis per civitatem et diocesim Ratisponensem ubilibet constitutis in virtute sancte obedientie precipiendo mandamus quatenus nuncios cappelle prelibate presentium ostensores cum pro petenda fidelium elemosina ad vos pervenerint benigne recipiatis caritatives pertractetis et apud plebes vestras fideli exhortacionum verbo, dominice remunerationis intuita cum diligencia provocetis. Nolumus tamen collecture fabrice Ratisponensis ecclesie per presentem nostrr concessionem in aliquod preiudicium generari, sed eidem fabrice tempus pro colligendis elemosinis deputatum reservamus, quo durante presentibus usque ad eiusdem temporis expletionem nolumus collecta fieri aliqualem presentibus hinc ad unum annum termino valituris. Datum Ratispone ipso die ostensionis domini anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto.

Listina . 665

1463, l. 25., s. l.

Cunrat Reffler, kostelník u sv. Jošta a chebský m – an, odkazuje polovinu jitra pole na Zlatém vrchu (Goldberg) kostelu sv. Jošta. Listinu zpe etili cheb-tí radní Sigmund Pochman a Francz Peheller.

SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 665

Perg.

N m.

2 p iv –ené pe et , po–kozené

Ich Cunrat Reffler, ¹ kirchenvater zu sant Jobst unt burger zu Eger, bekenn an disem
offenbriff vor
allen, den die in an sehen, hor[e]n aber lesen, das ich mir guten willen, wissen und ein
guter uornufft
unt gefunthait meines leibes schick und schaffe mein halben morgen ackers gelegen am
Gold
perg neben und stost an des Elberleins Vischers garten, des dann mein vetter Hensel
Reffler auch
ein halben morgen dorpei ligen hat. Sulchen mein halben morgen ackers mit grunt und
poden
shaff ich zu dem liben hern sant Jobst nach meinem ab schaiden und mein nymer in leben
ist so schol er sant Jobst hern genn, torumb mon ein ynnuerlicher geczewgen scholl und
czwen grosschen czinss zu dem Kolblein vor dem scheff tor, torumb auch ein briff vor
hand[en]
ist, torumb schol mon mein alleczeit gedenccken zu sant Jobst und vorhanthen lassen in
den toten briff und nymant schol nach mein abschaid nach dem benanten halben mor
gen acker sten und sprechten von mein wegen weder mein erben und erbnemen noch
sust nymant mir kein[en] rechten geistlich noch werntlich ongeuerde des czu stetigkait,
so hab ich ob genanter Cunrat Reffler mit fleiss gepeten die ersamen und weisen Sigmund
Pochman ² und Francz Peheller, paide des rats hie zu Eger, das die ire insigel an den briff
gehangen haben durch meiner fleissigen pete willen doch yn und iren erben on chad[en].
Der geben ist nach Cristi gepurt virczehen hundert und dornach in dem drey und
sechzigisten Jahre an sant Pauls tag bekerung.

Listina . 900

1490, 4. 21., Cheb

Dohoda mezi Michaellem Gőczelem, oltř nřkem u sv. Jořta, a radou m sta jako patrony ve
form notř skěho instrumentu vyhotoveněho Erhardem Šňonsteterem, magistrem
svobodnřch um nř a ve ejnřm notř em.

SOA Plzeň, SOKA Cheb, listina . 900

¹ V novov křch pramenech jmenovřn takě Rőfler.

² N kdř jmenovřn takě Pachman.

Perg.

Lat.

Obsahuje notářské znamení a podpis.

In nomine domini amen. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis pateat evidenter et sit notum quod anno a nativitate domini millesimo quadringentesimo nonagesimo, indicione octava, die vero mercurii, vigesima mensis aprilis, hora undecima vel quasi pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Innocentii divina providencia pape octavi, anno eius sexto. In mei notarii publici testiumque infrascriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum presencia constitutus personaliter honorabilis dominus Michael Göczel, clericus Ratisponensis diocesis, ex certa eius sciencia libere sponte ac voluntarie promisit fide data loco corporalis et proprii prestiti iuramenti mihi notario publico subscripto tanquam publice et autentice persone, ut cum investitus seu institutus fuerit prout et est per superiorem suum, videlicet tunc vicarium in spiritualibus generalem Ratisponensem, ad altare, quod dotatum ac constructum est in honore sancti Jodoci extra muros civitatis Egreensis, Ratisponensis diocesis, cuius ius patronatus sive ius presentandi vicarium sive altaristam ad providos ac sagaces viros dominos proconsules et consules dicte civitatis Egre pleno iure pertinere dinoscitur, quod extunc personalem residenciam in eadem civitate Egre faceret et constinuat divinum quoque obsequium eiusdem altaris ab eius institutione primeva debitum et consuetum fideliter perficiet iustis manifestis et racionabilibus causis ipsis consulibus per ipsum exponendis et ostendendis testantibus. Item si eum cum eorundem consulum concivibus vel subditis uno vel pluribus causam vel causas aliquam vel aliquas iudicium scrutare, concernentes move, tractare sive ventilare contigerit, quod pro eadem sive pro eiusdem coram ipsis consulibus aut regali iudicio inclite corone regni Bohemie, videlicet iudice et scabinis in prefata civitate Eger, totienscunque omnipotentium fuerit amicabilem iusticiam postulare et recipere velit et debeat ad nullum aliud iudicium spirituale vel seculare deferre. Sed in sentenciam vel sentenciis per ipsum indicem et scabinos desuper faciendis omnino contentari. Ceterum si eum de aliquo crimine, quod absit notorio apud ipsos consules infamari contingat et pro eadem per superiorem suum non emendatus

sive incorrectus notorie ac debite permansecit [sic], extunc trina tamen fraterna et ewangelica ammonicione sibi ab ipsis consulibus aut ipsorum nomine premissa idem altare suum ad requisicionem sive instantiam eorundem consulum sine aliqua alia ammonicione omnibus et singulis probatoribus et contra dictionibus obmissis resignare teneatur atque vult et spondit, ac ad renunciandum constituit procuratores suos, ut inferius est conscriptum, renuncians insuper omnibus et singulis defensoribus excepcionibus veri et facti, quibus se contra premissa vel aliquod premissorum et presertim contra huiusmodi prenominatorum iuvare atque tueri possit promisit ut supra ab huiusmodi privacione non appellare nec offeniti iudicis in aliqua forma implorare aut restitutionem in integrum vel desponsacionem sew relaxacionem super abstentia ac omnibus et singulis aliis premissis aut aliquo eorum nomine impetrare vel abstinere aut impetratis vel eciam motu proprio abstinendis sew abtentis nullatenus utifruí vel gaudere. Sed omnia et singula premissa inviolabiliter observare omni dolo et fraude penitus circumscriptis et si premissa aut aliquod eorundem non observaret, sed contrafaceret, aut negligens repertus fuerit ex nunc prout extunc vult, et consentit, quod fructus et proventus eiusdem sui altaris pro tempore huiusmodi excessus et absencie sew negligencie sue per ipsos consules sew maiorem partem absque alterius citacioni alicuius vel vocacioni oipe, [sic] ac nullius desuper petita licentia vel obtenta pro rata temporis huiusmodi subtrahi et recipi valeant contradiccione qualibet procul semota ad tempus de quo ipsis visum fuerit expedire, et nihilominus si ipsi consules sew maior eorum pars huiusmodi moram excessum absenciam sew negligentiam sufferre vel tollerare non voluerint, sed potius velint haberi personam ydoneam, que premisa velit adimplere, ac eidem altari prodesse valeat et preesse, super quo eciam super spacio temporis ad expectandum ipsis tradidit et omnimodam suam presentatur aut si aliquid premissorum in toto vel in parte non servaverit, sed fuerit transgressus similiter ex nunc prout extunc, extunc prout exnunc constituit in meliori focana suos veros et legitimos procuratores irrevocabiles, videlicet honorabilem virum dominum Ieronymum Potschuel, altaristam in Egra, necnon providum et honestum virum dominum Franciscum Stheller, consulem dicte civitatis Egre, absentes tamquam presentes ipsos et quemlibet eorum insolidum ita, quod non melior condicio occupantis.

Sed quod unus eorum incepit alter eorundem idem prosequi valeat mediare et finire et cum pleno mandato unum vel plures procuratorum seu procuratores substituendi et eundem vel eosdem totiens quotiens eis vel eorum alterius placuerit revocandi ad resignandum quocumque et quotiens cumque per consules predictos vel maiorem partem requisiti fuerint vel alter eorundem requisitus fuerit dictum altare ac omne ius in eodem vel ad ipsum quomodolibet sibi competens in manus dictorum duorum consulum vel etiam Reverendi in Christo patris et domini, domini episcopi Ratisponensis ac eius in spiritualibus vicarii generalis pro tempore existentis communiter et divisim, super quibus ipsis et cuilibet eorum tenore presentium dedit et tradidit omnimodam suam potestatem et promisit bona fide loco iuramenti ut supra huiusmodi suos procuratores vel substitutos seu substituendos, ab eis vel eorum alteri nullo unquam tempore revocare, sed potius fraterniter tenere et habere quidquid per eos factum fuerit in premissis ac si ipse illam revocationem per se ac alia faceret propria in persona, de et super quibus omnibus et singulis premissis predictus dominus Michael Göczel requisivit me notarium publicum subscriptum ut sibi et dominis consulibus predictis ac omnibus, quorum interest conficerem unum vel plura instrumentum seu instrumenta, et ad maiorem evidentiam premissorum se hic propria manu subscripsit. Acta sunt hec in dicta civitate Eger in ecclesia parochiali sancti Nicolai ibidem sub anno Indiccione die, mense, hora et pontificatus, quibus supra presentibus, ibidem honorabilibus viris dominis Laurencio Schniczler et Petro Gwynner, clericis Ratisbonensis diocesis, testibus fidedignis ad premissa vocatis pariter et rogatus.

Et ego Erhardus Schonsteter Egrensis, arcium magister ac Patris Apostolici et Imperiali auctoritatibus notarius publicus, qui predicti domini constituentis promissioni renunciationem ac dictorum procuratorum constitutionem ratihabitionem omnibusque aliis et singulis premissis, dum sic ut premittitur fierent et agerent unacum prenomminatis testibus presens interfui. Eaque sic fieri vidi et audivi ideo requisitus hoc presens publicum instrumentum manu mea propria fideliter conscriptum exinde confeci subscripsi et in hanc publicam formam redegi sygnoque et nomine meis solitis et consuetis consignavi in fidem

et testimonium omnium et singulorum premissorum.

Et ego Michael Gotzl, clericus Ratisponensis diocesis supradictus, premissa omnia et singula, sic ut premittitur,

acta et gesta approbo et affirmo et in eorum evidentiam fidem et testimonium hic etiam manu mea

propria me subscripsi.

Listina . 1164

1516, 6. 5., Markneukirchen

Dohoda mezi Georgem Moliatoris, oltářníkem u sv. Jodoci, a radou města Cheb jako patrony vyhotovená ve stejném notářem Johannem Rabem.

SOA Plzeň, SOKA Cheb, listina . 1164

Papír

Lat.

Obsahuje notářské znamení a podpis.

In nomine domini amen. Noverint universi et singuli hoc presens publicum instrumentum inspecturi. Quod anno a nativitate domini millesimo quingentesimo decimo sexto, indicione quinta, die Iovis, secundo nonas mensis Iunii et die quinto, ubi quasi hora vero prima post meridiem, pontificatus sanctissimi in Christo Patris ac domini nostri domini Leonis pape decimi anno quinto. In officium meum publici notariatus testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum presencia constitutus personaliter

discretus ast honorabilis vir dominus Georgius Moliatoris ex opido Neukyrchen¹, clericus ratisponensis diocesis, ex certa eius sciencia honestateque motu libere sponte et voluntarie data promisit fide, loco corporalis et proprii prestiti iuramenti michi notario publico subscripto tanquam publice et autentice persone sicuti dudum per superiorem suum vicarium in spiritualibus generalem Ratisponensem investitus ad sacellam divi Jodoci extra opidi Egrensis muros sita, cuius ius patronatus

¹ Pravděpodobně Markneukirchen v Sasku.

sive ius presentandi vicario seu altaristis ad providos ac sagaces viros dominos et proconsules ast consules dicte civitatis Eger plene interest pertinere atque dinoscitur, quod in posterum personaliter residenciam in eadem capella Sancti Jodoci facere et continuare velit divinum quoque obsequium ibidem ab eius institutione primeva et debita institutioni et consuetis fidelium perficere insuper promittens huiusmodi capellam cum nullo alio beneficio cum cura vel sine cura ecclesiastica permutare. Sed eidem in propria presencia in diversis deservire et asstare renuncians insuper omnibus et singulis defensionibus erepcionibus iuris et non implorare aut dispensationem sive relaxationem super absentia vel permutatione omnibus et singulis aliis premissis aut aliquem illorum non impetrare aut obtinere aut impetratis eciam motu proprio obtinendis sive obtentis nullatenus frui seu gaudere. Sed omnia et singula premissa presertim reservationem si quam faceret inviolabiliter observare sine omni fraude et dolo penitus circumscriptis, de et super quibus omnibus et singulis premissis prelibatus dominus Georgius requisivit me notarium publicum infra scriptum ut dominis consulibus prefatis et sibi et quorum interest conficere unum vel plura instrumenta ac instituta et ad maiorem premissorum evidenciam propria manu se hic infrascripti acta sunt hec in opido Neukyrchen in domo iudicis et loco communi indictione die mensis hora pontificatus ut supra presentibus ibidem discretis ac honorabilibus et dominis Johanne Adler, curatus in Lantwust¹, et domino Nicolao Salczprunner, plebanus in Klinckhart², ambo clericis ratisponensis diocesis testibus fidedignis ad premissa vocatis pariter que rogatis.

Et Ego Johannes Rab, tam apostolica quam imperiali auctoritatibus notarius publicus natus et curatus in Prampoch³ et clericus ratisponensis diocesis etc., quia predicti obligationi promissioni renunciacioni omnibusque aliis et singulis, dum sic ut premittitur fierent et agerent etiam una cum prenomatis testibus presens interfui ea omnia et singula, sic fieri vidi et audivi ideo hoc instrumentum manu mea propria scripsi exinde confeci scripsi

¹ Landwüst ó ást m sta Markneukirchen

² K iflovatka

³ Pravn podobn Bad Brambach v Sasku.

publicavi et hanc publicam formam redegi signoque nomine et cognomine meis solitis et consuetis solariis

demum signavi in fidem et testimonium omnium singulorum premissorum requisitus atque rogatus.

Et in earumdem evidenciam et fidem et testimonium ego Georgius Moliatoris Ratisponensis dyocesis

omnia et singula, dum ut premititur acta et gesta approbo penitusque firmo hic manu propria me subscripsi.

Novověké písemnosti

SOA Plzeň, SOKA Cheb, fond 1, kartón 335, fasc. 456, složka . A 2006

Jedna z originálních listin se nachází v SOKA Cheb, dochování ostatních je nejisté. V Národním archivu v archivu pražského arcibiskupství, kam by se mohly písemnosti v reformách dostat, patrně nejsou.¹ Listiny byly písemně v únoru 1675. Jsou psány v latině na papíře. Celkem bylo popsáno písemností stránek. Jedna má na úprostřed patrně viditelný filigrán, písemností připomínající český znak. Tento vodoznak podle K. Siegl² mohla utvářet chebská papírna kolem poloviny 17. století.

1440, s. 1.

Oldřich, hieropolitánský biskup a jezdecký sufragán, zasvěcuje kostel sv. Jodoci za hradbami města Chebu sv. Jodoci, Vavřincovi a Jiřímu.

Novověké písemnosti

Consecratio

Nos Udalricus dei gratia episcopus Jerapolitanus, suffraganeus

Ratisponensis, presentibus nostro sigillo apposito committimus in veritate et agnoscimus, quod anno domini millesimo quadringentesimo quadragésimo

in adventu domini capellam sancti Jodoci extra muros civitatis

¹ <http://www.badatelna.eu/fond/199>

² Karl Siegl, Die Egerer Papier- und Wasserzeichen, in: Unser Egerland 29/ 1925, s. 3 - 8

Egrentis sitam consecramus in honorem sanctorum Jodoci, Laurentii, Georgii et ceterorumque. Cuius dedicatio per amplius semper celebrabitur feria secunda post Pentecosten. In nomine patris et Filii et Spiritus sancti.

1444, 7. 30., Cheb

Jan, hieropolitanenský biskup, udílje odpustky o svátcích sv. Jodoci, Vavince a Jiřího, kterým je zasvěcen hlavní oltář v kostele sv. Jodoci, dále o svátcích sv. Víta, Wolfganga, Jiljího, Deseti tisíc mučedníků, Antonína a Václava, kterým je zasvěcen oltář po levé straně, svátcích sv. Barbory, Kateřiny, Doroty, Markéty, Jedenácti tisíc panen, kterým je zasvěcen oltář po pravé straně.

Novověký episkopální listina

Indulgentiae 1^{ae}

Joannes dei gratia episcopus Jerapolitanensis

universis et singulis, ad quos praesentes pervenerint,

salutem in domino omnium salvatore. Cupientes Christi fi-

deles quibusdam muneribus allectivis de thesauro ecclesiae, indul-

gentiis videlicet et remissionibus peccatorum ad pietatis opera

invitare, quod divinae gratiae reddantur aptiores. Omnibus vere poeni-

tentibus et confessis, qui ecclesiam sancti Jodoci circa Eger civitatem in

die sancti Jodoci, in die sancti Laurentii martyris, in die sancti Georgii

martyris, in quorum honore summum altare est consecratum, et

in die sancti Viti martyris, in die sancti Wolfgangi episcopi, in die sancti

Egidij abbatis, in die decem millium militum, in die sancti An-

tonii confessoris, in die sancti Wenceslai martyris, in quorum honore

altare in introitu ecclesiae a sinistris est consecratum, et in die

sanctae Barbarae virginis, s. Catharinae virginis, s. Dorotheae Virginis, sanctae Mar-

garethae virginis, Undecim milium Virginum, in quarum honore

altare a dextris est consecratum, visitaverint, et manus por-

rexerint adiutrices. De omnipotentis dei misericordia

et beatorum apostolorum Petri et Pauli auctoritate con-

fisi, quadraginta dies criminalium peccatorum de iniunctis sibi
poenitentis misericorditer in domino relaxamus perpetuis temporibus
duraturis. In cuius rei testimonium presentes dedimus literas
sigilli nostri appensione roboratas. Datum in Eger anno
domini, millesimo quadringentesimo quadagesimo quarto, pe-
nultima die mensis Julij. 1444
Sigillum appendens

1446, 5. 26., ezno

Conradus Plassinger, kanovník a generální vikář ezenského biskupa, vyzývá obyvatele
k almužnám a darům pro kostel sv. Jodoci (Cappella sancti Jodoci) v Chebu. Zdrazuje, že
almužny a dary nesmí být nevýhodné pro ezno.

Novověký epistolář . 532

Conradus Plassinger, canonicus ecclesie Veteriscappelle ac re-
verendissimi in Christo patris et domini domini Friderici, episcopi Ratisponensis,
in spiritualibus vicarius generalis. Universis christifideli-
bus, ad quos presentes pervenerint, salutem in domino sempiternam.
Quanto frequencius christi fideles ad exercendum opera pietatis
inducimus, tanto animarum ipsorum statui salubrius provide-
mur, cum itaque sancte accepimus cappella sancti Jodoci extra
muros oppidi in Eger, Ratisponensis diocesis, in edificiis suis necnon libris
et ornamentis plurimos paciat defectus et presertim in qua-
dam missa perpetua inibi fundanda, qui absque christifidelium
elemosinis et caritativis subventionibus nequeunt refor-
mari et missa perpetua confirmari. Universitatem
vestram presentibus requirimus et in domino propensius exhorta-
mur vobisque in remissionem vestrorum in iungimus peccatorum quatenus de bonis vobis a
deo collatis ad structuram cappellae
prelibatae ac dictae missae foundationem et confirmationem ve-
stras pios elemosinas, aliaque vestra charitativa subsidia eroga-
re velitis benigniter propter deum ut per hec et alia pietatis opera,

quae domino inspirante feceritis, ad eterna meritorum gaudia feliciter pervenire. Vobis vero parochialium ecclesiarum plebanis vicariis et divinorum sociis per civitatem et diocesim Ratisponensem ubilibet constitutis in virtute sancte obedientie precipiendo mandamus quatenus nuncios cappelle prelibate presentium ostensores cum pro petenda fidelium elemosina ad vos pervenerint benigne recipiatis charitatives per tractetis et apud plebes vestras fideli exhortacionum verbo, dominice remunerationis intuita cum diligencia provocetis.

Nolumus tamen collecture fabrice Ratisponensis ecclesiae per presentem nostram concessionem in aliquod preiudicium generari, sed eidem fabricae tempus pro colligendis elemosinis deputatum reservamus, quo durante presentibus usque ad eiusdem temporis expletionem nolumus collecta fieri aliqualem presentibus hinc ad unum annum termino valituris.

Datum Ratispone ipso die Ascensionis domini anno domini millesimo quadringentesimo quadragésimo sexto.

Sigillum appendens. 1446

1448, 6. 11., Víde

Jan, kardinál jáhen, legát Apořtolského stolce, udílí sto dní odpustk , a to ve dnech Narození Pán , Ob ezání Pán , Vzk í-ení Pán , Boffího t la, Letnic a také Narození Panny Marie, O í- ování Panny Marie, Zv stování Panny Marie, Nanebevzetí Panny Marie, sv. Jana K titele, sv. apořtol Petra a Pavla, patron kaple a posvícení. Odpustek bude ud len tomu, kdo p ijde ke svaté zpov dí, svatému p íjímání a vypom fle pot ebám kaple sv. Jořta.

Novov ký p epis listiny

Indulgentiae 3^{ae}

Joannes, miseratione divina sancti Angeli, sacrosanctae Romanae ecclesiae, diaconus, cardinalis Apostolicae Sedis per Germaniae partes de latere legatus. Universis Christi fidelibus patentes has inspecturis salutem in domino sempiternam. Splendor aeternae gloriae, qui suam

mundum illuminat ineffabili claritate, pia vota fidelium de ipsius clementissima maiestate sperantium tunc praecipuo fa- benigno favore prosequitur, cum devota ipsorum humilitas sanctorum precibus et meritis adiuvatur. Cupienter igitur, ut capella sancti Jodoci sita extra muros civitatis Egra, Ratisponensis diocesis sic congruis frequentetur honoribus, fidelesque ipsi eo libentius devotie caufa confluent ad eandem, quo ibidem dono coelestis gratiae uberius conspexerint se reffectos ex apud quoque fidelibus mater veneretur, et de omnipotentis dei misericordia, et beatorum Petri et Pauli apostolorum auctoritate confisi omnibus vere poenitentibus, et confessis, qui in Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniae, Resurrectionis, Ascensionis et Corporis domini nostri, domini Christi, ac Pentecostes. Nec non Nativitatis, Purificationis et Annunciationis et Assumptionis Beatae Mariae Virginis, nec non Nativitatis Beati Joannis Baptistae, dictorum Petri et Pauli Apostolorum, ac ipsis capellae patronorum, et dedicationis, festivitatum, omniumque sanctorum celebritate capellam praedictam devote visitaverint adiuvaturi, et ad reparationem et conservationem calicum, librorum ac aliorum ornamentorum pro divino cultu inibi celebrando necessariorum, quotiescunque manus porrexerint adiuctrices. Nos cardinalis et legatus praefatus pro qualitate ipsarum festivitatum celebritate, centum dies indulgentiarum de iniunctis eis poenitentibus misericorditer in domino relaxamus, presentibus vero perpetuis futuris temporibus duraturis. In quorum fidem et testimonium praemissorum presentes literas per secretarium nostrum infra scriptum subscriptas exinde fieri, nostrique sigilli iussimus et fecimus appensione comuniri. Datum Viennae, Pataviensis diocesis, sub anno a Nativitate domini millesimo quadringentesimo quadragésimo octavo, indictione undecima, die vero sexta mensis Junii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Nicolai, divina providentia papae quinti anno secundo.

Io Gaultier secretarius

1448

Sigillum appendens

1459, 12. 24., Mantova

Isidorus, sabinský biskup a Prosper, jáhen u sv. Ji í ad Velum aureum, kardinálové, zvaní Ruthenus a de Columpna, ud lují sto dní odpustk , a to na dny posvícení, patron , Zelený tvrtek, sv. Barbory a oktáv svátku sv. Vor-ily v-em, kte í p ijdou ke svaté zpov di, svatému p ijímání a vypomohou kapli sv. Jodoty.

Novov ký p epis listiny

Indulgentiae 4^{tae}

Isidorus, Episcopus Sabinensis, et Prosper tituli Sancti Georgii ad velum Aureum diaconus, miseratione divina sacrosanctae Romanae ecclesiae cardinales Ruthenus et de Columpna vulgariter nuncupati. Universis et singulis Christi fidelibus presentes has inspecturis salutem in domino sempiternam. Splendor aeternae gloriae, qui mundum sua ineffabili illuminat claritate, pia vota fidelium de ipsis clementissima maiestate sperantium tunc praecipue benigno favore prosequitur ac devota ipsorum humilitas sanctorum precibus et meritis adiuvatur. Cupientes igitur ut capella sancti Jodoci extra muros opidi Eger Ratisponensis diocesis, situata congruis frequentetur honoribus, iugiterque veneretur et ut Christi fideles eo libentius devotionis causa confluant ad eandem, quo ex hibidem dono coelestis gratiae uberius conspexerint se refectos. De omni potentis [sic] dei misericordia, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi. Omnibus vere poenitentibus et confessis, qui dictam capellam in singulis dedicationis, et patroni ipsius capellae, ac Joanis in Coena domini, nec non Sanctae Barbarae Virginis, et in die octava post festum eiusdem Virginis, in qua die, ut accepimus, per Georgium Wefidel, commendatorem et plebanum in prefato opido Eger, in eadem capella, missarum solemnia votiva, et alia divina singulis annis solemniter peraguntur, festivitibus devote visitaverint annuatim, et ad reparationem ac conservationem aedificiorum, calicum, librorum, aliorumque ornamentorum pro divino cultu inibi necessariorum, quotiescunque manus porrexerint adiutri-

ces. Nos cardinales prefati et quilibet nostrum
seorsum, pro qualibet die festivitatum, et celebritate hu-
iusmodi centum dies indulgentiarum de iniunctis eis poe-
nitentiis misericorditer in domino relaxamus. Praesentibus
perpetuis futuris temporibus duraturis. In quorum
omnium et singulorum fidem et testimonium praemissorum
presentes nostras literas exinde fieri mandavimus, nostrorumque
cardinalatum sigillorum iussimus et fecimus appensionibus
communiri. Datum Mantuae, sub anno a Nativi-
tate domini millesimo quadringentissimo quinquagesimo
nono, indictione septima, die vero Lunae vicesima quarta
mensis Decembris, pontificatus sanctissimi in Christo patris
et domini nostri, domini Pij, divina providentia papae se-
cundi, anno secundo. 1459
Sigillum appendens. Sigillum appendens.

1460, 3. 27., Norimberk

Kardinál Bessarion, tuskulánský biskup, ud luje sto dní odpustk , a to v oktávu
Nanebevzetí Panny Marie, Narození Panny Marie, O i- ování Panny Marie, Zv stování
Panny Marie a posvícení t m, kdo se vyzpovídají, p ijdou ke svatému p ijímání a
poskytnou pomoc související s kaplí sv. Jošta.

Novov ký p epis listiny

Indulgentiae 5^{ae}

Bessarion, miseratione divina episcopus Tusculanus sanctae
Romanae ecclesiae cardinalis Nicenus vulgariter nuncupatus
et in partibus Germaniae seu Alemaniae, et locis omnibus ad-
iacentibus Sacro Romano Imperio subiectis Apostolicae Sedis le-
gates. Universis et singulis Christi fidelibus presentes
litteras inspecturis salutem in domino sempiternam.
Splendor paternae [sic] gloriae, qui sua mundum illuminat ineffabili
claritate pia vota fidelium de ipsius clementissima maiestate

sperantium tunc praecipue benigno favore prosequitur, cum devota ipsorum humilitas sanctorum precibus et meritis adiuvatur. Cupientes igitur ut capella sancti Jodoci extra muros oppidi Eger, Ratisponensis diocesis congruis frequentetur honoribus, fidelesque ipsi eo libentius devotionis causa confluant ad eandem, quod ibidem coelestis dono gratiae se noverint magis ex hoc refectos, utque ipsa ecclesia a Christi fidelibus iugiter veneretur, de omnipotentis dei misericordia, et beatorum Petri et Pauli apostolorum, eius auctoritate confisi, omnibus et singulis vere poenitentibus et confessis, qui dictam ecclesiam sive capellam, in octavis Assumptionis, Nativitatis, Purificationis, Annunciationis gloriosae Virginis ipsique quod ecclesiae dedicationis, festivitatis devote visitaverint, et ad reparationem, constructionem, conservationem ipsius capellae, ac eius calicum, librorum, et aliorum ornamentorum, pro divino cultu ibi necessariorum, quotiescunque manus porrexerint ad iutrices. Nos cardinalis praefatus in qualibet praedictarum solemnitatum, centum dies de iniunctis eis poenitentibus misericorditer in domino relaxamus, in forma ecclesiae consueta, presentibus perpetuis futuris temporibus valituris. In quorum fidem et testimonium praemissorum presentes nostras literas fieri iussimus, et nostris Sigilli maioris munimine roborari. Datum Norinbergae, Bambergensis diocesis, sexto Kalendas Martii millesimo quadringentesimo sexagesimo, indictione octava, pontificatus sanctissimi in Christo patris domini domini Pii divina providentia Papae secundi, anno secundo.

1460

Sigillum appendens

Záv r

Cílem mé bakalá ské práce bylo zjistit co nejvíce informací týkajících se kostela sv. Jořta v období st edov ku. Snáflila jsem se vypátrat okolnosti jeho založení, první poskytovatele donací, pot ebných pro jeho innost, a ufl pro budovu samotnou, nebo vlastní duchovní p sobení.

Je t eba se je-t zmínit, fle v dob , kdy byl kostel založen, Cheb pat il mezi pom rn velká st edoevropská m sta. Dominanta královského hradu se vypínala nad ekou Oh í a za ní zvolna stoupalo malebné sídli-t s hustou zástavbou a obehnané dvojitou hradbou. Nad obrysy m sta se majestátn ty ily v fle m stských i klá-terních kostel , kterými se na p elomu 14. a 15. století mohlo py-nit. K prvnímu farnímu kostelu sv. Jana K titele na Jánském nám stí p í byl je-t druhý farní kostel sv. Mikulá-e a sv. Alflb ty a kostely sv. Bartolom je, Zv stování Panny Marie a sv. Václava. Velký dojem vzbuzovaly klá-terní komplexy minorit , klarisek, dominikán , n meckých rytí a k iflovník s ervenou hv zdou, cofl sv d ilo o tom, fle duchovní flivot zde má bohaté zastoupení.

V té dob zde flilo asi kolem -esti afl sedmi tisíc obyvatel. Cheb byl vysp lým a kvetoucím st edoevropským m stem.

Rozhodující moc ve m st m la ve svých rukou ufl-í vrstva bohatých patricijských rodin, které se pravideln d lily o své ú ady.

Mezi takové rodiny pat ily stále je-t rodina Angelova, s ní sp ízn ná rodina Ruduschova a rodina Junckerova. V-echny tyto rodiny prosluly svými zboflnými nadacemi a jsou spojovány s výstavbou kostela sv. Jořta. Jelikofl se nenalezla ani zakládací listina kostela sv. Jořta, není p ímo doloeno, kdo stál p ímo u jeho zrodu. V pracích Karla Husa a Vinzenze Pröckla jako u jediných autor chebských d jin se objevuje jméno Jobsta Herolta, kterého považovali za spoluzakladatele kostela. Ov-em nikdo jiný se o n m nezmi oval. Já jsem také v dostupných pramenech chebského archivu nic o této osob nena-la. M - an tého fl jména se objevuje v pramenech za jiných okolností afl roku 1494.

Originální listina o vysv cení nebyla rovn fl nalezena. K dispozici jsem m la pouze novov ký p epis. Z n j je z ejmé, fle kostel byl vysv cen dne 16. kv tna 1440 ezenským biskupem Old ichem (Ulrichem). Záznam o vysv cení udává: šOld ich, hieropolitanenský biskup a ezenský sufragán, zasv cuje kostel sv. Jořta za hradbami m sta Chebu sv. Jořtovi, Vav incovi a Ji ímuõ. P epis listiny pochází z ervna roku 1675.¹

¹ SOA Plze , SOKA Cheb, fond 1, kartón 335, fasc. 456, sloflka . A 2006

Chebský purkmistr Johann Adam Walther uvádí, že roku 1444 Johannes Hierapolitanenský zasvětil hlavní oltář rovněž tímto patronem, totiž sv. Jořtovi, Vavřincovi a Jiřimu. Oltář po levé ruce byl zasvěcen sv. Vítu, Wolfgangu, Jiřimu, Deseti tisícim, Antonínu a Václavu. Oltář po pravé ruce byl zasvěcen sv. Barboře, Kateřině, Dorotě, Markétě a Jedenácti tisícim panen.

Podle práce Johanna Adama Walthera z roku 1679 je patrné, že nadaci kostelu poskytli roku 1445 vlivní měšťan Sigmund Juncker a jeho matka Elisabeth. Jednalo se o úrok dva grošů. Dochovaná listina z května roku 1446 potvrzuje nadaci na věčnou měň od Elisabeth Junckerin, Jobsta Angela a sourozenců Paula a Erharda Ruduschových. Elisabeth Junckerová s Jobstem Angelem poskytli kostelu částku osm kop grošů, které se měly vyplácet každoročně, a to čtyři kopy na sv. Michaela a čtyři kopy na sv. Walburgu. Sourozenci Ruduschovi darovali kostelu zahradu v hodnotě čtyřiceti zlatých.¹

Lze předpokládat, že i Elisabeth Junckerová byla také spoluzakladatelka kostela sv. Jořta. Ostatně Karl Huss ve své rukopisné kronice z roku 1797 *Chronik der Stadt Eger* vyloženě uvádí, že tento kostelík nechali postavit Jobst Angel, Elisabeth Rudigerin a sourozenci Paul a Erhard Ruduschovi. Rovněž Vinzenz Pröckl ve své rukopisné kronice z roku 1835 *Chronik der Stadt Eger und des Egerlandes* píše, že kostel byl založen roku 1430 měšťany Jobstem Angelem, Paulem a Erhardem Ruduschovými a Elisabeth, vdovou po Rüdigeru Junckerovi. Tito zakladatelé měli poskytnout devět zlatých dvacet čtyři krejcarů na svatou měň a jeden zlatý –estnáct krejcarů na budovu kostela. Jelikož Karl Huss i Vinzenz Pröckl měli ve své době jistě více dochovaných pramenů ke studiu, přikláním se rovněž k jejich názoru, že kostel sv. Jořta byl kromě rodin Angel a Ruduschů založen také rodinou Junckerů. Ostatně Elisabeth Junckerová byla rozená Ruduschová.

Kromě darů na založení kostela je zde také jejich nadace na věčnou měň podle dochované listiny ze dne 21. března 1446, která byla potvrzena biskupským ordinariátem v nadaňní listině ze dne 25. května 1446, který zastupoval Conrad Plassinger.² Rovněž také převádí měšťanstvu Chebu patronátní práva. V dochované listině ze dne 26. května 1446 tentýž biskupský duchovní vyzývá obyvatele k almužnám a darům pro kostel sv. Jořta.³

V samých počátcích byla stavba kostela a jeho údržba financovány prostřednictvím bohatých patricijských rodin, jako byli Junckerovi, Ruduschovi a Angelovi. K nim se přidaly střední vrstvy měšťanů, které poskytovaly donace hlavně na bohoslužby. Poměrně

¹ SOA Plzeň, SOKA Cheb, listina č. 527

² SOA Plzeň, SOKA Cheb, listina č. 531

³ SOA Plzeň, SOKA Cheb, listina č. 532

vysoké řátky v novali také obyvatelé z venkovských osad leřících v okolí kostela. V bezprost ední blízkosti se nacházela osada Hradiřt a nedaleké Dolní Dvory a místní podle svých mořností pravideln ř kostel podporovali.

Je znřma nadace z roku 1463, kdy kostelník Cunrade Rřfler poskytl dvougrořov ř úrok a polovinu jitra pole na Zlatém vrchu.¹ T ř grořov ř úrok ve prosp řch kostela v novala roku 1475 pan ř Müllerin, selka ze V řebo e.

Je patr n ř, ře řinnost kostela lidem ve st edov ku leřela na srdci.

Z novov řkých zřznam ř chebského purkmistra Johanna Adama Walthera ze dne 10. ledna 1679² se dozv řdřme také o ud lovřn ř odpustk ř. Uv řd ř ty řcetidenn ř odpustek pro v řechny, kte ř zde vykonřj ř zpov ř, p řjdou ke svat řmu p řj mřn ř a jsou nřpomocn ř pot ebřm kostela. Patr n ř se m řlo jednat o rok 1444.

Dal ř odpustek na sto dn ř ud řl ř kardinřl ř jřhen Joanes v roce 1448 v ur řen ř svřte řn ř dny pro ty, kte ř p řjdou ke svat ř zpov řdi, svat řmu p řj mřn ř a vypomohou pot ebřm kostela.

Roku 1459 ud řuj ř biskup Issidorus a dva kardinřlov ř Ruthenus a de Columpna rovn řl odpustek na sto dn ř pro v řechny, kte ř v udan ř svřte řn ř dny p řjdou ke svat ř zpov řdi, svat řmu p řj mřn ř a vypomohou pot ebřm kostela.

V po ad ř j řl ř t řt ř odpustek na sto dn ř ud řl ř roku 1460 kardinřl ř Bessarion, biskup tusculřnsk ř, pro v řechny, kte ř ve svřte řn ř dny p ři řli ke svat ř zpov řdi, svat řmu p řj mřn ř a poskytli pomoc souvisej řc ř s kostelem.

Je zaj řmav ř, ře řu tohoto mal řho p ředm řstského kostela bylo ud řleno tolik odpustk ř. Ve srovnřn ř s dal řmi chebsk řmi c řrkevn řmi stavbami se zapsalo do historie snad nejv řce ud lov řn ř odpustk ř Janem z Gurku v roce 1280 k podpo ře minoritského klřřtera a jeho staveb po velk řm pořřřru m řta v roce 1270.

Kostel sv. Jořta nebyl nikdy farn řm kostelem. S povolen řm řezensk ř konzisto e dosazovala m řstřa rada sv ř duchovn ř. Ze zřznam ř Adama Walthera je znřm duchovn ř Franti řek z roku 1466. Vinzenz Prřckl ve sv ř kronice uv řd ř duchovn řho Martina Sunnaertřkla, roku 1484 Sebastianu Prřnnera, roku 1490 Michaela Gřzela a roku 1498 Nikolause Mocha. Ohledn řkn ze Michaela Gřzela (Gřczela) sv ř d ř i dochovan ř listina z 21. dubna 1490.³ Karel Siegl m řl ve sv řm katalogu z roku 1900 zaznamenřn ř revers z 13. listopadu 1498 pro oltřřn řka u sv. Jořta Nikolause Mocha, kter ř ov řem v sou řsn řm

¹ Viz SOA Plze ř, SOKA Cheb, listina ř. 665

² SOA Plze ř, SOKA Cheb, fond I, kartřn ř 335, fasc. 456, slořřka ř. A 2006

³ SOA Plze ř, SOKA Cheb, listina ř. 900

inventář chebského archivu chybí.¹ Listina z 5. června 1516 uvádí ješt olťá níka Georgia Moliatora.²

Kostel sv. Jošta v období středověku získával vzhledem ke své velikosti a důležitosti přiměřené nadání dary, které mu sloužily pro jeho fungování. Někteří jeho donátoři se podíleli na financování i dalších duchovních staveb. Zvláště rodina Junckerova, která souasn s kostelem sv. Jošta obdarovávala řád dominikánů a hlavně farní kostel sv. Mikuláše a sv. Alfbty, kde mají také svůj erb. Kašpar Juncker se zasloužil roku 1470 o stavbu nového kostela sv. Wolfganga na Seebergu. Rodina Junckerova nechala také postavit v roce 1494 kostel sv. Vavřince v Třebeni.

Erhard Rudusch poskytuje roku 1406 nadaci pro založení farního kostela v Libě.

Wolf Rudusch je roku 1499 uveden v nadání listině pro kostel sv. Mikuláše.

I Angelovi podporovali jičl v první polovině 13. století klášter ve Waldsassenu a Rudusch Angil ješt v roce 1356 figuruje v nadaci pro městský špitál křižovníků.

V době reformace od roku 1565 až do roku 1684 byl kostel uzavřen. Poté na náklady města byl renovován a ožívá opět díky dvěma mecenášům. Jedním byla roku 1687 Anna Katharina Sibylla Ottová z Ottengrünü a druhým jičl zmíněný chebský purkmistr Johann Adam Walther z Waldbachu.

Podle Vinzenze Pröckla se Johann Adam Walther se svou manželkou Rosinou nabídl, že budou kostel podporovat věčným potěbným, protože pro vodní nadace uhlí nestačily na financování věčné mě. Odkázali také kostelu tzv. špytlový úrok 18 karobů a po smrti Adama Walthera v září roku 1698 dostal kostel devět zlatých jako d dicitví.

Po znovuootevření kostela roku 1684 zde 115 měříců sloufili františkánští kněží.

V souvislosti s kostelem sv. Jošta je také uváděna špitální budova, která byla postavena roku 1529. Sloufila jako lazaret pro nakažlivé choroby, čili vlastně morový špitál. Mezitím se špitál u sv. Jošta poufíval i jako chudobinec.

Kostel sv. Jošta byl vybudován v blízkosti hlavní cesty, která vedla z Norimberka přes Cheb do Prahy. Není mofná náhoda, že byl zvolen právě tento světec. Patron poutník, který pomáhá chudým, a také patron nemocných a umírajících.

¹ Karl Siegl, Die Kataloge des Egerer Stadtarchivs, s. 38

² SOA Plzeň, SOKA Cheb, listina č. 1164

Seznam zkratek

ME ó Monumenta Egrana

SOA Plze ó Státní oblastní archiv Plze

SOKA Cheb ó Státní okresní archiv Cheb

Seznam pouřitÉ literatury a prameny

Seznam pouřitÉ literatury

- BOHÁ Jaromír, Cheb, Cheb 2007
- BOHÁ Jaromír, Starý Cheb, Cheb, 2007
- BOHÁ Jaromír, STRÁDAL Ji í, Cheb v zrcadle řasu, Cheb, 2003
- BOHÁ Jaromír, ZmizelÉ řechy, Cheb, Praha ř Litomyřl, 2008
- BOHÁ Jaromír, JANÁ EK Josef, KUB Frantiřek, Albrecht z Valdřtejna a Cheb, Cheb, 2005
- BYSTRICKÝ Vladimír, ZřpadnÉ řechy v husitskřch vřlkřch, s. l., 2013
- ECHURA Jaroslav, řeskÉ zem ě v letech 1378 ř 1437, LucemburkovÉ na řeském tr ěn ě II., Praha 2000
- ECHURA Jaroslav, řeskÉ zem ě v letech 1437 ř 1526, I. děl, Mezi Zikmundem a Ji řm z Pod brad (1437 ř 1471), Praha 2010
- ORNEJ Petr, BARTLOVÁ Milena, VelkÉ d ějiny zem ě Koruny řeskÉ VI., Praha, Litomyřl 2007
- FIALA Zden ěk, P ěmyslovskÉ řechy, Praha 1975
- FRAIS Josef, Ji ř ě z Pod brad, Krřl dvoj ěho lidu, s. l., 2006
- GRADL Heinrich, Die Chroniken der Stadt Eger, Praha 1884
- GRADL Heinrich, Geschichte des Egerlandes (bis 1437), Praha 1893
- GRADL Heinrich, Monumenta Egrana, Cheb 1886
- HEYDUK Josef, Svat ě c ěrkevn ěho roku, Praha 2001
- HEINEMEYER Walter, Richtlinien f ěr die Edition landesgeschichtlicher Quellen, 2. Auflage, Herausgegeben von Walter Heinemeyer, Marburg ř Hannover 2000
- HORA HO ěJTMPetr, Evropa Ji ř ěho z Pod brad, Krřl do bou liv ěch dob, Praha 2014
- JĀNSKÝ Ji ř ě, Kronika řesko ř bavorskÉ hranice II, Domařlice 2001
- JĀNSKÝ Ji ř ě, Kronika řesko ř bavorskÉ hranice III, Domařlice 2003
- JĀNSKÝ Ji ř ě, Kronika řesko ř bavorskÉ hranice V, Domařlice 2005
- KNOLL Vilěm, Vřvoj chebskÉ zemskÉ a m ěstskÉ sprřvy do po řtku 15. stolet ě, Prřvn ěk 141; 2002, s. 207 - 246
- KUB Frantiřek, Cheb v dob ě husitskÉ, in: Soudce smluven ě v Chebu, Cheb, 1982, s. 105-129
- KUB Frantiřek, Chebsko za vlřdy TMřauf ě, Cheb 2013

- KUB Frantiěk, Chebský m stský stát, Po átky a vrcholné období do po átku 16. století, eské Bud jovice, 2006
- KUB Frantiěk, Soudce chebský a jeho význam, s. l., 1983
- KUB Frantiěk, TMaufská ministerialita na Chebsku, s. l, 1997
- MACEK Josef, Ji í z Pod brad, Praha 1967
- OPLL Ferdinand, Friedrich Barbarossa, Císa a rytí , Praha ó Litomy-l, 2001
- R fiEK Vladimír, Chebská radnice a její st edov ké fresky, s. l., 1994
- RYBA Bohumil, Pravidla pro transkripci latinských literárních text (nepublikováno)
- SCHREINER Lorenz, Kunst in Eger: Stadt und Land, Wien/ München, 1992
- SIEGL Karl, Alt Eger in seiner Gesetzen und Verordnungen, Augsburg/Kassel 1927
- SIEGL Karl, Die älteste Pfarrinventar der St. Niklaskirche in Eger, 1929
- SIEGL Karl, Die Egerer Papier ó Wasserzeichen, in: Unser Egerland 29/1925, s. 3 - 8
- SIEGL Karl, Die Kataloge des Egerer Stadtarchivs, Eger 1900
- SOKOL Jan, Pe as Fr., Cheb, Hrad a podhradí, Historické m sto Cheb, Praha 1966
- STURM Heribert, Das Archiv der Stadt Eger, Eger 1936
- STURM Heribert, Eger, Geschichte einer Reichstadt: Bilderband, Augsburg 1952
- STURM Heribert, Norgdau ó Egerland ó Oberpfalz, Studium zu einer historischen Landschaft, München/ Wien, 1984
- TMAMÁNKOVÁ Eva, Cheb, s. l., 1974
- TMEBESTA Pavel, Geneze nejstar-ích kostel v Chebu, in: Archaeologia historica, Brno: Masarykova univerzita Ro . 38, . 1 (2013), s. 291-308.
- TMMAHEL Frantiěk, BOBKOVÁ Lenka, Lucemburkové, eská koruna uprost ed Evropy, s. l., 2012
- THUMSER Matthias, Zehn Thesen zur Edition deutschsprachiger Geschichtsquellen (14. ó 16. Jahrhundert), in: Editionswissenschaftliche Kolloquien 2005/2007, Methodik ó Amtsbücher ó Digitale Edition ó Projekte, Herausgegeben von Matthias Thumser und Janusz Tandeki unter Mitarbeit von Antje Thumser, Toru 2008, s. 13 ó 19
- URBÁNEK Rudolf, eské d jiny III. 4. V k pod bradský., Praha 1962
- fiEMLI KA Josef, Století posledních P emyslovc , s. l., 1998
- fiEMLI KA Josef, P emyslovci, Jak filii, vládli, umírali, s. l., 2005
- Um ní gotiky na Chebsku, gotické um ní na území historického Chebska a sbírka gotického socha ství Galerie výtvarného um ní v Chebu, s. l. 2009:

- HALLA Karel, M sto Cheb ve st edov ku

- MACEK Petr, PATRNÝ Michal, Gotická architektura na Chebsku

- ROYT Jan, Stědov ké deskové a nástěnné malíství na Chebsku
- KUBÍK Viktor, Stědov ké iluminované rukopisy z Chebska
- ROYT Jan, Stědov ké umělecké řemeslo v Chebu
- OTTOVÁ Michaela, HALLA Karel, MUDRA Aleš, Způsob organizace a proměny sochařského řemesla v Chebu
- OTTOVÁ Michaela, MUDRA Aleš, Katalog gotického sochařství na území historického Chebska

Otto v slovník naučný, díl XII, J. Otto, Praha 1897, s. 111 - 122

<http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/kostel-sv-jodoka>

http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/mesto_histor_kosjos.xml

<http://www.farnostfrydek.cz/kostely/kostel-sv-josta/>

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_svat%C3%A9ho_Jo%C5%A1ta_\(Doln%C3%AD_Peroltice\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_svat%C3%A9ho_Jo%C5%A1ta_(Doln%C3%AD_Peroltice))

<http://www.saint-josse-europe.eu/index.php?id=4>

<http://www.badatelna.eu/fond/199>

Prameny

HUSS Karl, Chronik der Stadt Eger, 1. svazek, 1797 (řkp knihovna zámku Kynflvart)

Dostupné

z:

http://www.manuscriptorium.com/apps/index.php?direct=record&pid=AIPDIG-ZK_29C118906HSK2IQNC0A-cs

HUSS Karl, Die noch sehabaren Denkmäler des Altherthums in der Stadt Eger, 1821 (řkp knihovna zámku Kynflvart)

Dostupné

z:

http://www.manuscriptorium.com/apps/index.php?direct=record&pid=AIPDIG-ZK_29C718912HSK2IAOD91-cs

PRÖCKL Vinzenz, Chronik der Stadt Eger und des Egerlandes, 4. Svazek, 1835 (řkp SOKA Cheb)

Dostupné z: http://www.portafontium.eu/iipimage/30260633/soap-ch_00001_mesto-cheb-proekl-1835-sig598_0950?x=218&y=-52&w=942&h=424

PRÖCKL Vinzenz, Chronik der Stadt Eger und das Egerlandes, 5. Svazek, 1835 (rkp SOKA Cheb)

Dostupné z: http://portafontium.eu/iipimage/30260634/soap-ch_00001_mesto-cheb-proekl-1876_0020?x=359&y=409&w=668&h=301

SOA Plze , SOKA Cheb, fond 1, kartón 335, fasc. 456, slofka . A 2006

SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 527

SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 530

SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 531

SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 532

SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 665

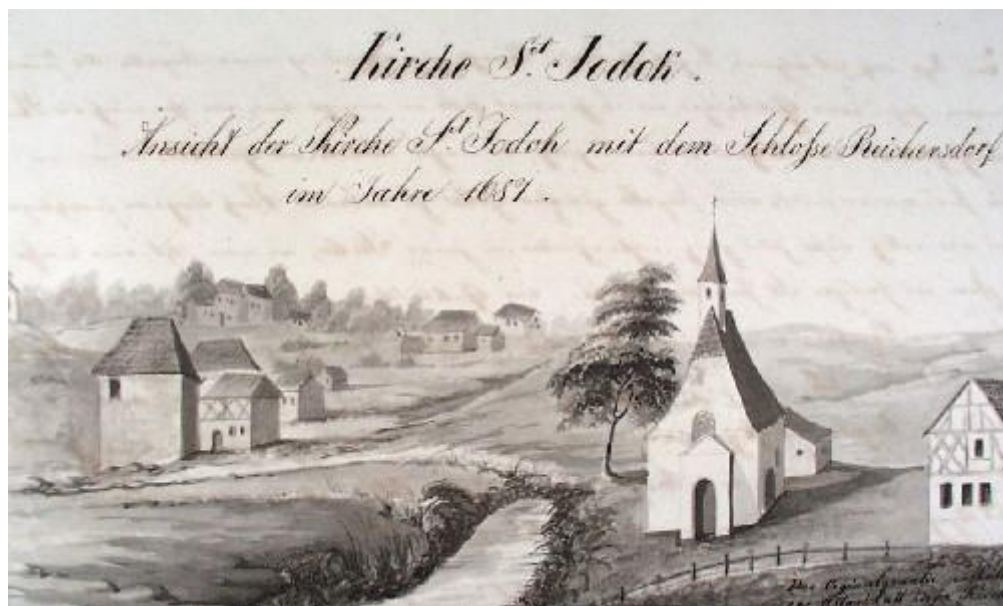
SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 900

SOA Plze , SOKA Cheb, listina . 1164

Seznam vyobrazení

1. Kostel sv. Jořta, podoba v roce 1687, kresba Vinzenz Pröckl 1845
2. Pohled a p dorys kolem roku 1850, Vinzenz Pröckl
3. Stav kolem roku 1800, Karl Huss 1821
4. Pohled od severozápadu kolem roku 1900, J. Haberzettl
5. Interiér kolem roku 1900
6. Pohled do lodi kostela
7. Oltá Uk ířlování z roku 1687
8. K ířlový oltá Panny Marie
9. Assumpta s Jeřfíkem
10. Zastavení k ířlové cesty kolem roku 1900, J. Haberzettl
11. Chudobinec sv. Jodoka, novostavba 1906
12. Letecký pohled na Cheb od západu v roce 1916
13. Viadukt v roce 1927
14. Kostel sv. Jořta v roce 1930
15. Pohled po náletech v roce 1945. Za zbo eným viaduktem je vid t z eteln nepo-kozený kostelík a chudobinec u sv. Jodoka
16. Kostel sv. Jořta od východu v roce 1946
17. Celkový pohled 6. 5. 1951
18. Interiér 6. 5. 1951
19. Kostel sv. Jořta za viaduktem p í z ícení první st ny v roce 1953. Kostel í vedlej-í chudobinec b hem n kolika let zbourány.
20. Z ícený kostel v roce 1953
21. Antependium chebský klarisek

Obrazová p íloha

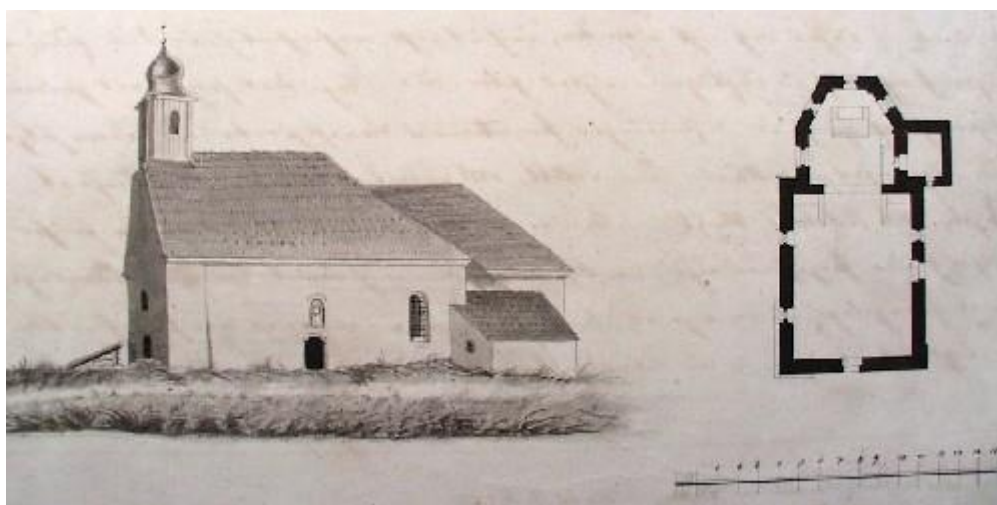

1. Kostel sv. Jořta

Podoba v roce 1687

Kresba Vinzenz Pröckl 1845

<http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/kostel-sv-jodoka#foto>

2. Pohled a půdorys kolem roku 1850

Vinzenz Pröckl

<http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/kostel-sv-jodoka#foto>

3. Stav kolem roku 1800

Karl Huss 1821

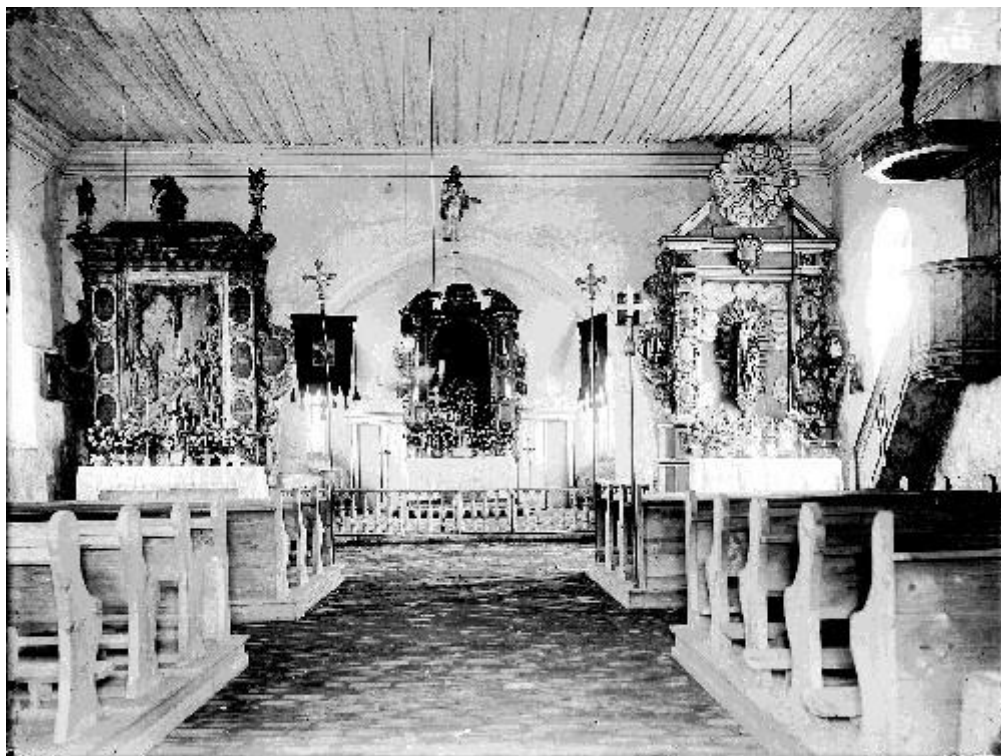
<http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/kostel-sv-jodoka#foto>

4. Pohled od severozápadu kolem roku 1900

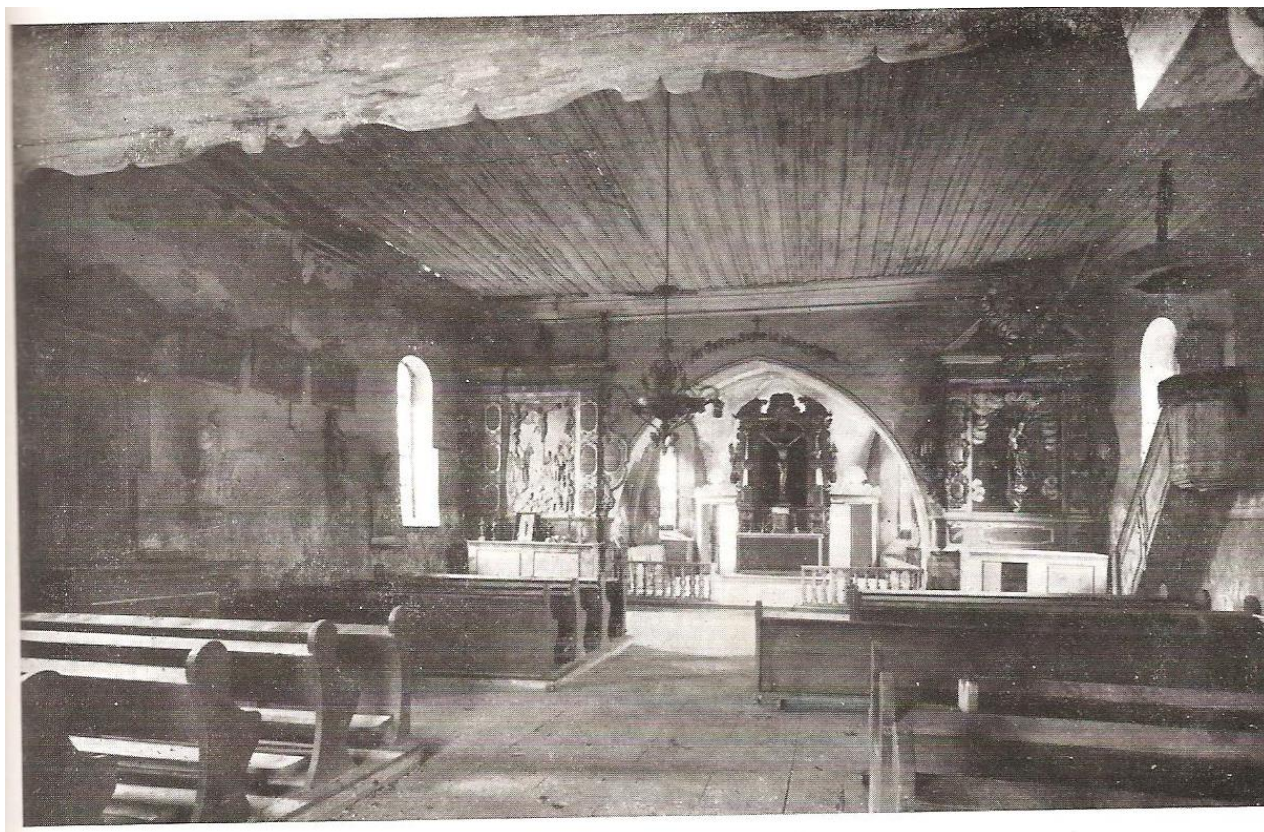
J. Haberzettl

<http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/kostel-sv-jodoka#foto>

5. Interiér kolem roku 1900

<http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/kostel-sv-jodoka#foto>

6. Pohled do lodi kostela

Eva Třávníčková, Cheb, Odeon, 1974, s. 77

7. Oltář Ukřižování z roku 1687
Eva Mánková, Cheb, Odeon, 1974, s. 118

8. Křížový oltář Panny Marie

Umění gotiky na Chebsku, gotické umění na území historického Chebska a sbírka gotického sochařství Galerie výtvarného umění v Chebu, Galerie výtvarného umění v Chebu, 2009, s. 258

9. Assumpta s Ježíškem

Umění gotiky na Chebsku, gotické umění na území historického Chebska a sbírka gotického sochařství Galerie výtvarného umění v Chebu, Galerie výtvarného umění v Chebu, 2009, s. 225

10. Zastavení k ířlové cesty kolem roku 1900

J. Haberzettl

<http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/kostel-sv-jodoka#foto>

11. Chudobinec sv. Jodoka, novostavba 1906

<http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/chudobinec-a-chorobinec-u-sv-jodoka#foto>

7. Letecký pohled na Cheb od západu v roce 1916.

12. Letecký pohled na Cheb od západu v roce 1916

Společnost Aloise Johna

Státní okresní archiv Cheb

Jaromír Boháč, Zmizelé městyse, Cheb, Paseka, Praha a Litomyšl, 2008, vyobrazení č. 7

13. Viadukt v roce 1927

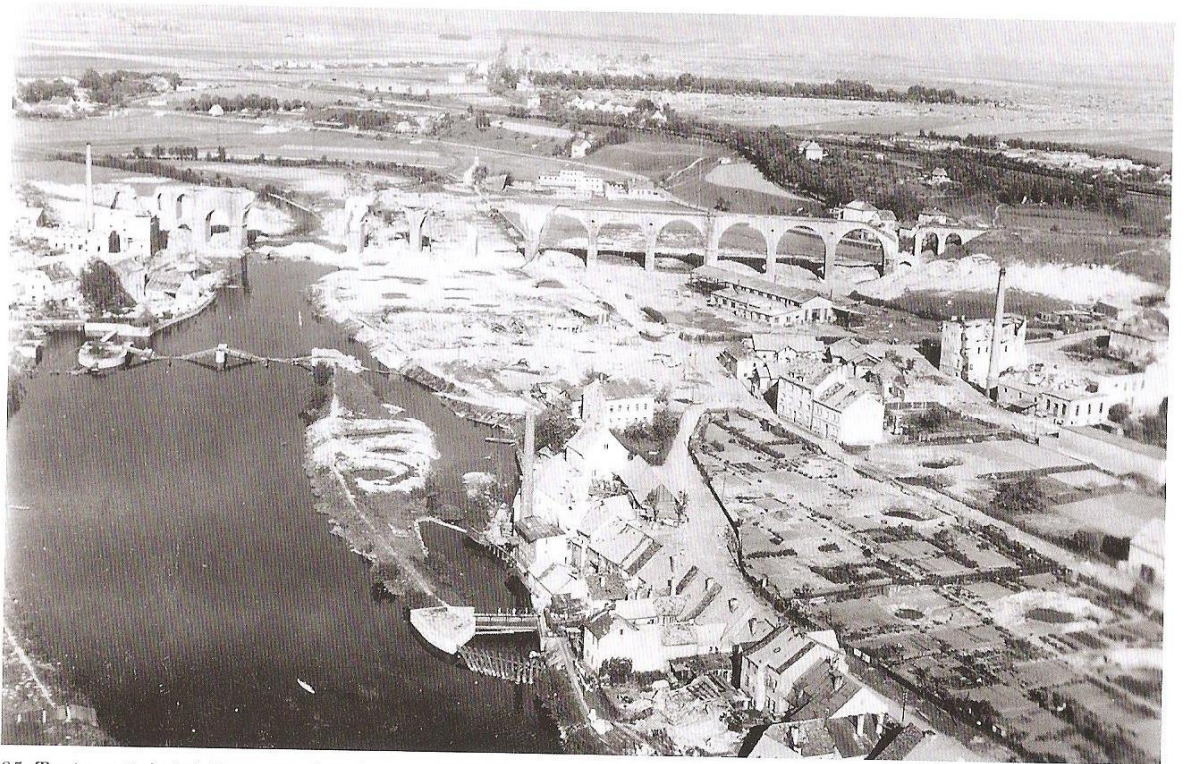
<http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/viadukt#foto>

14. Kostel sv. Jošta v roce 1930

Muzeum Cheb

<http://muzeumcheb.cz/virtual/antep/full/03af.html>

95. Továrny před viaduktem po náletech v roce 1945. Vpravo přádelna J. Neumanna, za zbořeným viaduktem zřetelně nepoškozený kostelík a chudobinec u sv. Jodoka.

15. Pohled po náletech v roce 1945. Za zbořeným viaduktem je viditelně nepoškozený kostelík a chudobinec u sv. Jodoka

Jaromír Boháč, Zmizelé městyse, Cheb, Paseka, Praha a Litomyšl, 2008, vyobrazení č. 95

16. Kostel sv. Jošta od východu v roce 1946

Eva Třamánková, Cheb, Odeon, 1974, s. 79

17. Celkový pohled 6. 5. 1951

<http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/kostel-sv-jodoka#foto>

18. Interiér 6. 5. 1951

<http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/kostel-sv-jodoka#foto>

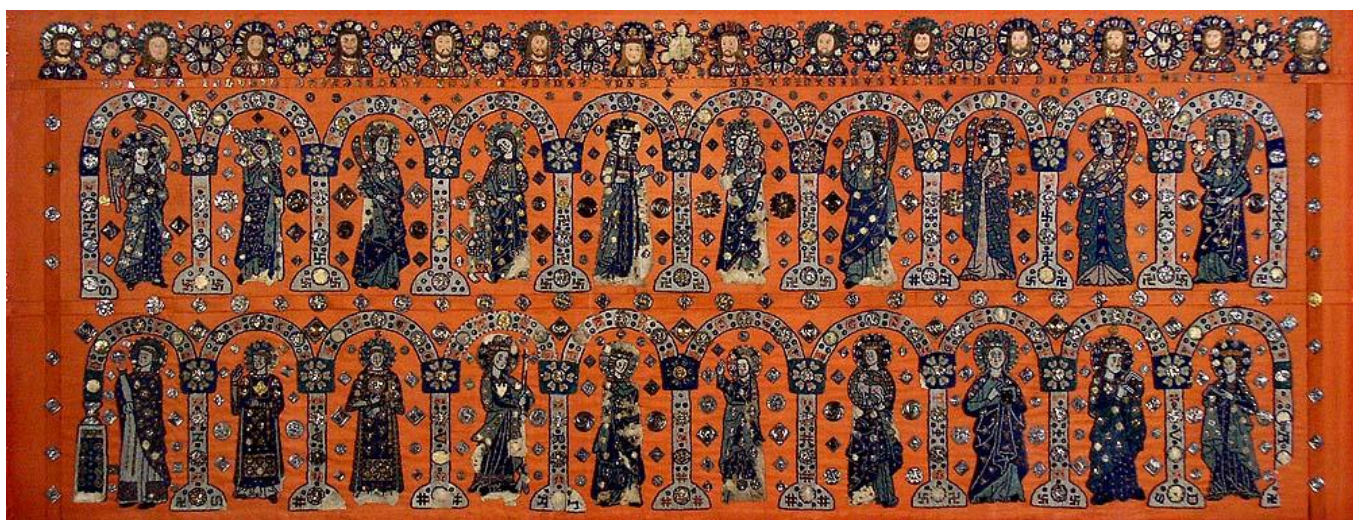
19. Kostel sv. Jošta za viaduktem při zřízení první státní v roce 1953. Kostel i vedlejší chudobinec během několika let zbourány.

Jaromír Boháč, Zmizelé městy, Cheb, Paseka, Praha a Litomyšl, 2008, vyobrazení . 109

20. Z ícený kostel v roce 1953

<http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/kostel-sv-jodoka#foto>

21. Antependium chebský klarisek

<http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/kostel-sv-jodoka#foto>